

LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

osake
DIMISSAE ANNO DOMINI 1914.

QUINQUE-ECCLESIIIS.

Typ. „Dunántúl“ R. T.

Abstinentiae et ieiunii disciplina	1. 61. 91.
Absolutio sacramentalis schismaticorum orientalium	167.
Adjić Antonius	2. 79. 103. 121.
Adókulcs hitvallásos iskolai adók kivetése tárgyában	192
Alapítv. hiv. (egyhm.) 1913. évi számadásai	40.
Anyakönyvelési ügy	3.
Anyakönyvi adatok keresése	40.
Anyakönyvi kivonatok külföldi állampolgárokról	50.
Anyakönyvi kivonatok bélyegtelen kiállításáról	175.
Apponyi Albert gróf	44.
Apostolicae litterae	183.
Áldozása és gyónása (papok és tanítók közös husvéti)	53.
Állatvédő Egyesület (Orsz.) ajánlása	98.
Árpácssy János idb. taneszközének ajánlása	20.
Baptismus extra ecclesiam collatus	27.
Baptismus domi collatus	27.
Baranyai Joannes	3. 120. 170.
Bauer Josephus	148. 187.
Bálint Franciscus	2.
Bálint Franciscus	3. 120.
Bencze Ladislaus	147.
<i>Benedictus Pp. XV. (electio)</i>	143.
Benedictus Pp. XV.: Litterae Apostolicae „Ubi primum“	183.
Benedictus Pp. XV.: Epistola Encyclica „Ad beatissimi Apostolorum Principis cathedram“	203.
Benedictio scapularium	229.
Bende Josephus	230.
Bergovecz Michael	3. 14. 120.
Berlákovich Joannes	14.
Berta Ludovicus	30. 31.
Berta Antonius	148.
Binandi facultas durante bello	113.
Bišćan Vitus	3.
Bisvurm Adamus	79. 103. 121. 148.
Bok Josephus	218.

Bonifatius-Korrespondenz ajánlása	98.
Boromisza püspök-féle külföldi tanulmányi ösztöndíjra pályázat	65.
Bótz Josephus	79. 121. 147. 148. 230.
Böbel Joannes	79. 103. 121.
Bőjti felmentés	61. 91.
Bőjti szózat	21.
Breviariorum antiquorum usus tantum cum libello variationum licitus	136.
Breviarii recitatio inter bellicas operationes	185.
C asus reservati	114.
Clericorum privilegium fori	135.
Commissio Pontif. „De Re Biblica“: De auctore et de modo compositionis epistolae ad Hebraeos	184.
Concursus in Seminarium	80. 105.
„ pro beneficio Keszü	80.
„ „ „ Radikovci	137.
„ „ „ Szentlőrincz	218.
„ „ „ Mözs	218.
Confirmationis ordo	29. 92. 112.
Congregatio Concilii: Missae pro populo et servitii choralis	28.
„ „ : Decretum de sacerdotibus in certas quasdam regiones de- migrantibus	73.
„ „ : Excommunicatio nominalis in sacerdotem ob delictum contra clericale privilegium fori	135.
„ Officii : De indulgentiis et privilegiis expositioni SSmi Sacramenti adnexis	45.
„ „ : Preces post peracta exercitia vel missiones indulgentia ditantur	47.
„ „ : Indulgentia recitantibus precem iac. B. Mariae V. de per- petuo succursu	48.
„ „ : Decretum seu declaratio circa aliquos spirituales favores pio operi Propagationis Fidei concessos	101.
„ „ : Decretum seu indultum circa peragendam sacramentalem confessionem ante diem lucrandae indulgentiae	102.
„ „ : Decretum quo peculiare gratiae spirituales in favorem fidelium societatibus a temperantia vel abstinencia ab inebriante potu adscriptorum decernuntur	103.
„ „ : Plenaria indulgentia „Toties Quoties“ conceditur in defunc- torum solamen die 2 Novembris	115.
„ „ : Decretum seu declaratio de partialibus indulgentiis semel vel pluries in die lucrandis	116.
„ „ : Decretum circa modum benedicendi quaedam devotionalia Apostolica auctoritate	116.

Congregatio Officii : Decretum circa indulgentiam „Toties Quoties“ crucifixis adnexam	117.
„ „ : Indulgentia recitantibus quandam laudem in honorem SS. Cordis Jesu	133.
„ Religios. : De confessione apud orientales sacerdotes et de confessione noviciorum	90.
„ Rituum : De abolendis commissionibus S. Rituum Congr. adiunctis et de novo ordine consultorum pro re liturgica instituendo	25.
„ „ : De Baptismo domi collato	27.
„ „ : De Baptismo extra ecclesiam collato	27.
„ „ : Dubia de festo dedicationis et de octavis	28.
„ „ : Kalendarium Dioecesis Qu.- Ecclesiensis	41.
„ „ : De festo B. Mariae V. Magnae Hungarorum Dominae	48.
„ „ : Super insuetos cultus titulos	59. 119.
„ „ : Decretum de orationibus servos Dei cum sanctitatis fama defunctos respicientibus	60.
„ „ : Dubia quoad celebrationem nonnullorum Festorum	60.
„ „ : Adprobatio editionis typicae Ratisbonensis Breviarii Romani	77.
„ „ : De luce electrica super altari non adhibenda	118.
„ „ : Dubia quaedam circa Motu Proprio „Abhinc duos annos“ solvuntur	11. 104. 133.
Congressus Eucharisticus	11.
Connubia in tempore vetito	217.
Consecratarum ecclesiarum festum dedicationis	134.
Családi értesítők kiállítása tárgyában utasítás	201.
Cserta Joannes	3. 170.
Cserti Stephanus	120. 230.
Cséplő Stephanus	31. 169.
Csizmadia Stephanus	31. 147.
Csokonay Adalbertus	63.
Csonka Ferdinandus	62. 80.
Czindery Andreas	230.
D edicationis festum Ecclesiarum consecratarum	134.
E cclesiarum consecratarum festum dedicationis	134.
Egyházzenei tanfolyam papok, kántorok, karnagyok részére	87.
Egyházmegye felajánlása Jézus szentséges Szívének	225.
Elesettek (katonák) közös sirja	171.
Előmeneteli (iskolai) naplók ellenőrzése és lepecsételése választási célokra	55. 66.
Epistola Encyclica Benedicti Papae XV. publicatur	203.

Erdők (egyházi, lelkeszi, tanítói) elidegenítése	14.
Eucharisztikus kongresszus	11. 104. 133.
Eucharisztikus Szövetségek	31.
Expositio SSi in missis sollemnibus	217.
Énekoktatási szakfelügyelet	33.
Érdemjegyek polgári és felső népiskolákban	177.
F aust Antonius	148.
Fehérváry Josephus	31. 187.
Fejes Joannes	31. 187.
Fejes Carolus	120. 147.
Felajánlás (egyházmegyei) Jézus szentséges Szívének	225.
Feljegyzések készítendőek a háboru folyamán végzett kath. szellemü működésről	180.
Felső népiskolákban használandó érdemjegyek	177.
Festa propria Dioecesis Qu. — Ecclesiensis	41.
Festum dedicationis ecclesiarum consecratarum	134.
Fényes Antonius	120.
Fieber Henrik egyházművészeti szakmegbízott	18.
Fori privilegium (clericorum)	135.
„Fónagy-féle dustless“ ajánlása	160.
Frost Paulus	170.
Fülöpp Georgius	168.
Füzy Josephus	30.
G aál Joannes	3.
Galambos Colomannus	3.
Galiciából menekült tanszemélyzetre vonatkozó adatok	179.
Gartner Alexius	120.
Gasparics Georgius	31. 148. 187.
Gábor Georgius	31.
Gábor Paulus	2.
Gebauer Nicolaus	170.
Gere Gabriel	147.
Gosztonyi Eugenius	169.
Görzi papi betegsegélyző egyesület	39.
Götz Alexander	63.
Graumann Emericus	3. 147.
Guetman (Gutman, Guttman) István	40.
Gyónása és áldozása (papok és tanítók közös husvéti)	53.
Györkös Josephus	169.
Gyűjtés a Hadsegélyző Hivatal céljaira	137. 161.

Hadkötelesek összeírása tárgyában figyelmeztetés	14.
Hadsegélyző Hivatal céljaira gyűjtés	137. 161. 220.
Hadsegélyző Hivatal népjóléti albizottsága a gyermekvédelem érdekében	173.
Hadsegélyző Hivatal az élelmi cikkekkel való takarékoság tárgyában	231.
Hadsegélyző Hivatal köszönete az egyhm. gyűjtésért	232.
Hadsegélyző Hivatal megkeresése az ujévi üdvözlések megváltása tárgyában	233.
Hadbavonultak családjainak és a sebesült katonáknak segélyezéséről kimutatás	164.
Hadbavonult kath. tanítók családjainak segélyezése	181.
Hadi kölcsön ajánlása	187.
Hajós Georgius	169.
Halvax Josephus	169.
Hal Paulus	148.
Hauser Emericus	63.
Háboru idejére intézkedés	107. 109. 111. 112. 113. 114. 120. 217.
Háboru idejében a nemzet anyagi érdekeinek védelme	111.
Háboru idejére iskolai intézkedések	121. 200.
Háboruban elhalt katonákért Requiem	171.
Háboruban elesettek közös sirja	171.
Háboru folyamán kath. szellemben végzett működésről feljegyzések készitendők	180.
Háborus eseményekkel kapcsolatos ügyiratok megőrzése	219.
Házassági hirdetések eltörölt ünnepeken	64.
Házassági hirdetések alól felmentés a háboru tartamára	113.
Hegedüs Josephus	120. 187.
Hirling Ferdinandus	169.
Hirdetések (házassági) eltörölt ünnepeken	64.
Hitoktatás tannyelve	92.
Hortobágyi Josephus	3.
Horváth Stephanus	30.
Horvát kormányrendelet külföldi állampolgárok anyakönyvi kivonatainak be- szolgáltatása tárgyában	50
Horvát-Szlavonországban lelkészi jövedelmek összeírása	64. 105. 159.
Horváth Ludovicus (coop.)	120.
Horváth Carolus	148.
Horváth Ludovicus (catech.)	169.
Hortatio Suae Sanctitatis ad universos orbis catholicos	115.
Hostiae cum farina e tritico conficiendae	197.
Husvéti közös gyónás és áldozás papok és tanítók részéről	53.
Mádságos könyv nyilvános ájtatosságokra	7. 63.
Imperata (oratio) ad repellendas tempestates	91.
Imperata (oratio) pro tempore belli	120.

Indulgentiae plenariae et partiales occasione centesimi anni a restitutione Soc. Jesu	89.
Irregularitas sacerdotum inter bellicas operationes	185.
Irodalmi művek ajánlása :	
„Absztinens Pap“ c. lap	58.
Apponyi Albert gróf: „Katholikus világnézet és értelmiség“	44.
Bossuet: „Elmélkedések az Evangeliumról“	194.
„Élet“ c. folyóirat	142.
Görgényi J. fordításai	4.
Grieger M. dr.: „A lelkipásztor az antialkoholizmus szolgálatában“	5.
Hajós József: „A természetben Isten nyomain“	224.
„Imádkozzunk a hadbavonultakért“ c. imafüzet	166.
Járosy Dezső: „Az egyházi zene liturgikájának tankönyve“	88.
„Jézus legszentebb Szíve nagy képes naptára az 1915. évre	195.
„Kis Pajtás“	142.
Kozári Gyula: „Pascal“ tanulmányok	58.
Kriston-Rovó: „Peter und Hans Kranich“ c. füzet	194.
„Lourdes“ képes havi folyóirat	19.
Müller K.: „Zu schweren Zeiten“ imafüzet	194.
„Nagyasszonyunk“	142.
Nádasdy Marián: „Elmélkedések“	5.
Pallanik J.: „Rövid oktatás a bérnálásról“	58.
Reviczky Aladár füzetkei	166.
Siposs A. Felix: „Májusi Virágszálak“	88.
Schermann E. dr.: „A házasság jogi és erkölcsi szempontból“	19.
Schóber József-féle: „Trauerlieder bei Leichenbegängnissen“	72.
Szent Terézia élete	165.
„Tábori levelek“ ajánlása	236.
Tesnière A.: „Az oltáriszentség imadásának könyve“	195.
„Zászlónk“	142.
Iselstöger Ludovicus	31. 92. 148. 187
Iskolalátogató a tolnavármegyei gazdasági iskoláknál	4.
Iskolai előmeneteli naplók ellenőrzése és lepecsételése választási célokra	55. 66.
Iskolafelügyelők jelentése a VI. fiú oszt. vizsgáján	84.
„ kiküldetésére vonatkozó miniszteri rendelet	84.
Iskolai intézkedések a háború idejére	121, 200.
Iskolaszékekre vonatkozó intézkedés a háború idejére	157.
Iskolaépületeknek katonai célokra való átengedése	176.
Jakab Adalbertus	169.
Jeiunii et abstinentiae disciplina	1. 61. 91,

Jézustársasága visszaállításának százéves évfordulója alkalmából bucsuengedély	89
Józics Josephi suspensio	2. 62.
József kir. herceg Szanatorium Egyesület részére iskolai gyűjtés	39.
József (szent) szobrok iskolák részére	176.
Jövedelem (lelkészi) összeírása Horvát-Szlavonországban	64. 105. 159.
Jung Adamus	31. 187.
Jurisdictiono sacerdotum inter bellicas operationes	185.
K alauz Eleutherius	148. 169.
Kalendarium Dioecesis Qu.-Ecclesiensis	41.
Kapossy Joannes	63. 187.
Katonai szolgálatra bevonult tanítókat nyugdíjas tanítókkal helyettesíteni szabad	50.
Katonai célu női kézi munkák készítése leányiskolákban	163.
Katonákat (sebesült) szállító vonatokon lekipásztori segélynyújtás	170.
Katonákért (háboruban elhalt) Requiem	171.
Katonák (háboruban elesett) közös sirja	171.
Katonák (sebesült) részére könyvek és folyóiratok	172.
Katonák eltemetése	190.
Katonák karácsonyfájára adakozás	197.
„ „ iskolai gyűjtés	199.
Kaufmann Joannes	147.
Kántorképesítés nők részére	15.
Kápolnai Sigismundus	147.
Kárászi káplánállomás szervezése	137.
Kegyuraság (polgári községi) tárgyában döntés	35.
Kelemen Andreas	79. 137.
Kemény Franciscus	218.
Keszű	80.
Kistengelicz parochia in distr. Szekszárd ingremiata	2.
Kivándorlás csökkentése	53.
Kletzl Adalbertus	147.
Koch Aloysius	187.
Kolerajárvány elleni intézkedésekre a hivek figyelme felhívandó	173.
Kolera elleni védekezés	190.
Kongruaösszeírás Horvát-Szlavonországban	64. 105. 159.
Kongruaösszegben változás	83.
Koronai tételek	15.
Korpótlék (lelkészi)	17. 94. 97. 172.
Könyv és tanszer fölös példányai az Orsz. Paed. Könyvtár és Tanszermuzeum részére átengedendők	182.
Költözködési költségek (lelkészeknél) szokásjog alapján a községet terhelik	16.

Középiskolai tanárok mellékfoglalkozása tárgyában miniszt. rendelet	125.
Kubesa Eugenius	2.
Kún Ludovicus	147.
Külföldi állampolgárok anyakönyvi kivonatainak beszolgáltatása tárgyában horvát kormányrendelet	50.

Lackenbacher-féle díjra pályázat	140. 159.
Leicht Emilius	120. 218.
Lelkigyakorlatok papok részére	71. 78. 85. 114
„ „ tanítók és tanítónők részére	82.
„ „ vidéki tanítónők számára	100.
Lelkészi költözködési költségek szokásjog alapján a községet terhelik	16.
„ jövedelmek összeírása Horvát-Szlavonországban	64. 105. 159.
„ korpótlékigénybe önálló lelkeszséget megelőző szolgálatok beszámítása	94.
„ korpótlékre vonatkozó miniszteri döntés állomásváltoztatás, vagy nyugdíjazás esetére	172.
Lelkipásztori segélynyújtás a sebesülteket szállító vonatokon	170.
Lippai Franciscus	147.
Litterae Apostolicae	183.
Loschert Casimirus	218.
Lourdesi zárandoklat	19. 99.

Magyar Adalbertus	218.
Marek Josephus	14. 120. 230.
Martinkovics Joannes	31.
Mándoky Alexander	92.
Mátay Antonius	14.
Meyer Ludovicus	147.
Mezei egerek (pockok) elleni védekezés	182.
Mindszenti Guilelmus	3. 31.
Milfajt Antonius	120. 187.
Missiók tartásának szorgalmazása	9.
Mors Josephi Füzy	30.
„ Stephani Horváth	30.
„ Alexandri Götz	63.
„ Michaelis Bergovecz	120.
„ Pii Pp. X.	127.
„ Georgii Fülöpp	168.
Mözs	218.

Nagy Stephanus	148.
Nagyszombat délutáni böjt alóli felmentés	91.
Naplók (iskolai előmeneteli) ellenőrzése és lepecsételése választási célokra	55. 66.
Navracsics Franciscus	121. 148. 218.
Németh Stephanus	147.
Népfölkelési tényleges szolgálat alól a papok felmentetnek	230.
Nők kántorképesítése	15.
Növendékpapok felvétele	80.
Növédőegyesület (pécsi)	51.
Növédőelem ajánlása	105.
Nyári Josephus	2.
Nyilvános ájtatosságok imádságos könyve	7. 63.
Nyugdíjazás (papi)	3. 43. 62. 80. 169. 186. 218.
Oratio imperata ad repellendas tempestates	91.
„ „ pro tempore belli	120.
Ordinatio	2. 30. 79. 103. 137. 147.
Orientalium schismaticorum absolutio sacramentalis	167.
Orsz. kath. tanítói segélyalap elnökségének felhívása	85.
Orsz. kath. tanítói segélyalap 1913. évi számadása	160.
Orsz. kath. tanítói segélyalap 1914. évi közgyűléséről értesítés	235.
Ostyakésztés tárgyában figyelmeztetés	197.
Óvónők részére szünidei továbbképző tanfolyam	38.
Óvódák nyitvatartása tárgyában miniszteri rendelet	231.
Papa Benedictus XV.	143.
Papszentelés	2. 30. 103. 137.
Papok és tanítók közös husvéti gyónása és áldozása	53.
Papok felmentetnek a népfölkelési tényleges szolgálat alól	230.
Papp Stephanus	79. 103. 147. 170. 230.
Papnevelőintézetbe való felvétel	80. 105.
Paedagogiai Könyvtár és Tanszermuzeum (Orsz.) részére számfeletti könyv és tanszerpéldányok átengedendők	182.
Párbérszolgáltatás telkesek részéről	139.
Pártos Sigismundus	186. 218.
Pensio	3. 43. 62. 80. 169. 186. 218.
Perhács Joannes	218.
Perr Victor	2.
Personalia	3. 14. 31. 63. 92. 120. 147. 169. 187. 218. 230.
Pécsi Kath. Növédőegyesület	51.
Pécsi egyházmegye felajánlása Jézus szentséges Szívének	225.

Piliván Michael	79. 137. 148.
<i>Pius Pp. X. (obitus)</i>	127.
Pius-internatusra adományok	223.
Plebános választásnál csak kath. képviselőtagok birnak szavazati joggal	48.
Pockok (mezei egerek) elleni védekezés	182.
Poenitentiariae responsum quoad iurisdictionem, irregularitatem et Breviarii recitationem inter bellicas operationes	185.
Podgajci	14.
Polgárilag házasságon kívül élő, egyházbiztosan férjes nők gyermekeinek anyakönyvelése	3.
Polgári és felső népiskolákban használandó érdemjegyek	177.
Póttartalékos tanítók katonai kiképzésének ideje	139.
Povischil Richardus	230.
Praesulis vota in exordio novi anni	1.
Privilegium fori clericorum	135.
Prosynodale examen	136. 168.

R adikovci	14. 137.
Regnum Marianum kiadványai	142.
Reinhardt Georgius	3.
Resch József zombori viaszöntő cég ajánlása	6.
Requiem a háboruban elhalt katonákért	171.
Rézbányay Josephus	187.
Római zárandoklat	57.

S acerdotum iurisdiction, irregularitas et Breviarii recitatio inter bellicas operationes	185.
Sacramentalis schismaticorum orientalium absolutio	167.
Sajtóvasárnap	189.
Scapularium benedictio	229.
Scheich Julius	218.
Schismaticorum orientalium absolutio sacramentalis	167.
Schóber József-féle temetési könyv	72.
Sebestyén Carolus	121. 148.
Sebestyén Franciscus	148.
Sebesült katonákat szállító vonatokon lelkipásztori segélynyújtás	170.
Sebesült katonák részére könyvek és folyóiratok	172.
Sebő Paulus	187.
Simon Stephanus	2.
Sina Simon báró-féle alapítványra pályázat	141.

Sírhely (közös) a háboruban elesettek részére	171.
Sperai Joannes	121.
Stefan Arthur	120.
Streicher Josephus	169.
Szabó Franciscus	148.
Szedercserjelevelek gyűjtésének eredménye	219.
Szendei Ferenc	40.
Szent István napjának fokozottabb megünnepelese	95.
Szentiványi Josephus	121.
Szentlőrincz	218.
Szeredy-ana subsidia pro sacerdotibus	13.
Szilvek Ludovicus	63. 169.
Szolga Stephanus	63. 121.
Szolgai munkák megengedtetnek vásár- és ünnepnapokon a háboru tartama alatt	114.
Tadics Benedictus	2.
Tanítóknak nyugdíjas tanítókkal való helyettesítése katonai szolgálatra bevonulás esetében	50.
Tanítónak (Rendes) csak az tekinthető, ki oklevelét birtokba vette	49.
Tanítók és papok közös husvéti gyónása és áldozása	53.
Tanítók (hitvallásos) fizetésének és lakbérének az államiakéval való egyenlősítése ügyében miniszteri rendelet	67.
Tanítók (hitvallásos) lakás és kert illetménye ügyében miniszteri rendelet	69.
Tanítók működésük helyén kívül fekvő javadalmi földjük után községi pótdótt kötelesek fizetni	70.
Tanítók üdülőházára rendezett sorsjáték támogatása	100.
Tanítói pályázatok másodszori hirdetése a Néptanítók lapjában is közzéteendő	106.
Tanítók katonai kiképzésének ideje, amennyiben tartalékosok, vagy póttartalékosok	139.
Tanítók (hadbavonult) szolgálati viszonyainak s illetményeinek szabályozása tárgyában miniszteri rendelet	148.
Tanítók (hadbavonult kath.) családjainak segélyezése	181.
Tanítókról, kik népfölkelői szolgálatra alkalmasak, jelentés teendő	198.
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) elnökségének felhívása	85. 113.
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) 1913. évi számadása	160.
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) 1914. évi közgyűléséről értesítés	235.
Tanintézetek átengedése katonai célokra	113.
Tanárok (középisk.) mellékfoglalkozása tárgyában miniszt. rendelet	125.
Tanszer és könyvek fölös példányai az Orsz. Paed. Könyvtár és Tanszermuzeum részére átengedendők	182.

Tartalékos tanítók katonai kiképzésének ideje	139.
Tápintézetbe felvétel	72.
Telkesek párbérszolgáltatása	139.
Tengőd	3.
„Terézia (Szent) élete“	165.
Thán Ferdinandus	31.
Tihanyi Joannes	218.
Tiltott időben házasságkötés	217.
Tóbi Josephus	79. 103. 121.
Tóth Julius	186. 218.
Továbbképző tanfolyam tanítók részére	34.
„ „ „ óvónők részére	38.
Trinn Joannes	187.
Troll fundatio pro sacerdotibus	13.
„ „ „ docentibus	38.
U jévi üdvözetek megváltása	233.
Üvegszükséglet iskolai laboratoriumok részére	56.
V allástanítás	95.
Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium:	
Döntés polgári községi kegyuraságról	35.
Utasítás az elemi iskolák VI. osztályába járó tanulók számáról szóló kimutatás tárgyában	43.
Plebánosválasztásnál csak kath. képviselőtagok birnak szavazati joggal	48.
Rendes tanítóvá csak az lehet, aki oklevelét birtokba vette	49.
Katonai szolgálatra bevonult tanítókat nyugdíjas tanítókkal helyettesíteni szabad	50.
Iskolai előmeneteli naplók ellenőrzése és lepecsételése választási célokra	55. 66.
Üvegszükséglet iskolai laboratoriumok részére a zsolnai üveggyárnál rendelkezendő	56.
Rendelet hitvallásos tanítók fizetésének és lakbérének az államiakéval való egyenlősítése ügyében	67.
Rendelet hitfelekezeti elemi isk. tanítók lakás és kertilletménye ügyében	69.
Rendelet a gazdasági munkálatoknak sikeres elvégzése tárgyában	124.
Rendelet a választók névjegyzékére vonatkozó okiratok díjtalan kiállításáról	125.
Rendelet a középiskolai tanárok mellékfoglalkozása tárgyában	125.
Rendelet a hadbavonult tanítók szolgálati viszonyainak és illetményeinek szabályozása tárgyában	148.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium :

Rendelet új államsegélykérések ügyében a háboru tartamára . . .	158.
Rendelet a gyümölcs és zöldségfélék konzerválása ügyében . . .	164.
Rendelet a lelkeszi korpótlék tárgyában	172.
Rendelet iskolaépületeknek katonai célokra való átengedése tárgyában .	176.
Rendelet a polgári és felső népiskolákban használandó érdemjegyekre nézve	177.
Rendelet a távirda s távbeszélő gazdaságosabb használatáról . . .	178.
Döntvény a hitvallásos iskolai adókulcs megállapításának illetékessége ügyében	192.
Rendelet az óvodák nyitvatartása tárgyában	231.
Választók névjegyzékére vonatkozó okiratok díjtalan kiállításáról miniszt. rendelet	125.
Várady Victor	92.
Vetito tempore matrimoniorum celebratio	217.
Visitationis Canonicae ordo	29. 92. 112.
Vizsy Paulus	2.
Vota Praesulis in exordio novi anni	1.
Vörös Kereszt Egylet részére gyűjtés	161. 220.

W agner Aloysius	147.
Weinkopf Borbála	40.
Wurster Josephus	63.

Z arándoklat Lourdesba	19. 99.
„ Rómába	57.
Zsinati vizsgálat	136. 168.

1914.

I.

84

1914

In virtute Sanctissimi Nominis Jesu omnes vos, Venerabiles Fratres et Filii dilectissimi, e corde salutando sensa obsequii, faustaue omnia, quae initio novi anni Mihi exprimere et nunc studuistis, paterna benevolentia, sinceraque caritate omnibus rependo. Pietatis huius vicem referendo flagranti prece ab Auctore bonorum omnium constanter postulo, ut prospera cuncta vobis concedendo necessariis praeprimis viribus vos omnes induat, ut inter procillas, difficultatesque temporis iniqui ministerium vestrum dignissime ubique implere, causam Dei atque Ecclesiae intrepide semper propugnare, salutemque tam propriam, quam et fidelium Vobis commissorum zelo fatigari penitus nescio defendere, promovere et Dei gratia securam reddere usque valeatis. Nunquam sint aut fiant — quotidie Salvatorem de genu obsecro — inter vos, qui vocationis suae sanctae atque altissimae immemores a recta semita infelici dilabantur gressu. Imo cuncti prae oculis habeant oportet genuini spiritus sacerdotalis, obedientiae atque disciplinae, fraternae unanimitalis et concordiae summam necessitatem, ut forma sitis gregis ex animo, salutemque ita fructuose operari perinde possitis. Pax igitur Dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Jesu Domino Nostro!

85

1914

Vigore facultatis ab Apostolica Sede 18. Septembris a. 1912. Ordinariis Hungariae pro ulteriori septennio concessae *disciplinam ieiunii et*

Vota Praesulis in exordio
novi anni.

ieiunii et ab-
stinentiae
disciplina pro
anno 1914.

abstinentiae in Dioecesi Nostra Quinque-Ecclesiensi per annum 1914. observandam eodem prorsus modo constituimus, prout in Litteris Circularibus die 4. Januarii anni 1913. sub Nro 148. stabilita est, dispensationesque ibidem contentas ad spatium anni currentis in Domino concedimus. Norma haec Dominica Quinquagesimae fidelibus per extensum publicanda atque interpretanda erit.

Facultate item, quae sensu Motu proprio Beatissimi Patris „Supremi Disciplinae“, necnon decreti S. Congr. Concilii die 3. Maii 1912. editi (Litt. Circ. a. 1912. XIV. Nr. 2880. p. 2.) locorum Ordinariis competit, cum omnibus Dioecesis nostrae subditis super lege ieiunii et abstinentiae hisce per totum, qui sequitur annum dispensamus, quoties dies abstinentiae vel ieiunio consecratus incidat in festum quod, licet praecepto non subiectum, cum debita populi frequentia devote celebratur.

86

1914

Ordinatio.

Die 3. Januarii a. c. in Capella nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi prima tonsura et quattuor minoribus ordinibus initiavimus Antonium Adjić theologum IV. anni, Franciscum Bálint, Paulum Gábor, Eugenium Kubesa, Josephum Nyári, Victorem Perr, Stephanum Simon, Benedictum Tadics, Paulum Vizsy theologos III. anni Seminarii nostri maioris Quinque-Ecclesiensis.

87

1914

Parochia Kistengelicz in districtu Szekszárdensi.

Parochia Kistengelicz, quae hucusque ad districtum vicearchidiaconalem Dunaföldvár-ensem pertinebat, praeter diversas locorum huius parochiae civiles relationes propter maiorem etiam communicationis commoditatem in districtum Szekszárdensem inde a 1. Januarii a. c. ingremiata est.

88

1914

Suspensio Josephi Józics.

Josephus Józics, parochus antea Valpoviensis, postquam a dicta parochia propter suam incapacitatem amotus et e bonis eiusdem parochiae pensione provisus fuerit, per decursum totius anni praeteriti monitis paternis, praeceptisque meis arroganter obstitit, imo verbis, factis, litterisque Ordinariatum, clerum dioecesis, auctoritatesque ecclesiasticas ignominiose

pluries offendit. Cum igitur ultimo obedientiam Ordinario suo debitam penitus detrectaverit, eum ab ordine suspendi, suspensumque esse praesentibus eo nunc declaro, ut ab exercitio sacri ordinis ubicumque et ab omnibus severe arceatur.

89

1914

Pensio vacans pluralitate votorum cleri dioecesanii Vito Bišćan parochus prius Bár-ensi adjudicata est. Accedente igitur consensu ven. Capituli Cathedralis mei suprafatum parochum inde a 1. Januarii 1914. in catalogum sacerdotum dioecesanorum regulari pensione provisorum suscepi.

Rudedonatio
Viti Bišćan.

90

1914

Joannes Gaál vicerector Seminarii nostri Quinque-Ecclesiensis nominatus est director substit. dioecesanus pro consociatione „A keresztény szeretet orsz. gyermekvédő műve.“

Personalia.

Josephus Hortobágyi cooperator Quinque-Ecclesiensis ad B. M. V. Purificatam nominatus et investitus est parochus Tengőd-ensis.

Michael Bergovecz vicarius in Podgajci nominatus est administrator parochiae eiusdem.

Cooperatores translati sunt: *Joannes Baranyai* e Vásárosdombó ad Hosszuhetény; *Colomannus Galambos* e Paks Quinque-Ecclesias ad B. M. V. Purif.; *Emericus Graumann* e Hosszuhetény ad Tevel; *Georgius Reinhardt* e Tevel ad Paks.

Franciscus Bálint valetud. cooperator missus est ad Vásárosdombó; *Joannes Cserta* valetudinarius, cooperator factus est in Zomba; *Guilelmus Mindszenti* valetudinarius, subsidiarius constitutus est in Kárász.

91

1914

A legutóbbi püspökkari tanácskozmányon hozott határozat szerint elrendelem, hogy a polgárilag felbontott házasságon kívül élő nők gyermekei a következő módon vezettessenek be a kereszteltek anyakönyvébe:

Polgárilag
házasságon
kívül élő,
egyházjogilag
pedig férjes
nők gyerme-
keinek egy-
házi anya-
könyvezése.

1. A szülők rovatába az anya neve vezetendő be ekként: „N. N., akinek X. J-nal kötött házassága a polgári bíróság által felbontatott.“

2. A törvényes vagy törvénytelen származás rovata üresen hagyandó.

3. Az észrevételek rovatába a következő megjegyzés vezetendő be :
„A gyermek egyházi jogvédelem szerint törvényes, de polgárjogilag törvénytelen.“

Az ily módon anyakönyvezett egyének az iskolai naplókban és házassági hirdetéseknel polgárjogi nevökön nevezendők.

92

1914

Vkm. rendelkezés a tolnavármegyei gazdasági iskolalátogató ügyében.

A nm. vallás és közokt. miniszter ur 1913. dec. 14-én kelt értesítése szerint a Tolnavármegyében fennálló kisebb fokozatu gazdasági népiskolákhoz iskolalátogatót rendelt ki. Midőn ezen értesítést tudomásvétel és szoros mihez-tartás céljából az illetékes plébános, iskolaigazgató és tanító urakkal egész terjedelmében alább közlöm, elrendelem hogy ugyanarra az iskolaszékek figyelmét is felhívják.

Méltóságos és főtisztelendő Gróf, Püspök Ur!

Van szerencsém tisztelettel értesíteni Méltóságodat, hogy az 1876: XXVIII. t. c. 3. §-ában nyert felhatalmazás alapján Kápolnay József dunaföldvári önálló gazdasági népiskolai igazgató szaktanítót a Tolna vármegyében fennálló kisebb fokozatu gazdasági népiskolákra kiterjedő hatáskörrel 1914. évi január hó 1-től kezdődőleg a tanfelügyelőségi iskolalátogatói teendőikkel megbízam.

Tiszteletteljesen felkérem Méltóságodat, méltóztassék erről a bölcs kormányzata alatt álló felekezeti népiskolák helyi hatóságait, az iskolaszéket és a néptanítókat azzal értesíteni, hogy a nevezett tanfelügyelőségi iskolalátogatót az 1868: XXXVIII. t. c. 14. §-a alapján feljogosítottam, hogy a felekezeti kisebb fokozatu gazdasági népiskolákat is meglátogassa.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1913. december hó 14. A miniszter helyett: *Benedek* államtitkár.

93

1914

Görgényi J. fordításai ajánlatnak.

A nagyváradi l. sz. egyházmegyei hatóság jóváhagyásával Görgényi Jenő érd. esperes, plébános fordításában megjelentek és ugyancsak nála kaphatók (Tasnád, Szilágy m.) az utolsó dolgokat tárgyaló következő kimerítő

munkák. „A pokol“. Irta: Dr. Bautz József, műnszteri akadémiai tanár. Második kiadás. Ára 4 korona. „A Mennysország.“ Irta: Reffo Jenő. Második kiadás. Ára 3 korona. „A tisztítóhely.“ Irta: Louvet cochinchinai hithirdető. Harmadik kiadás. Ára 5 korona. „Az utolsó ítélet és a világ vége.“ Irta: Reffo Jenő. Ára 4 korona. A felsorolt munkák, melyek a külföldön már nagy elterjedtségnek örvendenek, igen jó szolgálatot tehetnek a lelkeszkedő papságnak, mely e témákat gyakran köteles tárgyalni a szentbeszédekben. Melegen ajánlom tehát a tiszt. papság figyelmébe.

94

1914

Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök ur meleg ajánló soraival, Nádasy Márián: „Elmélkedések“ bevezetésével úgy forma, mint tartalom szempontjából igen megfelelő elmélkedési vezérkönyv jelent meg Nádasy Máriántól, aki könyvében az egyházi év minden napjára és ünnepére rövid és gyakorlati elmélkedéseket, illetve elmélkedési pontokat nyújt. Főérdeme a rövidség, egyszerűség és bensőség. A könyv elején néhány praktikus gondolatot találunk az elmélkedés céljáról, módjáról és szükségességéről, majd pedig a napi elmélkedések következnek a szentírás gondolataiból kiindulva. A mű 510 oldalra terjed, s izléses kötésben 4 kor. 20 fillérért kapható. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében (Budapest, IV. Kecskeméti-u. 2.) és Debreczeni István könyvnyomdájában (Székesfehérvár, Iskola-utca 4.)

95

1914

Grieger Miklós dr. sóskuti plebános „A lelkipásztor az antialkoholizmus szolgálatában“ cimmal igen alapos és a kath. sajtó által osztatlan elismeréssel fogadott munkát adott ki, mely a nemzetpusztító alkoholizmus ellen folytatandó küzdelemhez kitűnő tájékoztatást és mindenre kiterjedő utmutatást nyújt a lelkeszkedő papságnak. Minél szélesebb rétegeket fertőzött már meg ez a kóros és káros szenvedély, mely hazánkban és nemzetünkben is mérhetetlen bajokat okoz, annál öntudatosabb ellenakcióra van mindenütt szükség. Ehez nagyon alkalmas vezérkönyv e munka, melyet a buzgó lelkipásztor éleslátásával állított össze a szerző. Melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. Ára 2 kor. 40 fillér. Kapható a Szent-István-Társulatnál, vagy Pécsen a „Dunántúl“ könyvkereskedésében.

Dr. Grieger M.: „A lelkipásztor az antialkoholizmus szolgálatában.“

96

1914

Resch József
zombori
viaszöntő
gyertyája és
olaja ajánlat-
tatnak.

Resch József templomi viaszgyertya-öntő (Zombor, Bácsmegye, Radics-utca 4.) már évek sora óta nemcsak a kalocsai egyházmegyébe, hanem az ország minden részébe szállít templomi viaszgyertyákat és örök lámpába való olajat. Minthogy pedig a birtokában levő másfélszáz bizonyítvány világosan bizonyítja, hogy az általa szállított viaszgyertyák s az örök lámpába való olaj minőség tekintetében nemcsak kifogástalanok, hanem a külföldi cégek hasonló készítményeit felül is mulják és náluk olcsóbbak: hazafias kötelességet teljesítünk, ha a külföldi cégek mellőzésével viaszgyertya- és olajszükségletünket Resch Józsefnél rendeljük meg.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Jan. 1914.

† Julius m. p.

episcopus.

1914.

II.

100

1914

TISZTELENDŐ TESTVÉREK!
KEDVES HIVEINK!

Krisztus Urunk tanításának és kegyelmeinek megőrzésére egyházat A „Nyilvános
alapított, melynek feladata az Általa hirdetett egyedül üdvözítő hitet a világ ájtatosságok
végéig csorbitatlanul fentartani s hirdetni, a drága szent vérével kiérdemelt imádságos
kegyelmet a sz. mise bemutatása és a szentségek kiszolgáltatása által az könyve.”
embereknek szétosztani, őket törvényeivel kormányozni és ekép az örök
üdvösségre vezetni.

A célból pedig, hogy soha kétségünk ne lehessen aziránt, melyik az
igazi *általa* alapított anyaszentegyház, olyan ismertető jegyekkel látta el,
melyekről bárki könnyen felismerheti.

Ezen ismertető jegyek közt az első az egység, mely abban jelentke-
zik, hogy mindenkor és mindenhol ugyanazt tanítja, ugyanazon szentsége-
ket használja, ugyanazt a szent misét mutatja be és ugyanegy látható
feje van.

Ugy ez, valamint a többi ismertető jegy csakis a katolikus anya-
szentegyházban található fel, ami kétségtelen bizonyosága annak, hogy a mi
egyházunk a Krisztus által alapított igaz, egyedül üdvözítő anyaszentegyház.

Megható és lélekemelő az, mikor a kath. ember a világ bármelyik részének kath. templomában ugyanazt hallja prédikálni, ugyanugy látja a szent mise áldozatot bemutatni, a szentségeket kiszolgáltatni, mint saját falujában.

A lényeges dolgokban való ezen csodálatos egységnek nincsen ugyan rovására egyéb isteni tiszteleteknek és ájtatossági gyakorlatoknak különfélesége, mindamellett bizonyos, hogy előnyére sincs. Legalább egy-egy egyházmegyén belül üdvös és kíváncsú az egyöntetűség e tekintetben is.

Főpásztori látogatásaink a pécsi egyházmegyében s egyéb módon szerzett értesüléseink arról győzték meg, hogy itt is, és pedig mondhatni plébániánként a legnagyobb tarkaság uralkodik azoknak a közös templomi ájtatossági gyakorlatoknak elvégzésében.

Magatok is tapasztalhattátok már ezt Tisztelendő Testvérek, valamint az abból eredő sok kellemetlenséget is. Mikor idegen plébániában kellett valamely szent ténykedést teljesítenetek, hányszor voltatok zavarban az iránt, hogy a helyi szokás milyen szertartást is honosított meg? Az illető hely plébánosának távollétében, vagy új plébánia elfoglalásakor nem egyszer azt sem tudtátok, kitől szerezzetek tájékozódást az ott szokásos istentiszteleti cselekvények elvégzése tekintetében.

Ti is, Krisztusban szeretett hiveink, ti is bizonyára fennakadtatok már azon, hogy idegen templomokban nem úgy végeztek bizonyos szertartást, amint azt eddig otthon láttátok. Más plébániabeliek meg esetleg ép úgy megütköztek a nálatok tapasztalt szertartási módon.

Ezen visszásságot elhárítani már régóta tárgya főpásztori gondjainknak.

Istennek segítségével hosszú munka után végére jutottunk immár a dolognak. Közzétesszük ezennel egyházmegyénk számára „*A nyilvános ájtatosságok imádságos könyvét*“, melynek épen az a célja, hogy megszüntesse a különféleséget az istentiszteleti cselekvények végzésénél és egyházmegyénk minden plébánia- és fióktemplomában megteremtse az e tekintetben annyira szükséges egyöntetűséget.

Ezen egyöntetűség biztosítása céljából tehát az összes nyilvános istentiszteleteknél és ájtatosságoknál szokásos eddigi szertartási módot, amennyiben az a most közzétett „imádságos könyvtől“ eltér, akár gyakorlat, akár i. b. püspök-elődeink rendelkezése alapján keletkezett, akár pap, akár — fióktemplomokban — a tanító ténykedése mellett végeztetik, *ezennel hatályon kívül helyezzük és eltiltjuk*, s a jövőre irányadóul jelen imádságos könyvet írjuk elő. Nem azt akarjuk, hogy ezentul e könyvben foglalt min-

den ájtatosság minden templomban elvégeztessék, ha eddig nem is volt szokásban, hanem igen is azt, hogy amit szokás elvégezni, az ezentul e könyvben található szertartás szerint végeztessék.

Miért is Tisztelendő Testvéreink, a szent engedelmesség erejével meghagyjuk nektek, hogy a templomaitokban előforduló összes ájtatosságokat mostantól kezdve a többször említett imádságos könyv szerint végezzétek. Elrendeljük, hogy a könyvnek a különféle ájtatosságokra vonatkozó utasításait ne tanácsnak, hanem szigorú törvénynek tekintsétek és pontosan betartsátok, azokból semmit el nem véve, hozzájuk semmit sem téve.

Egyben arra is kérünk benneteket, hogy az új rendnek, mely jelen soraink és a könyv kézhezvétele után azonnal életbe lép, megkezdése előtt e levelünket a hívek előtt is felolvassátok, megmagyarázván nekik, hogy intézkedésünknek egyedüli célja Istennek nagyobb dicsősége s lelkünk üdvössége. Elvárjuk azért tőlük s az Ur Jézus szent nevében kérjük is őket, hogy főpásztoruk rendelkezésén nyugodjanak meg s készséges engedelmeséget tanúsítsanak, hogy amint „egy lélek által mindnyájan egy testté kereszteltettünk“ (I. Kor. 12, 13), egyek legyünk Isten magasztalásában és tiszteletében is.

* * *

Az összes megrendelt példányokat fekete vászonkötésben plébániánként egyidejűleg szétküldöm. Egy példány ára 2 kor. 50 fillér. A hivatalos használatra szánt példányok ára (plebániatemplomokban és olyan fiók-templomokban és iskolákban, ahol istenítisztelet tartatik) az illető templomok pénztárának terhére számítható. A könyvet a tervezettnél nagyobb példányszámban nyomattam, s így az püspöki irodámban mind a három (magyar, német és horvát) nyelven néhány száz példányban rendelkezésre áll. Magánhasználatra történő utánrendelésnél a könyv árához portó költség címén példányonként 20 fillér csatolandó.

101

1914

Jól eső örömmel értesültem nemcsak az egyes plébános urak jelentéséből, hanem a Pécsegyházmegyei Papok Missió-Egyesületének hivatalos előterjesztéseiből és kimutatásaiból is, úgy az elmúlt év folyamán, mint az utolsó tizenöt év alatt megtartott népmissiók tekintélyes számáról és messze kiható eredményeiről. A szent missiók belső értéke és azoknak áldá-

A sz. Missiók
tartásának
szorgalma-
zása.

szos hatásai korábban kiadott rendeleteimnek szorgalmazására inditanak. Mindenekelőtt kívánatos, hogy 1908. évben 3968. szám alatt kiadott rendeletem szerint azokban a plébániákban, amelyekben szent missió még nem volt, — s örömmel állapithatom meg, hogy alig találkozik már egyházmegyéim területén olyan plébánia, ahol a személyi vagy helyi körülmények mostohasága ezt eddig lehetetlenné tették, vagy amelyekben a legutóbb megtartott missió óta 10 év már elmúlt, — a szent missió mielőbb megtartassék.

A missiók lelki eredményének fokozására a Pécs-egyházmegyei Papok Missió-Egyesületének előterjesztésére megengedtem, hogy

1. valahányszor a missió-egyesület *a nagybőjt folyamán* az egyházmegye területén missiót tart, mindazok, akik a missióban részt vesznek és szent gyónásukat és szent áldozásukat elvégzik, ugyanezzel a husvéti szent gyónás és áldozás kötelezettségének még azon esetben is eleget tehesse-nek, ha nem érkezett is el annak előírt ideje;

2. az egyesület missiót tartó tagjainak mindazon bővebb felhatalmazásokat megadom, melyeket eddig az egyes missiók alkalmával a plébánosok útján szoktam közölni. Utasítottam egyben a missió-egyesület vezetését, hogy a hivatkozott fakultásokat az általa kiküldött missiósokkal közölje.

A sz. missiók a hívő nép lelki életének legkihatóbb irányítói, Isten kegyelmeinek sokszor minden képzeletet és várakozást felülmúló alkalmi és közvetítői s a lelkipásztorok rendszeres tevékenységének legüdvösebb megalapozói. A lelkek javáért buzgólkodó papság fontos kötelessége és elsőrangú érdeke tehát, hogy azok mindenütt és pedig az előírt időn belül megtartassanak. Szívesen remélem is, hogy az egyházmegyei papság a szent missiók ügyét, amint eddig tette, épügy a jövőben is lelkesen felkarolja.

Kelt Pécsen, 1914. jan. 4.

† Gyula s. k.
püspök.

III.

536

1914

Summa laetitia fideles orbis universi nuntium anno praeterito suscep-
erunt, Congressum Eucharisticum anni 1914., qui utpote vigesimus quin-
tus in ista serie iubilare iure nominatur, in oppido miraculis innumeris
sacro Lourdes, ad pedes beatissimae Virginis, Auxilii christianorum esse
celebrandum. In causa istius Congressus sequentes ab Illmo Domino Epi-
scopo Namurcensi, Praeside congressuum accepi litteras, quas infra omni-
bus fidelibus dioecesis Nostrae quo citius communicandas sine mora liben-
ter publico :

Congressus
Eucharisticus
interna-
tionalis.

ILLUSTRISIME AC REVERENDISIME DOMINE,

Vigesimum quintum Congressum eucharisticum internationalem cele-
braturi, non potuimus in sedem ipsius Galliam non deligere, ubi isti Con-
gressus ortum habuerunt, et ubi priores fere omnes fuerunt celebrati. Nec
incipites haerere debuimus, in quam urbe proximus Congressus cele-
brandus esset. Etenim, si per Mariam ad Jesum eundum est, procul dubio
oppidum Lourdes hunc Congressum quasi jure proprio sibi vindicat. Ibi
siquidem beatissima Virgo a multis annis fideles ad Filium suum in Eucha-
ristia adducit, et beneficia sua coram SS. Eucharistia plerumque distribuit.

Quare proximum Congressum in oppido Lourdes a die 22^a ad 26^{am} Julii
celebrantes, per manus Mariae obsequia solemnia Regi nationum deferemus,
et a Maria discemus quomodo Filium ipsius semper magis ac magis colere
debeamus.

Ad hunc Congressum Dominationem Tuam Illustrissimam humiliter et instanter invito, simulque rogo, ut ei modo jam benedicas, eumque precibus tuis Deo commendes. Vehementer etiam cum Concilio permanente exopto, ut fideles tuae curae commissos ad hunc Congressum frequentandum hortari velis, eosque incites, ut si illi adesse non possunt, saltem mente et corde se illi conjungant. Ad quod praestandum, eos invitare debet benignitas Summi Pontificis, qui Indulgentiam plenariam concessit iis omnibus qui in quocumque orbis parte sacram communionem die 26^a Julii suscipient, in unione cum iis qui processioni in oppido Lourdes intersunt.

Optandum sane esset, ut in tota Ecclesia fieret quod anno praeterito in aliquibus dioecesibus factum fuit, et ita dies qua Congressus concluditur, evadat dies triumphalis SS. Eucharistiae dicatus. Talis sane erit, si v. g. fideles per triduum praeparentur, si die 26^a SS. Eucharistia venerationi fidelium exponatur, si communio generalis instituatur, si processio sollemnis habeatur, vel alia exercitia publice celebrentur.

Haec pietati et zelo Dominationis Tuae Illustrissimae commendo, simulque cum omni veneratione permaneo

Dominationis Tuae Illustrissimae

humillimus famulus

Namurci (Belgique), 26 Januarii 1914

† Th. Lud. Ep. Namurcen.
praeses.

Illustrissimo ac Reverendissimo Domino

Domino *Julio* e Comitibus *Zichy*

episcopo Quinque-Ecclesiarum.

Ezen örvendetes közlés szerint az idei eucharisztikus kongresszus folyó évi július 22. és 26. napjai között Lourdes-ban lesz. A boldogságos Szűz eme kiváltságos kegyhelye eddig is ellenállhatatlan varázserővel vonzotta az egész világból a hívek millióit, hol a csodás gyógyulások ezrei történtek, s hol megszámlálhatatlan sok lélek nyerte vissza hitét, bizalmát és szeretetét Isten iránt, ki az Ő egyszülött szent Fia szeplőtelen Szűz Anyjának kezei által a csodás kegyelmek mérhetetlen kincseit előszeretettel osztogatja a hozzá fohászkodó, szenvedő embereknek. Méltó és igazságos tehát, hogy a jubiláris kongresszus e helyen tartassék és a legméltóságosabb Oltáriszentség diadala onnét hangozzék szét az egész világba, ahol az Ur Jézust Szűz Anyjával együtt állandóan a legbensőbb hódolat, szeretet s

bizalom övezik. Midőn tehát az idei eucharisztikus kongresszusra tiszt. testvéreim figyelmét felhívom, mindnyájukat bizalommal kérem, hogy azt hűveknek az Ur Jézus és Szűz Anyja iránt tartozó meleg szeretettel többször is ajánlják s kezökre járjanak, hogy akik tehetik a kongresszuson személyesen is résztvehessenek, akik pedig szívök vágyát követve személyesen nem mehetnek Lourdes-ba, részt vegyenek a kongresszus napjain otthon rendezendő eucharisztikus triduumokon, körmeneten és szent áldozáson, melyhez Szent-séges Atyánk teljes bucsut engedélyezett. A célból pedig, hogy a honn maradók részére a kongresszus idején megfelelő eucharisztikus ünnepek tartassanak, elrendelem, hogy az egyes kerületek a tavaszi koronai ülésen e kérdést megbeszélés tárgyává tegyék és javaslataikat a koronai ülésekről felveendő jegyzőkönyvek kapcsán hozzám juttassák.

Ugyanitt megemlítem, hogy a lourdes-i euch. kongresszussal kapcsolatban az Orsz. Katholikus Szövetség nemzeti zarándoklat vezetését tervezi, melyre az érdeklődők figyelme felhívandó.

537

1914

Subsidia foundationis Szeredy-anae pro sacerdotibus dioecesanis ex anno 1913. Alexandro Fekete par. rudedonato et Guilelmo Mindszenti cooperatori subsidiario conferuntur, qui erga apochas de 250 coronis rite tymbratas eadem in Officio Fund. Dioec. Generali obtinere possunt.

Subsidia
Szeredy-ana
pro sacerdo-
tibus.

538

1914

Census foundationis Francisci Troll ad succolandos sacerdotes dioecesanos aegrotos atque egenos pro anno 1913. sequentibus sacerdotibus adiudicantur:

Census fun-
dationis Fr.
Troll pro
sacerdotibus.

Francisco Bálint, Josepho Bende, Adalberto Csokonay, Josepho Fűzy, Colomanno Galambos, Josepho Haragó, Ludovico Horváth catech., Michaeli Horváth, Eleutherio Kalauz, Aloysio Koch, Julio Lajos, Joanni Palócz, Francisco Paulay, Francisco Rösler, Ignatio Szánthó, Josepho Szeitz.

Apochae de 200 coronis rite tymbrandae ad Officium Fund. Dioec. Gen. sunt mittendae, unde census suprafatis subito consignabuntur.

539

1914

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt: *Antonius Máty* parochus Radikovi-ensis pro Podgajci; *Michael Bergovecz* administrator Podgajci-ensis pro Radikovi.

Cooperatores translati sunt:

Joannes Berlákovich e Szajk ad Püspöklak, *Josephus Marek* e Püspöklak ad Szajk.

540

1914

Hadkötelesek
összeírása
tárgyában
figyelmez-
tetés.

Tudomásvétel végett közlöm egyházmegyém magyarországi plébánia-vezetőivel, hogy az 1895. évi okt. hó 1. után született hadkötelesek összeírására már nem az egyházi, hanem az állami anyakönyvvezetők vannak hivatva, ennél fogva azokról a hadkötelesekről, kik a folyó évben töltik be életüknek 19. évét és 1895. okt. 1-je előtt születtek, még az egyházi anyakönyvvezetőknek kellett a védtörvényi utasítás I. részének 24. §-ához tartozó 1. és 2. minta szerinti anyakönyvi kivonatokat kiállítaniok.

Az anyakönyvvezető lelkészek az ujoncösszeírás céljaira anyakönyvi kivonatokat ezentúl csak abban az esetben lesznek kötelesek kiadni, ha valamely, az 1895. évi október hó 1-je előtt történt születésnek, vagy elhalálozásnak igazolása válik szükségessé, mert az ezen időpontot megelőző időre nézve ezentúl is az egyházi anyakönyvek birnak közhitelességgel és így a szükséges anyakönyvi kivonatoknak ujoncösszeírási célokra való kiállítására a védtörvény 16. §-ának 3. pontjában foglalt rendelkezés értelmében természetesen ezentúl is a lelkészek kötelesek.

541

1914

Egyházi, lel-
készi és tani-
tói erdők el-
idegenítése.

A nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister urnak 1913. december 10-én 194009—1913. I. sz. alatt kelt átiratával kapcsolatosan tájékoztatásul közlöm, hogy vagyonfelügyeleti szempontból hatáskörömbe tartozó egyházi, lelkészi, tanítói erdőbirtokok eladásához csak azon esetben adhatom meg beleegyezésemet, ha az eladáshoz erdőfelügyeleti és faérté-

kesítési szempontból előzetesen már a földmivelésügyi miniszter úr is megadta hozzájárulását.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-a alá tartozó s így az ország erdőállományának biztosítására hivatott erdőknek magántulajdonba juttatása iránt miniszteri hozzájárulás nélkül kötött szerződéseket a vallás és közoktatásügyi miniszter a főfelügyeleti jog alapján megsemmisíti.

542

1914

Az 1914. évi koronai ülésekre az egyházmegyei zsinat határozatai értelmében a következő tételeket tűzöm ki megfelelő kidolgozás céljából.

Koronai tételek az 1914. évre.

A tavaszi koronai ülésen az erkölcsstanból benyújtandó ezen tétel kidolgozása: „Ki kell mutatni, hogy vallásosnak lenni nemcsak annyi, mint magunkat ilyeneknek vallanunk, hanem benne foglaltatik, hogy vallási kötelmeinket is teljesítenünk kell.”

Az őszi koronai ülésre kidolgozandó a következő tétel az egyházjogból: „Exponantur normae iuris canonici de solutione sponsalium.”

Mivel pedig ismételten akadtak — bár csekély számmal — olyanok, akik a koronai tételt a kiszabott időre nem készítették el, s ezáltal úgy maguknak, mint a kerületi espereseknek és a hatóságnak is felesleges munkát és kellemetlenségeket okoztak, a tételek kidolgozására kötelezettek figyelmét újból felhívom, hogy az írásbeli munkát idejekorán elkészíteni s a koronai ülésen multhatatlanul benyújtani igyekezzenek, mert ellenkező esetben a munka teljesítésén felül birságban és megrovásban is részesülnek.

543

1914

A férfitanítók aránylag csekély száma, valamint az 1907. évi 27. t. cikk és az 1913. évi 16. t. cikk azon intézkedése miatt, hogy a kántori fizetés 1000 koronáig a tanítói alapfizetésbe beleszámíttatik, mindinkább elszaporodnak az esetek, amikor kántortanítói vagy a kántori teendőkben a helyettesítés kötelezettségével megrótt tanítói állomásokra férfi pályázó nem akad. A magyar püspöki kar 1913. nov. 7-én tartott értekezletében foglalkozott ezzel a jelenséggel és elhatározta, hogy a hiányon amennyire lehet, nőkántorok alkalmazásával fog segíteni. Ennélfogva az egyes püspökök

Nők kántorképesítése.

utasították a katolikus tanítóképzők igazgatóságát, hogy az önként jelentkező tanítónő-jelölteket kántorokká képezzék és képesítsék.

A püspökkari határozat kapcsán egyházmegyém területén a következőleg intézkedem:

1. A Miasszonyunkról nevezett pécsi női rend róm. kath. tanítónő-képzőintézetében elrendeltem, hogy a kántorképzés anyagát vegye fel tantervébe, gondoskodjék, hogy az orgonálás, egyházi ének és szertartások, mint fakultatív tárgyak taníttassanak s ezekből az önként jelentkező növendékek a férfitanítóképzőkre megszabott módon osztályoztassanak; ugyancsak gondoskodjék, hogy a növendékek a gyermekkarok szervezésére és vezetésére képessíttessenek.

2. Meghatalmazom a r. k. iskolaszékeket, illetve a hitközségek képviselőit, hogy rk. kántortanítói, vagy a kántori teendőkben való helyettesítés kötelezettségével megterhelt rk. tanítói állomásokra kántori oklevéllel bíró vagy a kántorságban jártas tanítónőket alkalmazhassanak, valahányszor alkalmas férfipályázó nincsen.

3. A nőkántorok kötelesek az összes kántori teendőket személyesen ellátni s azonfölül alkalmas férfihelyettesítést állítani, aki a temetéseknél, a nagyheti szertartásoknál, a liturgikus körmeneteknél működik s a lelkészt a betegekhez kíséri, ha ez a kántornak kötelessége, bár ez utóbbira egyházmegyémbe alig lesz eset. Ahol a lehetőség megvan, ott a nőkántor tartozik a liturgikus énekekre egy gyermekkart betanítani s azt vezetni.

544

1914

Lelkész
költözködési
költségei
szokásjog
alapján
a községet
terhelik.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak N. N. plébános költözködési költségei tárgyában hozott határozatát tájékoztatás végett közlöm :

„Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 52640/913. sz. Vonatkozással 1913. évi április hó 5-én 449. sz. a. kelt felterjesztésére az iratok visszacsatolása mellett értesitem a Közigazgatási Bizottságot, hogy 1912. évi június hó 15-én 3899. sz. a. hozott azon határozatát, mellyel N. N. plébánost 111 korona 6 fillér költözködési költségének megtérítése iránt N. község pénztárával szemben támasztott követelésével elutasította, föloldom s N. községet az említett 111 korona 6 fillér költözködési költségnek viselésére kötelezem.

Igy kellett határoznom, mivel azon az egész országban élő szokás-jogot, mely szerint a lelkész költözködési költségeit a község viseli, jelen esetben N. községben is folytatott gyakorlat igazolja és megerősíti. — Budapest, 1913. május hó 27-én. Névaláírás. Bács Bodrog vármegye Közigazgatási Bizottságának Zombor.

545

1914

Alább közlöm azon lelkészek neveit, kik ezidőszerint korpótlékban részesülnek s felhivom ugyanazokat, hogy nevük mellett kitett összegről szóló, a II. fokozat szerint szabályszerű okmánybélyeggel ellátott nyugtatójukat kellően felülbélyegzett s kitöltött postautalvány kíséretében a korpótlék folyósíthatása céljából püspöki Irodámnak mihamarabb beküldjék.

Lelkészek
korpótléka.

Mózes András 1 K 66 f., Krisztánics István 17 K 90 f., Bödy Károly 37 K 75 f., Dobos Henrik 79 K 71 f., Kiss Rezső 377 K 10 f., Koch Gyula 144 K 83 f., Dr. Vörös Nándor 400 K, Pataki Antal 147 K 17 f., Lerch István 134 K 50 f., Riedlinger Dezső 107 K 58 f., Fuchs Vilmos 400 K, Rajczi János 44 K 94 f., Szánthó Ignác 64 K 22 f., Klein Tivadar 6 K 11 f., Fent Gyula 167 K 27 f., Schmeller Alajos 161 K 07 f., (1913. I. és II., 1914. I. félévre), Arányi Géza 200 K, Éber Géza 34 K 45 f., Priklér Károly 151 K 35 f.

546

1914

Közlöm azon egyházmegyei tanítók névsorát, akik a koronai ülések előterjesztése, illetve egyházmegyei főtanfelügyelőségem javaslata alapján a Troll-féle segélynek 1913. évi kamataiban részesülnek:

Troll-féle
tanítói
segélyben
részesültek.

1. *Glatt Adolf*, pécsi gyak. isk. tanító.- I. K. *Bodó János*, mecsekszabolcsi t.- *Gyulay József*, kövágószőlősi t.- II. K. *Timár Mária*, görcsönyi t.- *Tóth Pál*, regenyi t.- III. K. *Bakay Alajos*, ózdfalui t.- IV. K. *Bellán Domonkos*, ujbezsdáni t.- *Makáriné, Faller Klementin*, beremendi t.- V. K. *Stróbl Ferenc*, laskafalui t.- VI. K. *Schneider Lajos*, kisköszegi t.- VII. K. *Mauthner Ferenc*, kisnyárádi t.- VIII. K. *Jaksits Sándor*, püspökmároki t.- IX. K. *Kresz Antal*, ivánbattyáni t.- X. K. *Stocker József*, óbányai t.- XI. K. *Kovács János*, magyaregregyi t.- XII. K. *Barth István*, szentkatalini t.- XIII. K. *Szucsits Kálmán*, bogdásai t.- XIV. K. *Frölich Antónia*, bizovaci t.- XV. K. *Bürg István*, beničancii t.- XVI. K. *Gurszky János*, ófalui t.- XVII. K.

Szijařtő László, szakcsi t.- Kőházy Gizella, döbrőközi t.- XVIII. K. Brunner András, párii t.- Pingitzer Róza, éřtényi t.- XIX. K. Hajas János, pinczehelyi t.- Gyurgyev János, pálfai t.- XXI. K. Jártas Róza, szekszárdi t.- Lengyel Ferenc, tolnai t.- XXII. K. Rettinger István, duzsi t.- Eberhardt János, mucsii t.-

Az érdekelt tanítókat, illetve tanítónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesítsék, hogy szabályszerűen felbélyegzendő 100 koronáról kiállított nyugtáikat az egyházmegyei alapítványi hivatalhoz küldjék címük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen.

547

1914

Fieber Henrik
egyházművészeti szakmegbízott.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur folyó hó 8-án 3849—1913. III. sz. alatt kelt intézkedésével *Fieber Henrik* esztergom-főegyházmegyei áldozópapot a Sz. Imre kollegium volt praefektusát addig is, amíg a tervezett egyházművészeti tanács kedvezőbb pénzügyi viszonyok között megalkotható lesz, *a vezetése alatt álló miniszterium művészeti osztályába rendelte és őt annak kebelében mint egyházművészeti szakmegbízottat alkalmazta.*

Az ő feladata lesz, hogy a hozzáforduló főtisztelendő papságnak egyházművészeti ügyekben felvilágosítást, tanácsot adjon; az összes ily természetű megrendelésekre vonatkozó megkereséseknél a szükséges tervek, költségvetés beszerzéséről, azok megbírlásáról gondoskodik; szemináriumokban, oltáregyesületekben, katolikus körökben, zárdákban és egyéb hasonló intézetekben előadások rendezésével a művészi érdeklődést és megértést felébressze, illetőleg ápolja, szóval mindennemű egyházművészeti ügyben — amennyiben az kormányhatósági (miniszterium) intézkedést nem kíván — közvetlenül eljárjon.

Midőn ezen intézkedésről a tisztelendő lelkész urakat értesitem, tájékoztatásul és mihez tartás végett jelzem, hogy a fentiek tekintetében a megkeresések, — amennyiben azok kormányhatósági intézkedést nem céloznak, — *nem a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, hanem közvetlenül a nevezett főtisztelendő urhoz, mint egyházművészeti szakmegbízotthoz,* (Budapest, Vallás- és Közoktatásügyi M. Kir. Miniszterium, művészeti ügyosztály, V., Szalay-utca 3. I. emelet 1.) intézendők. Az egyházmegyei hatósággal szemben fenálló szabályok azonban minden ilyen természetű ügyre nézve is érintetlenül fenmaradnak.

548

1914

Gaibl Sándor pápai praelatus, pozsonyi apát-kanonok és társainak vezetése alatt folyó évi julius havában nemzeti zarándoklat indul Lourdes-ba. Az első magyar nemzeti zarándoklat, melyet ugyanezen bizottság vezetett 1912-ben, midőn a lourdes-i sz. keresztutnak a magyar katolikusok adományaiból emelt X. állomása lett ünnepélyesen beszentelve, mintaserüen volt rendezve. Ép azért a folyó évi zarándoklatban résztvenni szándékozók bizalommal tekinthetnek a rendezőség munkája elé. Bővebb tájékoztatást szívesen ad az érdeklődőknek a zarándoklat fentnevezett főrendezője (Pozsony, Káptalan-u. 3.)

Nemzeti
zarándoklat
Lourdes-ba.

549

1914

Schermann Egyed dr. pannonthalmi theol. tanár „A házasság jogi és erkölcsi szempontokból” című munkája a Szent-István-Társulat bizományában (Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.) kapható. Ára 2 korona. — Szívesen hívom fel a tiszt. papság figyelmét e munkára, mely a lehető legrövidebb összefoglalásban teljes házasságjogot ad. Nem pótol ugyan nagyobb, terjedelmesebb házasságjogi segédkönyveket, mert a gyakorlatban előfordulható minden eset alig lenne eldönthető ezen könyvecske alapján. Mindamellet jó szolgálatot tehet, minthogy a fontosabb kérdésekben jól eligazít, az újabb jogi fejleményekre mindenütt tekintettel van s a magyar polgári házasságjog vonatkozó intézkedéseit is közli.

Schermann
E. dr.: „A
házasság jogi
és erkölcsi
szempontok-
ból.”

550

1914

Tóth János fertőmeggyesi plebános szerkesztésében és kiadásában immár harmadik évfolyamába lépett a „Lourdes” című képes havi folyóirat. E diszes kiállítású lap eleven cikkeiben felöleli mindazt, ami e csodás kegyhellyel kapcsolatban áll és mindenre kiterjedő tájékoztatást nyújt Lourdes történetére s a folyó évben ama előkészületekre nézve is, melyek az ott tartandó nemzetközi eucharisztikus kongresszusra vonatkoznak. A folyóirat évi előfizetési ára csupán 4 korona. Megrendelhető a szerkesztőkiadó címén Fertőmeggyesen. Melegen ajánlom tiszt. papságom és hiveim figyelmébe.

„Lourdes” ké-
pes havi
folyóirat.

551

1914

Id. Árpácssy
János tan-
eszközének
ajánlása.

Id. Árpácssy János adai tanító az írás-olvasás tanítása céljára mozgatható betűkből, hozzávaló táblácskákból és könyvecskékből az írás-olvasást megkönnyítő taneszközt szerkesztett. E taneszközhöz ő maga utmutatást írt, amelyből mindenki megtanulhatja, hogy miként kell eme taneszközt használni. Mivel ez új eszközök a hivatalos birálatot sikerrel állották ki s a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr is 61731/1912. sz. alatt annak használatát engedélyezte s egyben az engedélyezett taneszközök jegyzékébe felvette, ez okból iskoláim tanítási módszerének fejlesztése és javítása érdekében a szóban forgó taneszközre tanítóim figyelmét felhívom s nekik azt használatra ajánlom.

Megrendelhető az egész felszerelés id. Árpácssy János tanítónál, ára 25 K., s minden megrendelésnél közölni kell nevezettel azt is, hogy a megrendelő tanító milyen abc-s könyvet használ, mert a mozgatható betűk eme könyvnek megfelelőleg fognak csoportosíttatni.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Febr. 1914.

† Julius m. p.

episcopus.

IV.

715

1914

Krisztusban Kedves Hiveim!

Hogy nehéz gondok terhelik azt, ki a család jóléte felett őrködik, a családatyák saját tapasztalásukból tudják; tanuskodhatnak ennél fogva bizonyára amellet, hogy nehéz gondoknak súlya terheli a püspök vállait is, aki Isten intézkedéséből atyja az egyházmegye keresztény családjainak. Böjti szózat.

Ezen gondok súlyát könnyítem, midőn a lelketeket fenyegető veszélyek némelyikére figyelmeztetlek Benneteket s teszem ezt azon szeretettel, mellyel halhatatlan lelkeitek iránt viseltetem.

A keresztény család törzsének a művelt nemzetek között komoly baja van. Franciaországban, mint ismeretes, jóval több ember hal meg, mint születik; Mercier, a belgák biboros érseke is fájdalommal említi, hogy az ő országában rohamosan csökken a születések száma; s a német püspökök szintén panaszt emelnek közös pásztorlevelökben korunk szánandó betegsége ellen s azt adják elszomorodott szívvel tudtunkra, hogy az előző évekhez viszonyítva közel 70.000 gyermekkel kevesebb született az általok megnevezett évben, mint amennyinek születnie kellett volna.

Mi ennek az oka?

Vannak, kik házasságot kötnek s a házasságban Istentől nyert jogokat gyakorolni akarják; de a gyermeknevelés fáradsalmaitól irtóznak. Vannak mások, kik egészségi szempontból, mint mondják, orvosi tanácsra eredménytelenül élnek házassági szent frigyök jogával. Vannak végre, kik nemzetgazdasági okokat tolnak előtérbe s azt hiszik, hogy családjok tagjainak

szaporodását a megélhetés miatt szabályozniok kell. Ezek éppugy, mint amazok jogukkal élve élvezni akarnak ugyan; de jogukat oly módon gyakorolják, amint azt tenniök tiltja az Uristen.

S hogy vagyunk e tekintetben a mi hazánkban, hogy vagyunk a pécsi egyházmegyében?

Atyai szívem nagy fájdalmára arról értesültem, hogy drága egyházmegyémben is terjed ez a ragályos betegség. Térjetez vissza, kérlek Benneteket, őseitek nemes erkölcsaire: ne sajnáljátok a fáradságot, melyet a gyermekek felnevelésével magatokra vállaltok; jegyezzétek meg, hogy erkölcsileg rosszat másoknak, bár tekintélyes embereknek tanácsára sem szabad tennetek; s ne feledjétek végre, hogy elődeitek a sok gyermekben Isten különös áldását szemlélték. Bizzatok Istenben! Őt súlyosan megbántani még éltetek megmentésével se akarjátok s higyjétek, hogy Istennek lesz gondja rá, ha sok gyermekkel ajándékoz meg Benneteket, hogy azokat fel is nevelhessétek.

De, ha felneveltétek, vallásosan neveltétek fel gyermekeiteket, Kedves Keresztény Hiveim, örködjetez felettök, hogy a gonosz csábítások le ne rontsák azt, amit Ti oly gondos szeretettel építettetek.

Ezer veszély fenyegeti ugyanis azt a kedves fiatalságot s a sok közül ezuttal főleg a fiatalság *olvasmányait* ajánlom szives figyelmetekbe.

A vigyázásra talán nem volt soha oly nagy szükség, mint napjainkban. A sajtó, a könyvnyomda napról-napra csak ugy dönti világgá a könyveket s a lapokat és meglehettek róla győződve, hogy ezen könyvek, ezen lapok nagyobb része erkölcstelenséget hirdet, s lázadásra tüzel minden hatalom és főleg a vallás ellen. S teszi ezt a sziv annyi hevével és az ész annyi majd nyilt, majd csalárdul elrejtett cselfogásaival, hogy könnyen tévedésbe ejtheti tapasztalatlan fiatalságunkat. Vagy nem hajlandó-e az áteredő bűnnek következtében annyira az ember akarata a gonoszra, hogy legott pártjára áll, ha azt elfogadható alakban eléje állítják? Ámde így állítják eléje azon ujságok és könyvek az erkölcsi szennyet, a hazugságot. Kimutathatod azután neki véleményének aaptalanságát és álnokságát, szemei elé állithatod a komoly valóságot, többnyire borsót hánysz a falra, színről beszélsz a vaknak.

Azután a mozgóképek-szintere is számos veszélyt rejt magában. Nem szólok arról, hogy az ott használt erős fény káros a szemekre; nem szólok arról sem, hogy a gyermekek idegei ugyancsak azon erős fény kö-

vetkeztében betegesen izgulnak; ezek kisebb rosszak s bár a testi egészségre ügyet kell vetnünk s azért ezen bajok is súllyal nehezédnek a mérleg serpenyőjére, még sem ezekre utalok, hanem figyelmeztetlek Benneteket azonsok erkölcsi rosszra, mely gyermekeiteknek halhatatlan lelkét a mozgóképek-szinterén veszélyezteti. Nagyszerű találmánnyal állunk ugyan ott szemben; de Isten ezen adományát is, mint sok mást, rosszra használja fel az emberi gonoszság s e helyeken gyakran oly fertelmesen piszkos cselekedeteket mutatnak be a képeken, melyek erkölcstelenségre ingerelnek.

Előfordulhatnak esetek, melyekben lelkiismeretes személyek elővigyázata mellett jót tanulhat az ifjuság s ekkor helyel-közzel nincs kifogásom az ellen, hogy ismereteik gyarapítására gyermekeitek e mozgó képeket megsejmléljék; de komoly elővigyázat nélkül, Kedves Keresztény Hiveim, kérlek Benneteket, az ily kedvtöltést ne engedjétek meg nekik.

Mit szóljak a még egészen fel nem serdült leányoknak *öltözetéről*? Keresztény Anyák! Egy kissé hosszabb felső ruhát adjatok, kérlek Benneteket, rájuk; mert nem hiszem, hogy oly nagyon szegények volnátok s nem volna költségtek csak egy arasznyival több kelme beszerzésére. Jegyezzétek meg, hogy sz. Pál¹⁾ nemcsak az éltesebb nőkről szól, hanem egyáltalán a nőkről, tehát a kis (10—12 éves) leányokról is, midőn mondja, hogy a nő legszebb diszeinek egyike az illem az öltözetben.

S mit szóljak végre felserdült leányaitokról? Volna bizony sok mondani valóm. Sok jót hallottam rólok s az vigasszal tölti el szívemet: tagjai az Oltáregyletnek s résztvesznek a társadalom bajait orvosló egyesületekben; de ezekről most nem szólok, jelen levellemnek nem az a célja, hogy dicsérjem, hanem az, hogy kötelességeikre áttalatok, Kedves Szülők, figyelmeztessem őket.

Hallottam, hogy a tiltott időben (adventban és nagyböjtben) is tartanak némely helyen nyilvános *táncmulatságokat* s magánjellegű bálakat. Kedves Keresztény Hiveim! ne engedjétek, hogy leányaitok azokban résztvegyenek; mert, aki azokban résztvesz, *az súlyos bünt követ el*. Egyáltalán a táncmulatságokon ne feledjétek, hogy az ugynevezett tisztességes táncok is erkölcsileg veszélyesek lehetnek; de mindenesetre vannak oly táncnemek, amelyek határozottan rosszak.

Melyek azok?

Van annyi erkölcsi érzéktek, hogy azokat ismeritek; nem nevezem

¹⁾ I. Tim. 2, 9.

hát meg őket. De egyet megnevezek, van okom rá. Főpásztori szívem teljes határozottságával akarom, hogy hallgassatok rám: tiltsátok meg gyermekeiteknek, hogy a tangót táncolják; mert ez határozottan illetlen, érzéki tánc.

Hogy a tangót a tiltott táncok között felemlitem, arra, mint jelzém, van súlyos okom. Az ujságnak ingere ugyanis, úgy hallom, eltompította sok — különben jólelkű — nőnek erkölcsi érzékét s ezek a tangót szépnek, ártatlan mulatságnak tartják.

Berlinben a császár megtiltotta, hogy a katonatisztek egyenruhában a tangót táncolják; Londonban azon mulatságokon, melyeken az udvar résztvesz, a tangót táncolni nem szabad; az udvarhoz tartozó magasállású személyek Wienben sem vesznek részt a tangó-mulatságokon. Azt fogjátok-e gondolni, hogy ezek a fejedelmek s más magasállású világi urak nem értenek ahhoz: mi illik, mi nem?

Rómában is Őszentsége óhajára, mint olvasom, az illetékes hatóság kötelességévé tette a lelkészeknek, hogy a keresztény erkölcs védelmére szólaljanak fel és tartsák távol a hívőket a szeméremérzetet súlyosan sértő tangó-üzelmektől. Éppugy tettek: Mercier, a belga biboros érsek, Amette, a párisi biboros érsek, a lyoni egyházfejedelem és más püspökök.

Nem fogtok ennél fogva csodálkozni, ha főpásztori kötelességemet teljesítem s a szeméremértő tangót én is határozottan kárhoztatom.

S vajjon fiaitoknak nem szól mindez?

Dehogyan nem. Azonban, ha leányaitok a tiltott időben bálba nem mennek; ha ők a táncmulatságokon tangót nem táncolnak: fiaitok sem fognak tangózni, ők sem fogják megszegni a tiltott időben az egyház parancsát.

Intsétek gyermekeiteket s ha már nagyok, alkalom adtán kérve figyelemztessétek, Kedves Keresztény Híveim, az imádságra s az egyház egyéb kegyszereire: a szentségekhez való járulásra. Oktassátok meg őket arra, mily nagy lelki haszonnal jár főleg Jézus sz. Szívének s szűz Máriának tisztelete. Ha ezt teszitek, eszközt adtok kezeikbe, melyeknek segítségével a lelkök üdvét fenyegető említett s nem említett veszélyeket legyőzhetik.

„A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme . . . legyen mindnyájatokkal. Amen.“¹⁾

* * *

Fenti körlevél alkalmas szentbeszéd keretében Ötvenedvasárnapon, folyó évi február 22-én a híveknek felolvasandó.

Kelt Pécsen, 1914. február 10.

† Gyula s. k.
püspök.

¹⁾ II. Kor. 13, 13.

1914.

V.

1030

1914

MOTU PROPRIO.

De abolendis commissionibus S. Rituum Congr. adiunctis et de novo ordine consultorum pro re liturgica instituendo.

PIUS PP. X.

Quanta semper cura Decessores Nostri advigilaverint, ut ea qua par est pietate, religione et magnificentia coleretur Deus atque laudaretur in Sanctis suis, facile deprehendat quisquis reputet quae templa ab ipsis excitata fuerint, quae leges ad sacra facienda sancitae, qui denique ritus divinorum officiorum pro diversitate temporum praescripti. Quae ut integra manerent, vel sapienter et sancte temperarentur f. r. Sixtus V Apostolica Constitutione „Immensa“ sacrorum Rituum Congregationem instituit, cui duplex praecipue demandavit munus, videndi statuendique de iis, quae ad sacros ritus latinae Ecclesiae spectant, et curandi quae ad beatificationem et canonizationem Sanctorum referuntur. Quae omnia Nosmet ipsi in Constitutione Nostra „Sapienti consilio“ confirmavimus.

S. Rituum
Congr. ad-
iunctae Com-
missiones et
novus ordo
consultorum.

Quo autem facilius utriusque generis negotia expedirentur, et Consultorum inductus est ordo, praelatorum nempe et theologorum, qui praecipue in singulis causis beatificationis et canonizationis suffragium ferrent super virtutibus, martyrio et miraculis Servorum Dei; et asciti sunt caerimoniarum magistri, a quibus sententia exquireretur de iis quae sacros ritus et caerimonias attingunt. Verum exortis quaestionibus et gravibus et arduis

circa veteris Ecclesiae ritus et normas a patribus traditas, quibus et divina officia ordinanda sunt et concentus sacer regendus, itemque circa historias Sanctorum, cum caerimoniarum magistri ad omnia haud sufficerent, res ipsa postulavit, ut viri consulerentur rei liturgicae et christianae antiquitatis specialiter periti: quo factum est ut tres peculiares Commissiones sacrae Congregationi Rituum adiunctae sint, liturgica, historico-liturgica et pro sacro concentu, — de quibus in commemorata modo Constitutione mentionem fecimus, — quae tamen essent tamquam externa instrumenta ad investigationem veri, non ipsius Congregationis membra; cum harum commissionum participes numquam in consultorum numerum relati sint. Quod si ad tempus hunc commissionum statum retineri placuit, iam integritas Congregationis exigit, ut illae funditus mutantur, atque ad ipsam roborandam expoliendamque Congregationem convertantur.

Quapropter, in consilium adhibitis aliquot S. R. C. Cardinalibus, nonnulla decernere visum est, quae nunc Motu-proprio observanda statuimus, edicimus.

Sacrorum Rituum Congregationis Consultores in duas classes seu sectiones sint divisi, alii ad suffragium ferendum in causis beatificationis et canonizationis, alii pro rebus ad liturgiam et reliquias Sanctorum quoquo modo pertinentibus. Sed nihil prohibet, quominus unus idemque Consultor in utraque sectione numeretur. Erit autem Cardinalis Praefecti eos Nobis proponere ad munus Consultoris assumendos, qui non solum vitae honestate, sed ea quoque scientia sint instructi, ut idonei ad suffragium in quaestionibus sibi commissis recte ferendum videantur.

Igitur qui in primam sectionem adscribendi erunt, doctrina, integritate spectati atque aetate proveci homines intelligant onus sibi demandari maximi momenti, in quo cauta diligentia ac magna maturitate procedendum est.

Ii vero qui in altera sectione erunt adnumerandi, pollere debent in primis scientia liturgiae, tum rerum affinium, ut historiae, hagiographiae, cantus ecclesiastici et aliarum huiusmodi. Cum autem difficile admodum sit plures invenire qui in omnibus his excellent, curandum erit, ut nonnulli saltem sint, qui in aliqua ex doctrinis liturgiae finitimis vere sint excellentes.

Itaque, cum ex una parte volumus ut ii omnes, qui in praesenti numerantur Consultores, in eodem munere perseverent et primae sectioni maneant adscripti, tum ex alia parte omnes et singulas Commissiones, quae

Congregationi sacrorum Rituum hucusque fuerunt adiectae, hoc Nostro Motu-Proprio supprimimus et omnino suppressas declaramus.

Dilecto autem Filio Nostro Cardinali huius S. Congregationis Praefecto in mandatis damus ut quamprimum Nobis viros proponat, qui secundum praescripta Nostra possint a Nobis assumi ad munus consultorum sectionis secundae.

Hanc vero Nostrae voluntatis declarationem volumus et iubemus futuris quoque temporibus religiosissime in omnibus et singulis servari, constitutionibus, ordinationibus apostolicis, privilegiis aliisque contrariis quibuscumque, etiam speciali atque individua mentione dignis minime obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum die XVI ianuarii anno MCMXIV, Pontificatus Nostri undecimo.

PIUS PP. X.

1031

1914

Proposito dubio a Rmo Ordinario Bellunensi „An Baptismus de De Baptismo
licentia Episcopi seu Ordinarii domi collatus, extra mortis periculum et domi collato.
urgentem necessitatem, cum omnibus caeremoniis Ritualis Romani sit ad-
ministrandus“, sacra Rituum Congregatio, audito Commissionis Liturgicae
suffragio, respondendum censuit: *Affirmative*.

Atque ita rescripsit die 17 ianuarii 1914. L. † S. Fr. S. Card.
Martinelli, *Praefectus*. † Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius*.

1032

1914

Rmus Dnus Episcopus Versaliensis sequentes quaestiones de ad- De Baptismo
ministratione Baptismi a Sacra Congregatione Sacramentorum ad sacrorum extra eccle-
Rituum Congregationem transmissas pro opportuna solutione humillime siam collato.
proposuit:

I. An, in administratione Baptismi, quando imminet periculum mortis, post infusionem aquae, urgeat sub gravi Ritualis Romani praescriptum quoad unctionem Chrismatis, traditionem linteoli et cerei?

II. Quum in Versaliensi dioecesi et, uti fertur, nonnullis circumstan-
tibus locis, obsoleverit usus addendi hos ritus in casu enunciato, nonne

circa veteris Ecclesiae ritus et normas a patribus traditas, quibus et divina officia ordinanda sunt et concentus sacer regendus, itemque circa historias Sanctorum, cum caerimoniarum magistri ad omnia haud sufficerent, res ipsa postulavit, ut viri consulerentur rei liturgicae et christianae antiquitatis specialiter periti: quo factum est ut tres peculiares Commissiones sacrae Congregationi Rituum adiunctae sint, liturgica, historico-liturgica et pro sacro concentu, — de quibus in commemorata modo Constitutione mentionem fecimus, — quae tamen essent tamquam externa instrumenta ad investigationem veri, non ipsius Congregationis membra; cum harum commissionum participes numquam in consultorum numerum relati sint. Quod si ad tempus hunc commissionum statum retineri placuit, iam integritas Congregationis exigit, ut illae funditus mutantur, atque ad ipsam roborandam expoliendamque Congregationem convertantur.

Quapropter, in consilium adhibitis aliquot S. R. C. Cardinalibus, nonnulla decernere visum est, quae nunc Motu-proprio observanda statuimus, edicimus.

Sacrorum Rituum Congregationis Consultores in duas classes seu sectiones sint divisi, alii ad suffragium ferendum in causis beatificationis et canonizationis, alii pro rebus ad liturgiam et reliquias Sanctorum quoquo modo pertinentibus. Sed nihil prohibet, quominus unus idemque Consultor in utraque sectione numeretur. Erit autem Cardinalis Praefecti eos Nobis proponere ad munus Consultoris assumendos, qui non solum vitae honestate, sed ea quoque scientia sint instructi, ut idonei ad suffragium in quaestionibus sibi commissis recte ferendum videantur.

Igitur qui in primam sectionem adscribendi erunt, doctrina, integritate spectati atque aetate proveci homines intelligant onus sibi demandari maximi momenti, in quo cauta diligentia ac magna maturitate procedendum est.

Ii vero qui in altera sectione erunt adnumerandi, pollere debent in primis scientia liturgiae, tum rerum affinium, ut historiae, hagiographiae, cantus ecclesiastici et aliarum huiusmodi. Cum autem difficile admodum sit plures invenire qui in omnibus his excellent, curandum erit, ut nonnulli saltem sint, qui in aliqua ex doctrinis liturgiae finitimis vere sint excellentes.

Itaque, cum ex una parte volumus ut ii omnes, qui in praesenti numerantur Consultores, in eodem munere perseverent et primae sectioni maneant adscripti, tum ex alia parte omnes et singulas Commissiones, quae

Congregationi sacrorum Rituum hucusque fuerunt adiectae, hoc Nostro Motu-Proprio supprimimus et omnino suppressas declaramus.

Dilecto autem Filio Nostro Cardinali huius S. Congregationis Praefecto in mandatis damus ut quamprimum Nobis viros proponat, qui secundum praescripta Nostra possint a Nobis assumi ad munus consultorum sectionis secundae.

Hanc vero Nostrae voluntatis declarationem volumus et iubemus futuris quoque temporibus religiosissime in omnibus et singulis servari, constitutionibus, ordinationibus apostolicis, privilegiis aliisque contrariis quibuscumque, etiam speciali atque individua mentione dignis minime obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum die XVI ianuarii anno MCMXIV, Pontificatus Nostri undecimo.

PIUS PP. X.

1031

1914

Proposito dubio a Rmo Ordinario Bellunensi „An Baptismus de De Baptismo
licentia Episcopi seu Ordinarii domi collatus, extra mortis periculum et domi collato.
urgentem necessitatem, cum omnibus caeremoniis Ritualis Romani sit ad-
ministrandus“, sacra Rituum Congregatio, audito Commissionis Liturgicae
suffragio, respondendum censuit: *Affirmative*.

Atque ita rescripsit die 17 ianuarii 1914. L. † S. Fr. S. Card.
Martinelli, *Praefectus*. † Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius*.

1032

1914

Rmus Dnus Episcopus Versaliensis sequentes quaestiones de ad- De Baptismo
ministratione Baptismi a Sacra Congregatione Sacramentorum ad sacrorum extra eccle-
Rituum Congregationem transmissas pro opportuna solutione humillime siam collato.
proposuit:

I. An, in administratione Baptismi, quando imminet periculum mortis, post infusionem aquae, urgeat sub gravi Ritualis Romani praescriptum quoad unctionem Chrismatis, traditionem linteoli et cerei?

II. Quum in Versaliensi dioecesi et, uti fertur, nonnullis circumstan-
tibus locis, obsoleverit usus addendi hos ritus in casu enunciato, nonne

curandum est ut isti ritus stricte adimpleantur, et sacerdos in casu sanctum Chrisma, linteolum cereumque secum deferre atque adhibere debeat?

III. An, quando extra casum necessitatis, quum Ordinarius ob rationes ipsi expositas, licentiam concesserit administrandi domi Baptismum, urgeat praescriptio Ritualis explendi ritus unctionis Chrismatis et traditionis linteoli et cerei?

Et sacra eadem Congregatio, audito Commissionis Liturgicae suffragio, omnibus accurate perpensis, respondendum censuit:

Ad I. et II. Standum Rituali Romano.

Ad III. Detur Decretum Bellunen. 17. ianuarii 1914. Atque ita rescripsit die 23. ianuarii 1913.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. † S.

† Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius*.

1033

1914

Dubia de
festo
dedicationis
et de
octavis.

A sacra Rituum Congregatione, pro opportuna declaratione reverenter expostulatum est, nimirum:

I. An Festum anniversarium Dedicationis omnium ecclesiarum alicuius dioeceseos ita sit intelligendum, ut, ob enunciatum Festum, singulae ecclesiae suam propriam Dedicationem celebrent?

II. An reviviscant Octavae de iure vel ex privilegio concessae Festis a die 19 ad diem 23 decembris occurrentibus, quum ipsae deinceps a Festo Nativitatis D. N. I. C. haud amplius impendantur?

Et sacra eadem Congregatio, ad relationem subscripti Secretarii, omnibus mature perpensis, respondendum censuit:

Ad I. Affirmative: nempe ut in singulis ecclesiis consecratis agatur Festum Dedicationis propriae ecclesiae.

Ad II. Affirmative. Atque ita rescripsit, die 22 februarii 1914.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius*.

1034

1914

Missae pro
populo et ser-
vitii choralis.

De translatione festorum dierum statuta Motu „Supremi Disciplinae“ d. d. 2. Julii 1911., a sacra Congregatione Concilii quaesitum fuit:

1. An quando festum aliquod suppressum incidat in diem Domini-

cam, aut impeditam festo maioris ritus, curam animarum gerentes teneantur applicare missam pro populo, die in quam idem festum transfertur:

2. An quando festum aliquod transfertur, quoad officium et missam tamquam in sedem propriam, in aliam diem, in ecclesiis in quibus servitium chorale alternis hebdomadis praestatur, obligatio chori *communis*, et distributiones, si quae pro eo festo sint, pariter transferantur in eandem diem?

Et in plenariis comitiis, diei 12. loco diei 13. decembris 1913. Emmi Patres respondendum censuerunt:

Ad I. Negative.

Ad II. Negative, nisi, quoad distributiones, obstet expressa fundatorum voluntas, statutum particulare, aut legitima consuetudo.

Hisce autem relatis Ssmo Domino nostro Pio PP. X. in audientia habita ab infrascripto S. C. Secretario, die 15 eiusdem mensis et anni, Sanctitas Sua sententiam Emorum Patrum in omnibus approbavit. — L. † S. C. Card. *Gennari*, Praefectus. *O. Giorgi*, Secretarius.

1035

1914

Deo favente proximam visitationem canonicam sequenti ordine institutionis Canonicae et S. Confirmationis distribuam:

die 14-a Maji in Himesháza	die 28-a Maji in Felsőszentmárton
„ 15-a „ „ Szebény	„ 29-a „ „ Bogdása
„ 16-a „ „ Palotabozsok	„ 1-a Junii in Kővágószőlős
„ 17-a „ „ Véménd	„ 2-a „ „ Nagybecsérd
„ 18-a „ „ Feked	„ 3-a „ „ Szabadszentkirály
„ 19-a „ „ Ráczmecske	„ 4-a „ „ Kisasszonyfa
„ 20-a „ „ Püspöklak	„ 5-a „ „ Sumony
„ 23-a „ „ Szigetvár	„ 6-a „ „ Szentdienes
„ 24-a „ „ Ibafa	„ 7-a „ „ Szentlőrincz
„ 25-a „ „ Somogyszentlászló	„ 8-a „ „ Bükkösd
„ 26-a „ „ Mozsgó	„ 9-a „ „ Bakonya.
„ 27-a „ „ Lakócsa	

Ordo Visitationis Canonicae et S. Confirmationis.

Die vero 31-a Maji, quae est Dominica Pentecostes, fideles parochiarum Quinque-Ecclesiensium hora 8-a mane in Ecclesia Mea Cathedrali confirmabo.

1036

1914

Mors Ste-
phani Hor-
váth.

Ultima dies 24. Februarii a. c. Stephano Horváth em. vicearchidiacono et parocho olim Podgajciensi Quinque-Ecclesiis illuxit, ubi — paucis ante rude donatus, gravique corporis infirmitate fractus — sacramentis moribundorum susceptis pie in Domino decessit. Vixit annos 68, e quibus 45 ministerio altaris sacrauit. Parochum egit prius in Veliškovci, dein in Radikovci, ultimo vero in Podgajci, ubi anno 1894. vicearchidiaconus districtus Dolnji-Miholjac-ensis nominatus est, quod munus magna cum alacritate per tria lustra gessit.

Animam defuncti confratris piis precibus, consuetisque trium sacrorum suffragiis iuxta statuta Synodi dioec. ven. clero enixe commendo.

Requiescat in pace!

1037

1914

Obitus
Josephi Fűzy

Tristis notitia ex instituto Filippino Meran-ensi percepta floridum iuvenem Josephum Fűzy neosacerdotem, mense Iunii anni elapsi sacri presbyteratus ordine initiatum, praematura morte die 26. Februarii a. c. dioecesi nostrae praereptum nuntiavit. Prima et simul ultima statio eius, tamquam cooperatoris erat in Ráczpetre, unde propter graviores pulmonum laesiones salutis recuperandae gratia in suprafatum misimus institutum. Nuper adhuc infirmitatem cedere, viresque roborari gaudenter signando in-scrutabili Dei dispositione sacramentis munitus ad meliorem vitam repente evocatus, et pro sepultura domum reductus est.

Iuveni optimo, confratri zeloso velint quaeso suffragiis, sacrisque missae sacrificiis statuto synodi dioec. conformiter omnes succurrere.

Lux perpetua luceat ei!

1038

1914

Ordinatio.

Ludovicus Berta subdiaconus, qui ultimo semestri studiis theologicis Oeniponte operam navavit, per impositionem manuum Celsissimi Domini Francisci Egger Principis-Episcopi Brixinensis 20. Ian. a. c. ad ordinem s. diaconatus Oeniponte, 15. Februarii vero ad ordinem s. presbyteratus in Brixen promotus est.

914
68
246

1039

1914

Georgius Gábor succentor Ecclesiae Cathedralis, *Josephus Fehérváry* et *Georgius Gasparics* cooperatores bono cum successu examen prof. pro scholis mediis subierunt, pro iisdemque approbati sunt.

Personalia.

Guilelmus Mindszenti subsidiarius Kárász-ensis constitutus est vicarius in spiritualibus *Georgii Hoffer* parochi Bikal-ensis.

Cooperatores translati sunt:

Stephanus Cséplő e Ráczpetre ad Püspöknádasd, *Stephanus Csizmadia* e Baranyabán ad Dolnji-Miholjac, *Adamus Jung* e Püspöknádasd ad Himesháza, *Joannes Martinkovics* e Himesháza ad Valpo, *Ferdinandus Thán* e Dolnji-Miholjac ad Baranyabán.

Joannes Fejes valetudinarius cooperator factus est in Nagykónyi. *Ludovicus Berta* neomysta cooperator missus est ad Ráczpetre. *Ludovicus Iselstöger* cooperator Valpo-ensis infirmitatis causa a servitio dioec. ad interim relevatus est.

1040

1914

Futótüzként terjednek széles e hazában az eucharisztikus szövetségek.

Eucharisztikus

Megértették a lelki életre hívó szót: ezren és ezren állnak a gyakori szentáldozás lobogója alá.

Szövetségek.

A szívek mélyén rejlő energiák felszabadulnak: megkezdődik az eucharisztikus élet a lelkekben és az egész társadalomban.

Az eucharisztia lelki életünk napja, bevilágít a szívek mélyébe, melegít, lánggra gyulaszt s életet, bőséges életet áraszt még ott is, ahol az eddig szunnyadó energiák miatt azt gondoltuk, hogy lüktető, pezsgő életre nincs kilátás.

A legvérmesebb reményeket is felülhaladta a gyermeki világban tapasztalható, lüktető, lázas, szívet-lelket átjáró és nemesítő törtetés, mely szenvedélyes vággyá magasztosul a gyermekek Barátja iránt.

Az „Eucharisztikus Gyermekszövetség” mély értelmű képe: az Ur Jézus angyaloktól körülvéve, végtelen szeretettel, tárt karokkal fogadja az előtte térdelő gyermekeket — valósággá varázsolta a magyar gyermekek szívében a nagy, megváltó gondolatot: engedjétek hozzám a kisdedeket!

Tízezer magyar gyermek térdel az édes Jézus előtt, tízezer magyar gyermek szívében gyuladt életre a lappangó energia: az eucharisztikus Jé-

zussal való gyakori egyesülés vágya, tízezer magyar gyermeket ölel keblére hetenként és nevel az eucharisztikus Ur Jézus s e tízezer gyermeket övezi körül, midőn öntudatos lélekkel és a Szentlélek kegyelmeivel fölékesített szívvel járulnak az Ur asztalához, sok ezer szülő, nevelő és lelkipásztor szeretetének s egy jobb jövőbe vetett reménységének aranyos gloriolája. Könybe borult szemekkel, boldogságtól sugárzó arccal, a mélységes szeretet sugaraitól körülvelt tekintettel kísérik gyermekeiket az édes anyák, megértő lélekkel vezettetik magukat eucharisztikus fiuktól az isteni lakomához a még nem rég hitetlen atyák, hogy együtt élvezzék, mily édes az Ur. S midőn ezeket látjuk, akkor megerősödünk ama reményünkben: eljön még közénk Krisztus eucharisztikus országa.

A gyermekek megértették az Úr Jézus és a Szentatya hívó szavát, csak legyen, ki nekik a kenyeret megtörje.

A szövetség tagjainak külön folyóiratuk is van. Megjelenik minden hónap 1-én 16 oldal terjedelemben. Címe: „Jézusom, örööm“. Kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-ut 77. Egész évre: 1 kor. Tömegesen rendelve olcsóbb. Erről a lapról is a legnagyobb elismeréssel írnak a gyermekek, amint ezt magában e lapocskában is olvashatjuk.

Az „Eucharisztikus Gyermekszövetség“ még csak kétéves s már is tízezer gyermek szívében talált visszhangra. De a jelek arra mutatnak, hogy a közel jövőben megtízszereződik számuk.

Amint megalakult a gyermekszövetség, egy hónapra rá a pozsonyi gimnázisták azt kérdezték, „hát az Ifjak Euch. Szövetségét mikor csinálják meg?“ S ez az ifjaktól követelt kívánság, az ifjak szívéből kipattant eucharisztikus szikra teremtetten meg két hónapra rá az „Ifjak Eucharisztikus Szövetségét“. Ezzel egyidejűleg alakult meg a „Leányok Eucharisztikus Szövetsége“. Mindkét szövetség főleg a Mária-kongregációkból regrutálódik s e szövetség, mint amannak euch. szakosztálya működik. Azonban mások is, legények és hajadonok, iskolások és iskolát végzettek lépnek be a szövetségbe, melynek szintén több száz tagja van.

Ezen szövetség szintén igen szükséges. Tudjuk, hogy a 12—20-ik évig fejlődik leginkább az ember. Amint erősebb ételekre van szükségük a fiataloknak, hogy testük folyton fejlődjék, épp úgy szükségük van erős lelki eledelre: a gyakori szentáldozásra. Miután a fiatalok sokszor egyenként szégyenkeznek az Ur oltára elé menni, a szövetség keretében csoportonként bátran, önérzettel térdelnek oda. Sok helyen már bevezették e két szövetséget és mindenütt kitűnő eredményeket értek el velük.

Minthogy Krisztus mindenkit hiv asztalához, azért az 1912. év októberében szerveztetett a hivek Euch. Szövetsége is. Ez is szives fogadtatásra talált. A lazaristák vezetése alatt álló férfi Mária-kongregáció eucharisztikus szakosztályának tagjai közül 32-en beléptek a szövetségbe. Ezen Eucharisztikus Szövetség-et könnyen lehet szervezni az Oltáregyesületek, a „Jézus sz. Szive társulat“, a „Rózsafüzér-társulat“, „Skapuláre-társulat“, vagy a „Mária-kongregációk“ kebelében.

Az összes eucharisztikus szövetségekben a főkötelezettség a heti áldozás és nagyon ajánlatik a mindennapi szentáldozás. *A szövetségek országos igazgatója a budapesti „Örökimádás-templom“ mindenkori lelkésze (IX., Üllői-ut 77.).*

Bizva tiszt. papságom buzgóságában szeretem remélni, hogy *mindenütt bevezetik az eucharisztikus szövetségeket*, hogy mindenütt szervezik majd a gyakori szentáldozás mozgalmait és így *mindenek megújulnak Krisztusban.*

1041

1914

Az énekoktatásnak helyes irányítása céljából a nagym. vallás és közokt. m. kir. ministerium 1910. évi 48603. sz. rendeletével énekoktatási szakfelügyeletet szervezett s ennek vezetésével Hackl N. Lajost bizta meg, meghagyván neki, hogy amennyiben a katolikus iskolák fenntartói iskoláiknál az ő közreműködését igénybe venni óhajtják, az illetékes egyházi hatóságok felkérésére ezeknek iskoláit dijtalanul tartozik szakfelügyelete alá vonni.

Országos
énekoktatási
szakfelügye-
let.

Meglévén arról győződve, hogy az iskolai helyes irányu ének-és zeneoktatás nagy mértékben előmozdítja a néplélek finomodását és nemesbülését, a fentnevezett szakfelügyelőt felkértem, hogy a fenhatóságom alatt álló egyházmegyei bármilyen fokozatu iskolákban és tanintézetekben az ének- és zenetanítást megfigyelje s ennek megfelelő irányítására nézve nekem előterjesztéseket tegyen. Amire ő készségesen vállalkozott is s március 18-a táján tervezi Pécsett megkezdeni látogatását. Ennélfogva elvárom, hogy az iskolák igazgatói Hackl N. Lajos szakfelügyelőt, a midőn a jelzett célból a vezetések alatt álló iskolákban megjelenik, ne csak szivesen fogadják, hanem tőlük telhetőleg készséggel kezére is járjanak.

1042

1914

Tudomásvétel céljából alább egész terjedelmében közlöm a nagy-

Továbbképző
tanfolyam
tanítók ré-
szére.

mélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 316/1914. VI. b. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől 316/1914. VI. b. szám.

Az 1906. évi január hó 10-én 102594/1905. sz. a. kelt itteni rendelettel kiadott szervezeti szabályzat értelmében, a folyó iskolai évnél befejezése után, a folyó évi július hó elsejétől 22-ig terjedő időben több állami tanító- és tanítónőképző intézetben a korábbi évekhez hasonlóan, három hétre terjedő tanítói és tanítónői továbbképző tanfolyamok fognak tartatni; még pedig: tanítók számára az aradi, bajai, budapesti, iglói, kiskunfélegyházai, kolozsvári, losonczi, máramarosszigeti és temesvári áll. tanítóképző intézetekben; tanítónők részére pedig: az eperjesi, sepsiszentgyörgyi és szabadkai állami elemi iskolai tanítónőképző intézetekben.

1. Tájékoztató a szociális pedagógia legújabb törekvéseiről és alkotásairól a külföldön és hazánkban, 10 óra.

2. A rajz és kézügyesség a szemléltetés szolgálatában, 4 óra.

3. A magyar nyelv tanítása nem magyarajku népiskolában, (az új tanterv és utasítások magyarázatával), 10 óra.

4. Az ének, rajz és kézügyesség tanítása a népiskolában (a népiskolai tanterv és utasítások magyarázatával), 8 óra.

5. A természettudományi és mennyiségtani tárgyak tanításában a szociális vonatkozások gyakorlati érvényesítése, 5 óra.

6. Gyakorlati mintatanítások a 2. 3. 4. és 5. pont alatt felsorolt előadásokkal kapcsolatban, 12 óra.

7. A gazdasági szövetkezetek és a néptanító, 6 óra.

8. A gazdasági számtartás legegyszerűbb módjai, 2 óra.

9. Gyakorlati foglalkozások a rajzból és kézimunkából, 24 óra.

10. Kirándulások, közintézetek stb. meglátogatása a délutáni órákban a helyi körülmények szerint.

Mindegyik tanfolyamra 50—50 hallgató vétetik fel, akik közül tanfolyamonként 30—30 hallgató állami költségen kap az intézet internátusában szállást és étkezést és ezenfelül 15—15 korona utazási költségben is részesül. A saját költségükre jelentkező hallgatók ingyen szállást és mérsékelt áron étkezést is kapnak az illető képző intézetben.

A fent felsorolt tanfolyamok bármelyikére való felvételért folyamodhatnak az ország bármelyik részében lakó és bármilyen jellegű elemi népiskolánál működő okleveles tanítók és tanítónők.

A felvétel iránti bélyegtelen kérvények annál az illetékes királyi tanfelügyelőnél nyújtandók be, akinek tankerületében a folyamodó működik.

A pályázat határideje 1914. évi március hó 20.

A felvételre jelentkezők kérvényeit tanfelügyelő ur ide mellékelt ki-mutatási iverk összes rovatainak pontos kitöltése és ezen iverknek csatolása mellett legkésőbb f. évi április hó 1-ig terjessze ide fel. Későbbben érkező felterjesztések figyelembe nem fognak vétetni.

A felvételt kifejezetten a fentebb felsorolt tanfolyamok közül valamelyikre kell kérni, mivel alternatív vagy „bármely tanfolyamra” szóló jelentkezések teljesen figyelmen kívül fognak hagyatni.

A hivatalos másolat hitelül *Komlóssy* igazgató.

A vallás-és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 316/1914. VI. b. szám.

Az elemi iskolai tanítók és tanítónők részére a folyó iskolai év nagyszünidejében tartandó továbbképző tanfolyamok tárgyában a királyi tanfelügyelőkhöz intézett rendeletnek másolatát van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomás végett oly tiszteletteljes kérelem kapcsán tisztelettel megküldeni, hogy a főtiszt. Főhatóság bölcs fenhatósága alá tartozó elemi népiskoláknál működő tanítókat és tanítónőket ezen tanfolyamokon való részvételre buzdítani méltóztassék.

Budapest, 1914. február hó 16. *Jankovich.*

A tanfolyamon való részvételre vonatkozó véleményem kifejezésre jut 774/1911. sz. rendeletben, amely III. sz. körlevelemben 1911-ben jelent meg.

A nyári tanfolyamok alatt a népiskolai tanítás szünetelvén, csupán a kántori teendők teszik szükségessé, hogy a helyettesítésekre nézve a tanfolyamra távozó tanítókkal szemben valamely intézkedés történjék, mire nézve utasítom az összes plébánia hivatalokat, hogy a püspöki rendszabályok, a tanítói díjlevelek vonatkozó részei és a helyi szokások figyelembevételével a kántori teendőkben való helyettesítéseket a lehető legméltányosabban igyekezzenek elintézni.

1043

1914

A vall. és közokt. m. kir. miniszternek 1913. évi december hó 13-án 68027/1910. sz. a. kelt s Háromszék vármegye közíg. bizottságához intézett rendeletének másolata:

Polgári köz-
ség kegyura-
ságáról dön-
tés.

A lemhényi róm. kath. plebánia vitás kegyurasága ügyében 1907. évi július hó 22-én 1932. sz. a. kelt jelentésére hivatkozással, az összes közlemények 1/2. alatti visszazárása mellett értesitem a bizottságot, hogy a szóban levő ügyben 1406/1907. sz. a. hozott azon határozatát, mellyel kimondatott, hogy Lemhény község a lemhényi róm. kath. egyházközség kegyurának nem tekinthető, a közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén, azt megváltoztatom és a vármegye alispánja által II. fokban 12208/1906. sz. a. hozott határozat érvényre emelésével megállapítom, hogy Lemhény községben a róm. kath. egyház kegyura a polgári község, mely mint ilyen köteles a plebánialak helyreállítására, illetőleg a szükséghez képest ujjaépítésére.

Az ezen ügyben eldöntést igénylő azon kérdés megállapításánál, hogy a lemhényi róm. kath. egyháznak a hitközség avagy a polit. község-e a kegyura? az alispáni határozat indokolásában helyesen a canonica visitatiót vette irányadóul és a rendelkezésre álló kétrendbeli (1823. és 1830. évi) egyházlátogatási jegyzőkönyvekből helyesen megállapítja azt, hogy a lemhényi róm. kath. hitközséget annak idején Lemhény polgári község alpitotta meg, ami már egymagában elég jogalap arra, hogy a polgári község tekintessék a hitközség kegyurának. Szintúgy döntő körülményt képez az alispáni határozat helyes indokolása szerint az is, hogy a tárgyalási iratok között levő kimutatásból megállapíthatólag a polgári község a róm. kath. hitközséget — a meddig csak visszamenőleg azt ki lehet mutatni — évről-évre a szükséghez képest támogatta és ha mindjárt ezen, a hitközségnek adott hozzájárulás a községi költségvetésekben előre megállapítva nem lett, de a községi számadásokban az számszerűen kimutathatóan — néha több száz koronára rugó összegekkel — szerepelt, ami kétségtelenné teszi, hogy ezen támogatása az egyházközségnek nem minősíthető egyszerű segélyezésnek, hanem evvel a polit. község úgy a canonica visitatio, mint az állandó gyakorlat által reáharult köteleességét teljesítette, amely kötelezettsége alól soha ki nem tért, vagy legalább a község nem igazolta s nem is állította, hogy az egyházközség részéről bejelentett szükségletek kielégítését — irányultak azok akár kisebb javításokra, akár az egyházi épületek nagyobb költséggel járó helyreállítására — elutasította vagy azok mérvét leszállította volna és egyedül a legutóbb felmerült esetben, amelyből kifolyólag a kegyuri jogviszony megállapításának szüksége merült fel, iparkodott magát ezen köteleessége alól kivonni.

A canonica visitatio azon kitételét, hogy: „Jus patronatus parochiana communitas exercet“ helyesen értelmezi az alispáni határozat akként, hogy itt „parochiana communitas“ alatt Lemhény politikai község veendő, mert a lemhényi plébánia több egyházközségből állván, itt a „parochiana“ jelző közelebbi meghatározásául szolgál annak, hogy a plébánia székhelyének községe a kegyur. Hogy a szóban levő kitétel ezt akarja megjelölni, az kétségtelen abból, hogy a canonica visitatio más helyein, ahol már meg van említve Lemhény, ott egyszerűen „communitas“-ról van szó. Így az 1823. évi canonica visitatio 16. lapján ez olvasható: „Domus parochialis anno 1716. . . . sumtibus communitatis Lemhényensis aedificata . . .“; az 1830. évi canonica visitatio 15. lapján ez áll: „Sartorum tectorum conservatio incumbit *Communitati* Lemhényensi“. Szükségesnek látszott a „parochiana“ jelzővel való megkülönböztetése Lemhény községnek azért, mert bizonyos kötelelességek az egyházzal szemben Lemhény községnek, másoké pedig — nevezetesen pedig a kántori lak fentartását illetők — a plébánia fiókegyházának, Almásznak tétettek feladatává. Leginkább ilyen helyeken látjuk a canonica visitatioiban a „parochiana“ jelző használatát, ahol t. i. a másik községnek, Almásznak feladatairól is szó van.

A communitas „parochiana“ jelzője tehát nemcsak hogy nem dönti meg azt a felfogást, hogy a canonica visitatio is Lemhény polit. községet jelöli meg a kegyuraság alanyául, hanem ellenkezőleg azt megerősíti.

Végül helyesen utal a II-od fokú határozat arra is, hogy bár sok esetben — különösen az erdélyrészi községekben — a kegyur a kegyuri jogok gyakorlását elhanyagolta, a mellett azonban a kegyuri köteleességét az egyház fentartása körül teljesítette s így ez a körülmény a kegyuri jogviszony fennállásán mit sem változtat, mert a kegyuri jogok gyakorlása, — amilyen a lelkészválasztás — olykor a terhek viselésétől elkülönítve is jelentkezik.

Mindezeknél fogva — valamint a csikszentimrei, gyergyókilyénfalvai és csikszentmihályi róm. kath. egyházak vitássá vált kegyuraságának hasonló eseteiben is — a canonica visitatio és az állandó gyakorlat alapján Lemhény politikai községnek az ottani róm. kath. egyház iránti kegyuraságát meg kellett állapitanom és a vitássá vált kegyuri kiadások viselésére is a polit. községet kellett köteleznem.

A hivatalos másolat hitelül: *Olvashatatlan aláírás* s. k. igazgató.

1044

1914

Óvónők ré-
szérszünidei
továbbképző
tanfolyam.

A nm. vallás és közokt. minister urnak az óvónők szünidei tanfolyama tárgyában kiadott rendelkezését egész terjedelmében oly célból közlöm, hogy a t. plebános iskolaigazgató urak a hatóságuk alá tartozó óvónőket a benne foglaltakra nézve tájékoztathassák.

A vallás-és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 18255/1914.VI. b. sz.

Az óvónők részére a folyó iskolai év nagyszünidejében tartandó továbbképző tanfolyam tárgyában a kir. tanfelügyelőkhöz intézett rendeletem másolatát van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomás végett oly tiszteletteljes kérelem kapcsán megküldeni, hogy a főtiszt. Főhatóság a bölcs fenhatósága alatt álló óvodáknál működő óvónőket ezen tanfolyamon való részvételre buzdítani méltóztassék.

Budapest, 1914. február hó 11. A miniszter helyett: *Klebelsberg* államtitkár.

A vallás-és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 18255/1914. VI. b. sz.

Tudomás és megfelelő további eljárás végett értesitem tanfelügyelő urat, hogy a hódmezővásárhelyi áll. óvónőképítő intézetben a már gyakorlatban lévő óvónők részére folyó évi július hó 1-től kezdődőleg három hétre terjedő óvónői továbbképző tanfolyam fog rendeztetni.

Ezen tanfolyamra való felvételért pályázhatnak *bármely jellegű* kisdédóvó intézetnél működő óvónők. Ezen tanfolyamra 60 óvónő fog felvétetni, akik közül 40 az intézetben nyerendő szállás és élelmezés kedvezményén kívül 15 korona utiköltség megtérítésében is fog részesülni. A saját költségükre felveendő 20 óvónő pedig az intézetben nyerendő ingyenes szállás kedvezményén kívül a tanfolyam tartama alatt 30 korona befizetése ellenében élelmezést is nyerhet az intézetben.

A felvétel iránti bélyegtelen kérvények a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címezve az illetékes kir. tanfelügyelő (tanfelügyelői kirendeltség) útján nyújtandók be.

A pályázat határideje 1914. évi április hó 1-e.

A felvételre jelentkezők kérvényeit tanfelügyelő úr az ide mellékelt kimutatási iverk összes rovatainak pontos kitöltése és ezen iverknek csatolása mellett legkésőbbben f. évi április hó 15-ig ide terjessze be.

Későbbben érkező felterjesztések nem fognak figyelembe vétetni.

Mindezekről oly felhívással értesitem tanfelügyelő urat, gondoskodják róla, hogy tankerülete minden jellegű óvodáinál működő óvónők a megtartandó tanfolyamról kellő időben és megfelelő módon értesítve legyenek.

Budapest, 1914. február hó 11. A miniszter helyett: *Klebelsberg* államtitkár.

1045

1914

A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. minister urnak 136/1914. eln. sz. megkeresése kapcsán amint az elmúlt évben, 1913. V. sz. körlevelemben 1013/1913. sz. a. kiadott utasításomban intézkedtem, aként a folyó évben is szívesen megengedem, hogy a fenhatóságom alá tartozó egyházmegyei rk. iskolákban folyó évi április 1—15-ike között a tüdővészben sínlődő, szegény betegek részére iskolai gyűjtés rendeztessék. A szükséges gyűjtőíveket az egyesület közvetlenül küldi szét s a begyűlt adományok szintén közvetlenül fentnevezett egyesületnek küldendők: Budapest, IV. Királyi Pál-u. 11.

József kir.
Herceg Szanatorium
Egyesület részére iskolai gyűjtés engedélyezése.

1046

1914

A Szent Józsefről nevezett görzi papi betegsegélyző egyesület az 1913. évi működéséről szóló kimutatását megküldötte. — Az egyesület célja gyenge egészségű, lábbadozó papokat ismét munkakörüknek visszaadni és számukra az egyesület három házában (görzi, meráni, ikai) pihenésre és gyógyulásra módot és alkalmat nyújtani. Mind a három házban Sz. Vinczeapácák végzik a háztartási teendőket és valamennyi ház szép kápolnával van ellátva. Beiratkozni egyszersmindenkorra lefizetendő 50 K összeggel (életfogytiglani tagság), vagy húsz éven át fizetendő évi 3 koronával (befizetőtagság) lehet. Az egyesületi házakban tartózkodó üdülő papok a napi ellátás nyers költségeit (lkában napi 4 K., a másik két házban is körülbelül ennyi) fizetik meg. Az egyesületnek és a tisztikarnak székhelye Görz.

A görzi papi betegsegélyző egyesület.

Az egyesületnek az 1913. év végén 16 tb. tagja, 122 alapító, 1691 életfogytiglani és 796 befizető tagja volt, összesen 2625. — A pécsi egyházmegyéből, mely 1912. évben maga is alapító tag lett, van ötven tag (2 alapító, 35 életfogytiglani és 13 befizető). Magyarországból a nyitrai egyházmegye és nyugdijalap, a rozsnyói és váci egyházmegyék léptek a közelmúltban az alapító tagok közé. Az elmúlt évben a pécsi egyházmegye papságából az egyesületbe 14 új tag jelentkezett.

Az egyesület házaiban az 1913. évben 422 pap és 15 növendék-pap nyert üdülést és gyógyulást (Görzben 38, Meránban 113 és Ikában 286), kik között a pécsi egyházmegye 19 taggal van képviselve (az esztergomi egyházmegye szintén 19 taggal, a többi magyar egyházmegye jelentékenyen kevesebb taggal szerepel.)

Az egyesület múlt évi összes bevétele volt 151.000 K.; ugyanannyi kiadása; a görzi ház bevétele 8300, — a meránié 28.000, az ikaié 51.000 K; a kiadás mindenütt ugyanannyi. — Az ikai ház építkezésére és felszerelésére 18000 K fordítottatott ez évben. Az ikai ház a nyáron oly látogatott volt már, hogy komolyan foglalkozott a vezetőség egy új tengerparti ház szervezésének tervével. A Quarnero istriai, horvát és dalmát partját, Arbe és Veglia szigeteket egy bizottság bejárta, de hely tekintetében döntés még nincs. Az új tengerparti ház építésének céljából azon kérelemmel fordul az egyesület a papsághoz, hogy 50 K értékű részvények formájában kölcsönt nyujtsanak az egyesületnek építés céljára (3 $\frac{1}{2}$ % mellett); a részvények értékét hamarosan visszatéríti az egyesület.—

Az egyesület vagyona 1913. év végén az egyesület három házából (Görz, Merán és Ika) és 225000 K névértékű állampapirból állott. — Adósság 45.000 K., mely az ikai háznak 1910. évi (kápolna és ebédlő) és 1912. évi átalakításából maradt fen.

Egyházmegyei képviselője az egyesületnek Szentkirályi István theologiai tanár, ki az egyesületbe való felvételt szívesen közvetíti és minden felvilágosítás megadására bárkinek rendelkezésére áll.

1047

1914

Anyakönyvi
adatok keres-
tetnek.

Szendei Ferenc m. kir. postamester (Bölcske, Tolna m.) keresi Gutman (vagy Gutman v. Guttmann) István és Weinkopf Borbála házassági anyakönyvi kivonatát 1812—1832 körül. Az egy koronás bélyeggel ellátott kivonatot 10 korona utánvétellel kéri a fentjelzett címre.

1048

1914

Az ehm. ala-
pítv. hiv. 1913.
évi számadá-
sai.

Az egyházmegyei alapítványi hivatalnak az egyházmegyei papságot érdeklő alapokról az 1913. évre készített számadási kivonatát jelen körlevellem mellékleteként minden tiszt. plebániahivatal számára egy példányban megküldöm.

Datum Quinque-Ecclesiis, 3. Martii a. 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

VI.

1194

1914

Decretis Sanctissimi Domini Nostri Pii Papae X. die 2. Julii 1911., necnon 23. Octobris 1913. editis conformiter Kalendarium Dioecesis Nostrae revidendum censendo audito consilio, acceptoque consensu Ven. Capituli Cathedralis supplicibus eo fine adivi precibus Suam Sanctitatem, ut clerus Dioecesis meae relicto Kalendario hucusque adhibito in posterum Kalendario Ecclesiae universalis uti possit, additis tantummodo quibusdam festis specialem cum hac Dioecesi relationem habentibus.

Festa propria
Dioecesis in
Kalendario a
S. Rit. Congr.
novissime re-
viso et appro-
bato con-
cessa.

Sua Sanctitas preces meas humillime exhibitas benigne suscipiendo sequentia festa Dioecesi Quinque-Ecclesiensi propria concessit:

Januarius.

19. *B. Margaritae* Virg. *dupl.*, Com. SS. Marii et Sociorum Mm., S. Canuti Regis, Mart.

23. *S. Joannis Eleemosynarii* Ep. et Conf. *dupl.*, Com. S. Raymundi de Pennafort Conf., S. Emerentianae Virg. et Mart.

Aprilis.

23. *S. Adalberti* Ep. et Mart. *dupl. maj.*, Com. S. Georgii Mart.

Majus.

4. *S. Floriani* Mart. *dupl. maj.*, Com. S. Monicae Vid.

16. *S. Joannis Nepomuceni* Mart. *dupl.*, Com. S. Ubaldi Ep. et Conf.

30. *Inventio dexteræ Manus S. Stephani* Regis Conf. *dupl. maj.*, Com. S. Felicis I. Papae et Mart.

Junius.

15. *B. Jolenthæ* Vid. (d. a. ex 11. huj.) *dupl.*, Com. Ss. Viti, Modesti atque Crescentiae Mm.

21. *Dedicatio Eccl. Cathedralis dupl. I. class. cum Octava.* Com. S. Aloysii Gonzagae Conf.

23. De Octava *semidupl.*, Com. Vigiliae.
27. *S. Ladislai* Regis Conf. *dupl. maj.*, Com. Octavae.
28. *Octava Dedicat.* Eccl. Cathedral. *dupl. maj.*, Com. S. Leonis II. Papae et Conf., Octavae ac Vigiliae.
Julius.
13. *S. Margaritae* Virg. et Mart. *dupl.*, Com. S. Anacleti Papae et Mart.
17. *Ss. Andreae et Benedicti* Eremitar. Mm. *semidupl.*, Com. S. Alexii Conf.
24. *B. Cunegundis* Virg. *dupl.*, Com. Vigiliae, S. Christinae Virg. et Mart. Augustus.
20. *S. Stephani Regis* Conf. Patron. princ. Hungariae *dupl. I. class. cum Octava*, Com. S. Bernardi Abb. Conf. et Eccl. Doct.
21. *S. Joannae Franciscæ* Fremiot de Chantal Vid. *Duplex*. Com. Octavarum Assumpt. et S. Stephani.
22. *Octava Assumptionis* B. Mariae Virg. *duplex majus*. Com. Oct. S. Stephani ac Ss. Timothei et Socior. Mm.
23. *S. Philippi Benitii* Conf. *duplex*. Com. Oct. ac Vigiliae.
25. *S. Ludovici* Regis. Conf. *semiduplex*, Com. Oct.
26. *De Octava semidupl.*, Com. S. Zephirini Papae et Mart.
27. *Octava S. Stephani* Regis Conf. *dupl. maj.*, Com. S. Josephi Calasancii Conf.
September.
7. *Bb. Marci Crisini et Socior.* Mm. *dupl.*
25. *S. Gerardi* Ep. et Mart. (d. a. ex 24. huj.) *dupl.*
October.
8. *B. M. V. Magnae Hungarorum Dominae* *dupl. 2. class.*, Com. S. Birgittae Vid.
25. *B. Mauri* Ep. et Conf. *dupl. maj.*, Com. Ss. Chrysanthi et Dariae Mm.
31. *S. Wolfgangi* Ep. et Conf. *dupl.*, Com. Vigiliae.
November.
5. *S. Emerici* Conf. *dupl. maj.*, Com. Oct.
6. *Sanctarum Reliquiarum*, quae in Ecclesiis Dioec. asservantur, *dupl. maj.*, Com. Oct.
December.
15. *Octava Conceptionis Immaculatae* B. Mariae Virg. *duplex maj.*

QUINQUE-ECCLESIEN.

Praesens Kalendarium, juxta Rubricas et Decreta novissima redactum, Sacra Rituum Congregatio, vigore facultatum sibi specialiter a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa X tributarum, revisione rite peracta, recognovit ac probavit, illudque in universa Dioecesi Quinque-Ecclesiensi adhiberi mandavit: servatis de cetero Rubricis et Decretis praesertim quoad Festa Dedicationis et Titularis Ecclesiarum, necnon Patronorum cujusque loci. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 30. Januarii 1914.

† Petrus Lafontaine, Ep. Charyst. Secr.
L. † S. Philippus Can. di Fava substit.

1195

1914

Per decessum Stephani Horváth em. vicearchidiaconi et parochi in numero sacerdotum pensionatorum vacantia exorta est. Praesentibus Concursus pro pensione. provo igitur ven. Clerum, ut qui in statum quietis recedere et annua pensione provideri cupiunt, recursus suos — iuxta statuta instituti pensionalis dioec. in Litt. Circ. V. a. 1908. publicata — exaratos et instructos usque 15. Aprilis a. c. Officio dioecesano exhibeant.

1196

1914

A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. minister úr f. évi március 5-ikén 33301/1914. VI./á sz. a. kelt megkeresését alább egész terjedelmében oly felhívással közlöm a tiszt. iskolaigazgató plébános urakkal, hogy a vallás- és közoktatásügyi nagyméltóságu minister urnak a „Néptanítók Lapja“ f. évi március 7-ikén megjelent rendkívüli kiadásában közzétett, a kir. tanfelügyelőségek részére szóló körrendelete értelmében *minden késedelem* nélkül közöljék azon vármegye kir. tanfelügyelőségével, melynek területén iskolájuk van: Utasítás az iskolaigazgató-plébánosok részére az elemi népiskolák VI. osztályába járó tanulók számáról szóló kimutató tárgyában

1. mely r. k. elemi népiskolába járnak VI. osztályu *fiu* tanulók és mily nagy ezeknek száma iskolánként?

2. azon r. k. elemi népiskola VI. osztályu tanulói, melyben ezek száma a 8-at sem éri el, melyik 4 kilométernél nem távolabbi olyan r. k. népiskolába lennének beoszthatók, amelynek VI. osztályu fiútanulói legalább 8-an vannak?

Ismételten figyelmeztetem a tiszt. iskolaigazgató plébános urakat, hogy *minden késedelem nélkül* küldjék be a fentjelzett kimutatásokat az illetékes kir. tanfelügyelőségnek, mert csak ezen esetben lesznek viszont a kir. tanfelügyelőségek képesek f. évi március 25-ig ezen adatokat feldolgozni és a nm. v. k. ministerium rendelkezésére bocsátani.

A vallás és közokt. m. kir. Minisztertől. 33301/914. VI./á.

Méltóságos és főtisztelendő Püspök Ur!

A kir. tanfelügyelőkhöz folyó évi március hó 5-én 33301. szám alatt „az elemi népiskolai oktatás ingyenességéről szóló 1908. évi XLVI. törvénycikk 7. §-ának kiegészítése“-re vonatkozó 1913. XXXVII. törvénycikk végrehajtásának előkészítése tárgyában kiadott körrendeletem egy példányát, a melyet a „Néptanítók Lapja“-ban is közzé tettem, van szerencsém Méltóságodnak idezártan tisztelettel megküldeni és felkérni, hogy a joghatósága alatt álló összes nyilvános elemi népiskolák iskolaszékeit, igazgatóit a bekvánt adatok azonnali beküldésére utasítani méltóztassék.

Együttal tisztelettel megjegyzem, hogy a megbízott iskolafelügyelő hatáskörének, eljárásának és az állami tanfelügyelet más közegeihez való viszonyának szabályozására vonatkozó és munkában levő utasítást a hivatkozott törvénycikk 3. §-a értelmében legközelebb megküldöm.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1914. március hó 5-én.

Jankovich.

1197

1914

Gr. Apponyi
Albertnak a
XII. o. kath.
nagygyűlésen
elmondott
beszéde.

Apponyi Albert gróf a XII. országos kath. nagygyűlésen a „Katholikus világnézet és értelmiség“-ről páratlan hatású beszédet mondott, melyet az Országos Katholikus Szövetség a nagygyűlés megbízásából minél szélesebb körben való terjesztés céljából külön füzetben is kiadott. E hatalmas, mély-séges tudásról és színtiszta katolikus lélekről tanuskodó beszédet jelen körlevelemhez csatolva minden plebánia részére több példányban a célból küldöm meg tiszt. papságomnak, hogy a füzeteket főleg az értelmiséghez tartozó hivek között szétosztani s megismertetni sziveskedjék.

Datum Quinque-Ecclesiis, 12. Martii 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

1914.

VII.

1475

1914

DECRETUM

Supremae S. Congregationis S. Officii.

(Sectio de indulgentiis.)

Augetur in dies, auspicatissimo fervore, fidelium desiderium, publice expositum adorandi Ssmum Eucharistiae Sacramentum, eadem mente quam iam vetus, a XL Horis nuncupatum, institutum almae Urbis ordinatur, et non dissimili apparatu. Attamen plurimae solent ad Apostolicam Sedem supplicationes porrigi, ut a Clementinae, quam vocant, Instructionis, ad rem datae, nonnullis conditionibus dispensetur, pro rerum locorumque adiunctis, praesertim vero ut nocturno tempore oratio et expositio ipsa interrumpatur, sive consuetis servatis indulgentiis ac privilegiis, sive novis peculiaribus attributis. Hisce mature consideratis SS. D. N. Pius div. prov. Pp. X, quamvis summopere exoptet ut res iugiter ad tramitem Clementinae Instructionis componatur, maiori tamen prospicere volens fidelium emolumento, et ampliori cupiens animarum in Purgatorio degentium providere suffragio, plurimorum inclinatus sacrorum Antistitum voto de Emorum Pa-

De indulgentiis et privilegiis expositioni SSmi Sacramenti adnexis.

trum Cardinalium Generalium Inquisitorum consulto, feria V die 22 ianuarii 1914, ita decernere ac indulgere dignatus est.:

I. Confirmantur indulgentiae, quae per s. m. Pium Pp. IX, die 26 novembris 1876, pro Urbanis XL Horarum, vel ad earum tramitem ubilibet habendis, expositionibus determinatae sunt, ac privilegia altarium, per s. m. Pium Pp. VII, die 10 maii 1807 concessa.

II. Permittitur tamen ut ubi exercitium XL Horarum, iudice Rmo loci Ordinario, fieri nequeat prout ab Instructione Clementina exigitur, sit satis, ad effectum indulgentiarum et privilegii obtinendum, primo die sanctissimum Sacramentum, quacumque hora matutina, vel circa meridiem, publicae venerationi in ostensorio exponere, et perdurante ipso die et per diem alterum eiusmodi expositione, die tertio, meridie aut de sero, Idem deponere, quamvis noctu expositio interrumpatur.

III. Si aliquibus precibus vel exercitiis, quae a memoratis differant, sive publice sive privatim in ecclesiis vel oratoriis quibuslibet peragendis, eadem adnexa sunt indulgentiae ac privilegia quae sub n. I citantur, quomodocumque concessa fuerint, penitus abrogantur.

IV. Ubi continua habetur almi Sacramenti sollemnis item in ostensorio expositio, saltem per mensem, etiamsi de nocte interrupta, plenariam christifideles, confessi ac s. Synaxi refecti, et ad mentem Summi Pontificis pie orantes, indulgentiam assequi valeant, semel tantum in singulis hebdomadis; septem autem annorum et totidem quadragenarum, in alia quacumque, corde saltem contrito, peragenda visitatione. Celebrantibus vero sacrosanctum Missae sacrificium in eadem ecclesia vel oratorio, privilegio altaris, in defuncti alicuius levamen, die quolibet gaudendi esto potestas.

V. Quotiescumque demum diverso modo provisum minime sit de aliqua indulgentia acquirenda, pro quavis alia venerabilis Eucharistiae palam expositae visitatione, tribuitur, quoties haec, corde saltem contrito, peragatur, indulgentia septem annorum totidemque quadragenarum.

VI. Omnes praedictae indulgentiae, per modum suffragii, animabus in Purgatorio degentibus, ad cuiuslibet christifidelis arbitrium, applicari possunt.

Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. Ferrata, Secretarius. L. + S. † D. Archiep. Seleucien., Ad-
sessor S. O.

1476
1914

Oratio.

Jesu Christe, qui pro me cruci affigi voluisti, gratias Tibi ago pro cunctis amoris tui beneficiis, quae hisce sacrorum exercitiorum (vel sacrae missionis) diebus mihi contulisti. En iterum mihi persuasum est ante omnia oportere, ut salvem animam meam, unicam et immortalem. Ideoque firmiter propono in primis omne peccatum lethale vitare, omnemque voluntariam atque proximam peccati occasionem, maxime vero hanc . . . , quae tantopere mihi nocumento fuit. Sed etiam peccato veniali omnique ad ipsum pravo affectui pro viribus obsistere volo. Promitto Tibi me omnia status vel officii mei munera fideliter atque religiose adimpleturum, totamque vitam meam iuxta sanctissimam voluntatem tuam instituturum. Insuper promitto Tibi, o bone Jesu, me quotidianis orationibus instare velle, praesertim vero tentatione urgente ad orationem confugere. Diem Dominicam sanctificare volo et ad mensam sanctam tuam frequenter et devote accedere. Denique totam vitam meam Tibi offero, maxime labores meos atque dolores. Benedic mihi et omnibus qui mecum hisce sacris exercitiis (vel huic sacrae missioni) interfuerunt.

Preces post
peracta exer-
citia vel mis-
siones indul-
gentia ditan-
tur.

O Maria, virgo immaculata, filius tuus (vel filia tua) esse volo, Teque per sacratissimi Rosarii devotionem pie venerari libenter intendo. Da mihi, Domine Jesu, Matrem tuam in patronam singularem, et esto solatium et gaudium meum usque ad vitae meae beatum finem. Amen.

Die 29 januarii 1914.

Sanctissimus Dominus noster D. Pius div. prov. Pp. X., in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, benigne concedere dignatus est, ut christifideles, corde saltem contrito ac devote supra relatam orationem recitantes, Indulgentiam trecentorum dierum, semel in die lucrandam, defunctorum animabus, si quis maluerit, applicabilem, acquirere valeant. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. Ferrata, Secretarius. L. + S. † D. Archiep. Seleucien.,
Ads. S. O.

1477

1914

Indulgentia
recitantibus
precem iac.
B. Mariae V.
de perpetuo
succursu.

SSmus Dominus noster D. Pius div. prov. Pp. X., in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, benigne elargiri dignatus est indulgentiam centum dierum, toties-quoties lucrandam, etiam animabus in Purgatorio degentibus profuturam, in favorem eorum fidelium, qui, corde saltem contrito iaculatoriam precem: *Mater de perpetuo succursu, ora pro nobis*, vel, iuxta peculiarem locorum praxim: *Domina nostra de perpetuo succursu, ora pro nobis*, recitaverint. Praesenti perpetuis futuris temporibus valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 29 ianuarii 1914.

D. Card. *Ferrata*, Secretarius. L. + S. † D. Archiep. Seleucien.,
Ads. S. O.

1478

1914

De festo B.
Mariae Vir-
ginis, Magnae
Hungarorum
Dominae.

Festum B. Mariae Virginis, Magnae Hungarorum Dominae, hucusque assignatum Dominicae II octobris, ad normam recentium rubricarum et decretorum, et ad maiorem uniformitatem curandam, sacra Rituum Congregatio, vigore facultatum sibi specialiter a sanctissimo Domino nostro Pio Papa X tributarum, amodo die 8 eiusdem mensis octobris sub ritu duplici secundae classis in universa Hungaria recolendum statuit ac declaravit. Hinc, Hymnus *O gloriosa*, hactenus in I Vesperis praefati Festi recitatus, ponatur ad Matutinum. In I Vesperis autem sequens inseratur Rubrica: *Si I Vesperae dicendae sint integrae recitandus est Hymnus O gloriosa de Matutino, et ad Matutinum Hymnus Praeclara custos Virginum ut in festo Conceptionis immaculatae B. M. V.* Contrariis non obstantibus quibuscunque.

Die 27 februarii 1914.

Fr. S. Card. *Martinelli*, Praefectus. L. + S. † *Petrus La Fontaine*,
Ep. Charyst., Secretarius.

1479

1914

Plébánosvá-
lasztásnál

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter. — 11.985—I|1914. sz.
A magyaróvári római katolikus plébános választása ügyében a város elől-

járóságának mult évi december hó 22-én 4568. sz. alatt kelt felterjesztésére hivatkozással a csatolmányok .|. visszarekesztése mellett a következőkről értesítem a tekintetes Tanácsot.

csak katho-
likus képví-
selőtagok
birnak sza-
vazati jog-
gal.

A képviselőtestületnek a plébánosválasztás ügyében mult évi december hó 3-án tartott rendkívüli közgyűléséből 48—4500. sz. alatt hozott határozata első és második pontjának jóváhagyása mellett a határozat negyedik pontját megváltoztatom és hivatali elődöm 1890. évi május hó 21-én 22.897—1890. sz. alatt hozott intézkedése alapján a közbevetett felebbezésre kimondom, hogy a kérdéses ügyben *szavazati joggal csak a katolikus képviselőtagok birnak* és ennélfogva jövőben a választást előkészítő rendkívüli *gyűlésre csak ők hivandók be.* — Budapest, 1914. évi február hó 23-án. — Jankovich, s. k. miniszter.

1480

1914

Egy hitközség olyan egyént választott meg tanítóvá, aki a képesítő vizsgálatot letette ugyan és erről értesítőt mutatott fel, de az oklevelét még nem vette birtokába, mert a törvényes korhatárt még nem érte el. Kérdés támadt tehát, hogy az ily egyén lehet-e rendes tanító, vagy csak segéd-tanítóként működhetik-e? A vélemények eltérése mellett a vallás- és köz-oktatásügyi m. kir. miniszterium 1913. dec. 8. napján 169164. VI. b. sz. a. k. határozatában akként döntött, hogy az ily tanítók csak segéd-tanító minőségében működhetnek. Ezt a miniszteri határozatot a Tdő lelkész urak tájékoztatása céljából egész terjedelmében közlöm.

Rendes tani-
tóra csak az
lehet, aki az
oklevelét bir-
tokba vette.

A vallás- és közokt. minisztertől — 169164/1913. VI. b. Hivatkozással Nagyméltóságodnak f. évi 3790—913. sz. a. kelt nagybecsű megkeresésére van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel a következőkről értesíteni.

A Nagyméltóságod által hivatolt 1911. évi Szabályzat 35. §-a az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 86. és 108. §-ai alapján vétetett fel a Szabályzatba. Jóllehet az 1913. évi XVI. t.-c. két évvel későbbben keletkezett, mégis a törvénynek a Nagyméltóságod által hivatolt 2. §-a és a Szabályzat 35. §-a között egyáltalában nem forog fenn semmiféle eltérés. Ehhez képest az 1913. évi XVI. t.-c. 2. §-ának megfelelő „érvényes oklevéllel bíró” egyénnek csak az a tanító tekinthető, aki eredményesen kiállított oklevélnek a birtokában van, amelyet a törvényben megállapított kort elérvén, megszerzett.

A képesítő vizsgálatot eredményesen kiálló tanítójelölt, aki erről

értesítőt mutat fel, az oklevél birtokba vételéig csak mint segédtanító alkalmazható.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását. — Budapest, 1913. évi december hó 8. — A miniszter rendeletéből: *Jankovich*, miniszteri osztálytanácsos.

1481

1914

Katonai szolgálatra bevonult tanítókat nyugdíjas tanítókkal helyettesíteni szabad.

Mihez tartásul jelzem, hogy a nagymélt. m. kir. Vallás- és Közokt. Miniszter úr mult 1913. évi 193,303. sz. a. megengedte, hogy az egyéves önkéntesekül tényleges katonai szolgálatra bevonult tanítók helyettesítésével, az illető kir. tanfelügyelő beleegyezése mellett, már nyugalomban levő tanítókat is meg lehessen bízni — abban az esetben, ha a kiirt pályázat, törvényes képesítésű, avagy tanítóképző intézetet végzett folyamodó híján meddő maradt, és ha a helyettesül alkalmazni kívánt nyugdíjas tanító hatósági orvos bizonyítványával igazolja, hogy meglevő fogyatkozásai őt e tanítói teendőknek ideiglenes teljesítésében nem gátolják. — Önként értetik azonban, hogy sem fertőző betegségben szenvedő, sem a magyar nyelvet oktató képességgel nem bíró, sem pedig az 1907. évi 27. t.-cz. 22. §-ának lt a.—i. pontjaiba ütköző vétségek miatt fegyelmileg elítélt nyugdíjas tanítók helyettesekül nem alkalmazhatók.

Az ily nyugalmazott tanerők a helyettesítés tartalma alatt is teljes egészében élvezik nyugdíjukat, — anélkül azonban, hogy a helyettesi szolgálat a korábbi ellátással szemben részökre bárminemű jogkedvezményt biztosítana.

1482

1914

Horvát kormányrendelet külföldi állampolgárok anyakönyvi kivonatainak beszolgáltatása tárgyában.

Az alábbiakban tudomásvétel és mihez tartás végett közlöm egyházmegyéim szlavóniai papságával a kir. horv.-szlav.-dalm. orsz. kormány valóság és közokt. osztályának a belügyi osztállyal egyetértőleg 1913. dec. 23-án A. 3227. sz. a. külföldi állampolgárokra vonatkozó anyakönyvi kivonatok felterjesztése ügyében kiadott rendeletéből a nekik szóló utasításokat.

II. 1. Felhivatnak a Horvát-Szlavon országokban törvényileg elismert összes vallásfelekezetek anyakönyvvezetői, hogy külföldi állampolgárok házasságának anyakönyvelése alkalmával, amennyiben az egyik jegyes, vagy mindakettő olyan állam alattvalója, amelyek a házasság érvényességének

előfeltételei körül felmerült törvényi ellentétek kiegyenlítését célzó hágai egyezményt megkötötték (Belgium, Franciaország, Luxemburg, Németalföld, Német birodalom, Románia, Svédország, Olaszország, Svájc és Portugallia), vagy Szerbiának és Bulgáriának alattvalói, a jövőben állítsanak ki nyomban hivatkozással a jelen rendeletre hivatalos házasságlevelet — mely tartalmazza lehetőleg az illető külföldi személy illetékességi és születési helyét is — és azt terjesszék fel illetékes járási hatóságuknak; Zágráb, Eszék, Varasd és Zimony városokban pedig az illető városi hatóságnak. Ha mindkét jegyes külföldi, de mindegyik a felsorolt államok közül más-más államnak polgára, az ilyen házasságkötésről két hivatalos anyakönyvi kivonat állítandó ki és küldendő be az illetékes hatóságnak.

Ugyanigy kell eljárniok az anyakönyvvezetőknek szerb vagy bolgár állampolgárok születési és halálozási eseteinek anyakönyvezése, valamint a házasságon kívül szerb vagy bolgár állampolgár anyától, illetve atyától született gyermekek törvényesítésének anyakönyvi bejegyzése alkalmával is és a megfelelő hivatalos kereszt- vagy halotti leveleket rögtön be kell terjeszteniök az illetékes hatóságoknak.

3. Végül külföldi állampolgároknak korábbi anyakönyvelése tekintetében is elrendeltetik, hogy ugyanilyen módon állítandók ki és terjesztendők fel rögtön a kir. horv.-szl.-dalm. orsz. kormány belügyi osztálya III. F. alosztályának azok a hivatalos anyak. kivonatok, amelyek luxemburgi, németalföldi, portugall, román és svéd állampolgároknak Horvát-Szlavon országok területén 1911. nov. 22-e óta történt esketésére és bolgár állampolgárok 1912. aug. 11-e óta idáig előforduló születési, törvényesítési, esketési és halálozási eseteire vonatkoznak.

Jelen rendelet a Horvát-Szlavon országokban érvényes törvények és rendeletek tárában (Zbornik) való kihirdetése napjával lép életbe.

Zágráb, 1913. dec. 23.

Br. Skerlec dr., s. k.

1483

1914

A keresztény társadalom szociális irányu munkájában kiváló helyet foglal el az a tevékenység, melyet a kath. nővédő egyesületek fejtenek ki főleg az országnak központi helyein, ahol nemcsak a munkásnők folyton növekvő száma, hanem a helyzetükkel járó veszélyek is mindjobban igény-

A pécsi kath.
nővédő-
egyesület.

lik a keresztény társadalom jóakaró segítségét, támogatását, nehogy az anyagi és erkölcsi veszedelmek örvényében hirtelen pusztulásnak induljon az a jelentékeny erő, mit a tiszta, becsületes és törekvő munkásnők osztálya képvisel minden nemzet életében.

A keresztény munkásnők nemes érdekeinek védelmére, erkölcsi integritásuk megóvására és lelki műveltségük fejlesztésére alakult meg Pécsen is legutóbb a kath. nővédő egyesület, mely a pár éven át szép sikerrel tevékenykedő kath. Patronage-egyesület munkakörét nemcsak átveszi, hanem jelentékenyen tágitja és bővíti is.

Mindenekelőtt leánykört alakít, melyben minden vasárnap délután a cselédleányokat, gyári munkásnőket, varró és divatáru tanoncleányokat összegyűjti, s az alkalmas szentbeszéden kívül tanulságos felolvasások, vetített képekkel egybekötött előadások tartása, ünnepélyek, kirándulások rendezése és a legnemesebb szórakoztatások által szerez nekik kellemes órákat, elvonva őket ezáltal a modern élet s az alacsony szórakozások számtalan veszélyétől.

Az egyesület nemeslelkű tagjai személyes utánjárással közvetlen érintkezést tartanak fen ezenkívül is a gondjaikra bizandó leányokkal, hogy őket az egyesületen kívül is megóvják a bűnös veszedelmektől. Segítségükre sietnek betegségük idején és kiterjesztik gondoskodásukat a betegséggel sújtott család többi — főleg kiskoru tagjaira.

Később megnyitja az egyesület legfontosabb osztályát: a munkásnő-otthont, hol a vidékről Pécsre bejövő cseléd-vagy munkás leányok a védőnők felügyelete alatt csekély díjért szállást és ellátást nyernek mindaddig, míg megfelelő alkalmazást kapnak. E célból felhívja a közönség figyelmét, hogy aki jó cselédet akar, lépjen érintkezésbe a pécsi kath. nővédő-egyesülettel.

Mivel pedig a cselédek és munkásnők legnagyobb része a vidékről jön Pécsre, felhívom a tiszt. lelkészkedő papságot, hogy otthon hiveiket úgy a szószékről, mint egyébként is minden adandó alkalommal figyelmeztessék a pécsi kath. nővédő egyesület kitűzött céljára, nemes munkájára és hassanak oda, hogy a városba jövő leányok bárminő foglalkozást keresnek is, forduljanak a kath. nővédő-egyesülethez, melynek elnöknője, ns. Deutsch Kornélné urnő (Pécs, Anna u. 19.) naponta déli 12 órától 3-ig szívesen rendelkezésre áll. Aki pedig magát az egyesületet, annak célját, munkakörét

illetőleg tájékoztatást kíván, keresse meg Kéthelyi József dr. pécsi karkáplánt, kit az egyesület igazgatójává neveztem ki.

Ha a vidék a központtal közös és megértő munkában egyesül, akkor bizton remélhetjük, hogy a pécsi kath. nővédő-egyesület kitűzött magasztos feladatát Isten segítségével sikeresen fogja megoldani.

1484

1914

Tiszt. papságom s egyházmegyém tanítói kara gyakorlatból ismeri 1909. évi V. számú körlevelemben 936/1909. sz. a. az esperes-kerületi papság és tanítók husvéti közös szent gyónására s áldozására vonatkozó rendelkezésemet. Jóleső érzéssel tölt el az a tudat, hogy rendeletem indító okát: az együttérzés és összetartás megerősítését, a jó példaadás erkölcsi súlyának fontosságát megértették, de még fokozottabb öröömre szolgál, midőn koronai ülések határozatát olvasom, mely a közös szent gyónás és áldozás napját az egyes plébániákban eucharisztikus ünneppé avatja, hogy papok és tanítók a maguk és a hívők lelkét is közelebb hozzák az isteni főpaphoz, a legfőbb tanítóhoz s a mindennapi élet hidegségeért kiengesztelésül kis meleget is nyújtsanak az eucharisztikus Üdvöztőnek. Szeretettel ajánlom ezt a gondolatot tiszt. papságom s kedves tanítóim figyelmébe s hogy mindnyájuk jó példáján az én főpásztori lelkem is épülhessen, az 1909. évi V. számú körlevéli rendelkezésemet kiegészítendőnek határoztam azzal, hogy a husvéti közös szent gyónásról és áldozásról, bármily keretek és ünnepségek között történjék az, a kerületi esperesek a távollevők igazolása mellett jelentést tegyenek kiterjeszkedvén arra is, hogy miként feleltek meg kötelességüknek azok, kik az 1910. évi XXII. számú körlevélben 4876/1910. sz. a. közölt intézkedés értelmében a közös ájtatosságtól távolmaradhatnak. A közös példa s az egymáson való épülés a kegyelmi élet növelését eredményezi, melynek soha el nem muló gyümölcse az örök élet, egyedüli célunk.

Papok és tanítók közös husvéti sz. gyónása és áldozása.

1485

1914

Nem ismeretlen tiszt. papságom és kedves tanítóim előtt, hogy az Északamerikai Egyesült Államokban a nagyfoku munkahiány miatt jelentkezett ipari és kereskedelmi pangás következtében a munkások százezrei, sőt milliói kereset nélkül szűkölködnek és nyomorral küzködnek. E százalmas tény a legszélesebb rétegekben közhirré ment, mégis sajnálattal és

A kivándorlás csökkenése.

szomorúsággal azt kell látnunk, hogy az amerikai kivándorlási mozgalom utóbbi időben is aránytalanul emelkedett országszerte, noha az Északamerikai Egyesült Államok kormánya a bevándorlási törvényt egyre szigorubbá teszi s a bevándorlásra jelentkezők igen nagy részét könyörtelenül visszatartja. Ha a kivándorlást, mint hazánkra s magukra a kivándorlókra nézve is veszedelmes törekvést általában el kell ítélnem, ugyanezt fokozottabb fájdalommal vagyok kénytelen megtenni akkor, midőn a kivándorlási láz főpásztori gondjaimra bízott egyházmegyémet, különösen Tolnavármegyét pusztítja. Ijesztők azon adatok, melyek hivatalos uton jutottak hozzám e vármegye területéről, hol a folyó év első tiz hetében kiadott utlevelek száma az 1300-at meghaladja, a mi ijesztően nagy szám tekintettel arra, hogy az elmúlt évben ezen vármegye területén összesen 1848 utlevél állíttatott ki. Ha ezekhez hozzávesszük az óvadékköteles kivándorlókat, kiknek száma ugyanazon vármegye területén több mint 500, előttünk áll a legnagyobb veszedelem, mely e megyét elnéptelenedéssel, legjobb munkaerőinek elvesztésével, népszaporodási arányszámának lerombolásával, szóval anyagi és erkölcsi pusztulással fenyegeti. Főpásztori felelősségem tudatában szeretettel kérem tiszt. papságomat s kedves tanítóimat, hogy egész egyházmegyémben, főként Tolnavármegyében hazafias, de vallási kötelességből is úgy a szószékről, mint az iskolában s társadalmi uton a vezetésükre bízott hívő népet szüntelenül s ismételten felvilágosítsák, velük megértessék, hogy a kivándorlás kockázatos és vészthozó nemcsak az illetőkre, de családjukra, a társadalmi életre s az egész országra is. A kivándorlók, kik vagy nehéz sorsuk javítása, sokszor pedig — erkölcsileg különösen elítélendő — gázdagodási vágy szándékával s reményével fognak vándorbotot, a hazán s a tengeren túl nyomor, betegség és elzüllés elé mennek. Legjobb tehetséggel hassanak oda, hogy népünk fiai itthon, a szülőföldön hozzátartozóik támogatásával keressék megélhetésük biztosítását, melyet el is érhetnek, ha ugyanazon fáradhatatlan munkakedv vezérli őket, melyet akarva nem akarva reájuk erőszakol az idegen világrész nagyipara és kereskedelme azért, hogy saját fiait kimélje, hisz köztudomásu, hogy az idegenbe szakadt kivándorlók végzik első sorban azon emberfeletti munkát, mely a szervezetet idő előtt megőrli. Karolják fel a kivándorlás csökkentésére irányuló mozgalmat az által is, hogy munkaalkalmat nyujtsanak, illetve ennek megszerzésében az illetőknek kezökre járjanak. Minden tollvonás, minden lépés, melyet ezen ügy érdekében tiszt. papságom s egyházmegyém tanítói kara tesz, kiegészítő

része a népnevelésnek, mely fiaink erejének fentartását és minden irányu fejlesztését célozza. Ne veszítsék türelmüket, foglalkozzanak a kivándorolni szándékozókka, tartsanak előadásokat a kivándorlás testi és lelki veszedelméről s hiszem, hogy szavuk nem lesz a pusztában kiáltónak hangja.

1486

1914

A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszter ur f. é. márc. 31-én 1184/1914. eln. sz. a. kelt átiratát alább egész terjedelmében tudomásvétel s mihez tartás céljából közlöm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 1184/1914. eln. szám.

Méltóságos és Főtisztelendő Gróf, Püspök Ur!

Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1913. évi XIV. t. c. 49. és 51. §-a szerint azt, hogy milyen iskolai feljegyzések alapján lehet az elemi népiskola IV. és VI. osztályának sikeres elvégzéséről szóló bizonyítványt a választói jog igazolásának céljára utólagosan kiállítani s az ilyen utólagos bizonyítványok kiállításának egyéb módozatait a vallás- és közoktatásügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg rendelettel állapítja meg. Ennek a törvénybeli felhatalmazásnak alapján a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg egyidejűleg és jelen szám alatt a csatolt rendeletet bocsátom ki az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1913. évi XIV. t. c. végrehajtása tárgyában, melynek I. részére van szerencsém Méltóságod figyelmét tisztelettel felhívni.

A rendelet 2. §-a szerint a fiu és a vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerű feljegyzéseit bezárólag az 1900—1901. tanévtől visszamenőleg az ügy sürgősségére való tekintettel városokban a polgármester által a szükséghez képest kijelölt egy vagy több tisztviselő, nagy és községekben a községi előljáróság nevében a bíró és a jegyző vizsgálja meg és pecsételi le. Ezzel a tennivalóval az iskola helyén lévő közigazgatási közegeket kellett megbizni, mert az iskolai feljegyzések szállítását és valamely magasabb foku közigazgatási hatóságnak vagy a tanfelügyelőnek nagyobb számú iskola által beszállított feljegyzések megvizsgálásával való elárasztását a közigazgatás zavartalan menete érdekében el kellett kerülni. Az 1901—1902. tanévtől kezdve vezetett előmeneteli naplónak a választói jogosultság szempontjából nem sürgős átvizsgálását, jegyzőkönyvbe foglalását és lepecsételését azonban természetesen már a tanfelügyelő fogja végezni rendes iskolai látogatásainak során. Ezeknek tájékoztató előrebocsátása után

Iskolai előmeneteli naplók ellenőrzése és lepecsételése választási célokra.

tisztelettel felkérem Méltóságodat, méltóztassék a fennhatósága alatt álló hitfelekezeti iskolafenntartókat felhívni, hogy az általuk őrzött előmeneteli naplószerű feljegyzéseket bocsássák szabályszerű eljárás végett a nevezett közigazgatási közegek rendelkezésére.

A rendelet 4. §-a értelmében a megszűnt fiu és vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerű feljegyzéseit fel kell kutatni és megőrzés végett a városok polgármesterének, a polgári község előjáróságának át kell adni. Ezeknek a feljegyzéseknek ilyen őrzését azért kellett elrendelni, mert az érdekeltek azokhoz ott férhetnek hozzá legkönnyebben és mert az egyházi főhatóságok vagy más egyházi szervek a feljegyzések alapján másodlatok kiállításával alig lennének terhelhetők. Felkérem Méltóságodat, méltóztassék a fennhatósága alá tartozott megszűnt fiu és vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerű feljegyzéseinek felkutatása iránt a maga részéről is intézkedni és a feltalált feljegyzéseket az illetékes polgármesternek, illetve községi előjáróságnak átadni.

A rendelet 6. §-a értelmében a közigazgatási bizottság a fiu- és a vegyes elemi népiskolák igazgatóját (tanítóját) többek között figyelmeztetni tartozik bizonyítványoknak választási célokra való utólagos kiállítása körül elkövetett visszaélések büntetőjogi következményeire. E részben tisztelettel kiemelem, hogy ilyen természetű figyelmeztetések jogrendünkben szokásosak. Így pl. a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXVI. t. c. 210. §-a és a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. t. c. 305. §-a értelmében minden tanút a bírónak figyelmeztetni kell a hamis tanuzás büntetőjogi következményeire.

Minthogy az értelmi census révén a népiskolai ügy a választói joggal érintkezik, azért a választói jogosultság igazolására szolgáló bizonyítványok kiállítását a közigazgatási szervek szorosabb felügyelete alá kellett helyezni. Félreértés elkerülése végett azonban kiemelem, hogy a rendelet I. részében foglalt szabályok csupán bizonyítványoknak a fenti alkotmányjogi célból való kiállítására vonatkoznak.

Budapest, 1914. évi március hó 31-én.

Jankovich.

1487

1914

Üvegszükséglet iskolai

A vallás- és közoktatásügyi nm. miniszter urnak alábbi levelét és körrendeletét oly megjegyzéssel közlöm a fenhatóságom alá tartozó rk. iskolák

igazgatóságaival, hogy a laboratoriumi üvegeket a Szent-István-Társulat is a zsolnai üveggyárból szerzi be s azért a Szent-István-Társulatnál nyugodtan rendelhetnek az alábbi rendeletnek megfelelő üvegeket.

laboratoriu-
mok részére
a zsolnai
üveggyárnál
rendelendő
meg.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. — 176245—1913. VI. b. sz. — A hazai tanszeripar támogatása és felkarolása ügyében kibocsátott rendeletemet oly tiszteletteljes kéressel van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak másolatban tisztelettel megküldeni, hogy a főtiszt. Főhatóság bölcs fennhatósága alá tartozó tanintézetekre nézve hasonlóképen intézkedni méltóztassék. — Budapest, 1913. december hó 12. — A miniszter helyett: *Benedek*, s. k. államtitkár. — Valamennyi egyházi főtiszt. Főhatóságnak.

A kir. főigazgatókhoz és tanfelügyelőkhez fenti szám alatt intézett rendelet másolata:

„Az 1907. évi III. törvénycikkben, továbbá a hazai tanszeripar pártolása ügyében kibocsátott 1907. évi 8886. számú rendeletemben foglaltak kapcsán felhívom Címet, értesitse szigorú miheztartás végett a felügyelete alá tartozó állami és községi iskolák igazgatóit, hogy tekintettel azon körülményre, hogy a zsolnai üveggyár részvénytársaság zsolnai gyárában most már hazai gyártmányú laboratoriumi üvegek is készülnek és ezért az idevágó szükségletek a hazai ipar útján is fedezhetők, a vezetésükre bízott tanintézetek részére szükséges laboratoriumi üvegeket ezentúl kizárólag ezen hazai készítményekből fedezzék.

Külföldi eredetű laboratoriumi üveggészítmények a bevezetőleg idézett rendeletem értelmében ezentúl csakis itteni részről kieszközölt előzetes engedély alapján szerezhethők be.“ — Hivatalos másolat hitelül: *Heckl*, s. k. igazgató.

1488

1914

Az országos Katholikus Szövetség, mely a nm. püspöki kar és a VIII. orsz. kath. nagygyűlés határozata alapján, az országos zárandoklatokat rendezi, a folyó év tavaszán az egri érsek ur vezetése alatt országos zárandoklatot szervez Rómába, melyet azzal ajánlok a tiszt. egyházmegyei papság felkarolásába, hogy arra a hivek figyelmét is felhívni s őket a csatlakozásra buzdítani sziveskedjenek.

Római
zárandoklat.

A zárandoklat május 8-án reggel indul Budapestről és 9-én délben érkezik Rómába, ahonnan 13-án este indul visszafelé és 15-én reggel ér-

kezik Budapestre. A római tartózkodás alatt Öszentsége fogadni fogja a zarándokokat, s ezenkívül a Szent-Péter templomban és a lateráni bazilikában ünnepélyes szentmise, magyar, esetleg német és tót szentbeszéd is lesz. Az Orsz. Kath. Szövetség gondoskodik arról, hogy a résztvevők minél alaposabban megtekinthessék a szent város nevezetességeit. A részvételi díj I. osztályon 210 kor., II. osztályon 165 kor., III. osztályon 100 korona. A jelentkezési határidő április 25. A jelentkezéseket a díjjal együtt az Orsz. Kath. Szövetséghez (Budapest, IV. Ferenciek tere 7.) kell küldeni.

1489

1914

Pallanik J.:
Rövid okta-
tás a bérma-
lásról.

Pallanik János ujjvári lelkész „Rövid oktatás a bérálás szentségéről” című füzetkében 21 pár soros kérdésben és feleletben összeállította a katekizmus nyomán a legszükségesebb tudnivalókat a bérálásról. A füzetke magyar és német nyelven kapható. Egy darab ára 10 fillér, 100 drb. 8 korona. Megrendelhető a szerzőnél Ujjváron (Torontál megye.)

1490

1914

„Absztinens
Pap” című
lap ajánlása.

A magyarországi katolikus absztinens papság Keresztegyesülete „Absztinens Pap” címmel egy havonként megjelenő hivatalos lapot ad ki, mely az absztinencia terjesztésével a legnemesebb célt szolgálja. Ugy a lapot, mint kitűzött célját a tiszt. egyházmegyei papság meleg érdeklődésébe és pártolásába ajánlom. Előfizetési ára egész évre 2 korona, papnövendékeknek és tanítóknak 1 korona, az „Alkoholizmus ellen” című lappal együtt 3 korona, amely összegek a megrendelés mellett a kiadóhivatalba, Gyergyó-szentmiklóstra (Csik megye) küldendő.

1491

1914

Kozári Gyula:
„Pascal”,
tanulmányok.

Kozári Gyula pécsegyházmegyei áldozópap, nagyváradi honvéd-plébános eddig kiadott becses munkáinak sorozatát egy új, értékes kötetten szaporította. Kiadta a XVII. századbéli Franciaországnak, sőt az egész világnak egyik legnagyobb matematikai lángelméjéről és a francia irodalomnak mélyen vallásos klasszikusáról, „Pascal”-ról szóló hatalmas tanulmányát. A derék munkát melegen ajánlom tiszt. papságom s általa az intelligens világi közönség figyelmébe és pártolásába. Ára 8 korona.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 2. Apr. 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

VIII.

1932

1914

Nuper a sacra Congregatione exquisitum fuit: „An ecclesia dicari possit sacratissimo Cordi Iesu eucharistico eiusque tituli Imago seu Statua in altari maiori collocari?“ Et sacra eadem Congregatio respondendum censuit: „Episcopus Ordinarius loci in casu substituat titulum liturgicum tam pro ecclesia quam pro Imagine seu Statua cum respectivo festo die propria recolendo et Officio adprobato, ex. gr. SSmi Redemptoris, vel sacratissimi Cordis Iesu, aut SSmi Corporis Christi, etc.: iuxta alia ipsius sacrae Congregationis responsa in similibus casibus: quae omnino consonant praescriptioni sa. me. Pii Papae IX diei 13 ianuarii 1875 et decreto S. Universalis Inquisitionis feriae IV 27 maii 1891: servatis de cetero quoad sacras imagines seu statuas decreto Tridentino sess. 25, *de veneratione sanctorum et imaginum*, et Constitutione fel. rec. Urbani Papae VIII. *Sacro-sancta Tridentina*, 15 martii 1642. (Decr. S. R. C. n. 810.)“

Decretum
S. Rit.
Congr. super
insuetos
cultus titulos.

Atque ita rescripsit et servari mandavit, die 28. martii 1914. Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. + S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius*.

Decreto S. U. I. feria IV 27 maii 1891 per litteras diei 30 eiusdem mensis et anni communicato sacrae Rituum Congregationi, sancitum fuit: „Nova emblemata sacratissimi Cordis Iesu in Eucharistia non esse ab Apostolica Sede approbanda. Ad fovendam fidelium pietatem satis esse

imagines SSmi Cordis Iesu in Ecclesia iam usitatas et adprobatas; quia cultus erga SSimum Cor Iesu in Eucharistia non est perfectior cultu erga ipsam Eucharistiam, neque alius a cultu erga SSimum Cor Iesu.“ Insuper ad memoriam et normam revocata fuit praescriptio sa. me. Pii Papae IX diei 13 ianuarii 1875, nempe „monendos esse fideles, etiam scriptores, qui ingenia sua acuunt super iis aliisque id genus argumentis quae novitatem sapiunt, ac sub pietatis specie insuetos cultus titulos, etiam per ephemerides, promovere student, ut ab eorum proposito desistant ac perpendant periculum quod subest pertrahendi fideles in errorem etiam circa Fidei dogmata, et causam praebendi Religionis osoribus ad detrahendum puritati doctrinae catholicae ac verae pietati.“

1933

1914

Decretum de
orationibus
servos Dei
cum sancti-
tatis fama
defunctos
respicienti-
bus.

Proposito sacrorum Rituum Congregationi dubio: „An Orationes quae Domino Deo diriguntur ad gratias impetrandas ob intercessionem Servorum Dei qui cum sanctitatis fama decesserunt, indigeant venia episcopi, ut imprimi ac inter fideles diffundi valeant?“, sacra eadem Congregatio respondendum censuit: *Affirmative* ad normam Constitutionis *Officiorum et munerum*; attamen ad tramitem et mentem decretorum S. U. Inquisitionis et sacrorum Rituum Congregationis episcopus abstinere se debet ab eisdem orationibus commendandis ac praesertim indulgentiis ditandis.

Atque ita rescripsit die 21 martii 1914.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. + S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius*.

1934

1914

Dubia quoad
celebratio-
nem non-
nullorum
Festorum.

Sacrae Rituum Congregationi proposita sunt sequentia dubia; nimirum:

I. Qua die recolenda sunt Festa sacrae Familiae et SSmi Redemptoris, necnon Festa B. M. V. de purissimo Corde, de perpetuo Succursu, de Gaudiis, de Consolatione, de Puritate et Maternitate, ubi eiusmodi Festa ratione tituli vel patronatus aut specialis Indulti celebrari adhuc debeant?

II. Quando in Sabbato sancto distribui potest fidelibus sacra Communio?

Et sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis voto, omnibus perpensis ita respondendum censuit:

Ad I. Ad maiorem uniformitatem obtinendam, non obstante Decreto S. R. C. diei 28 octobris 1913, nisi aliter a sacra eadem Congregatione provideatur, Festum sacrae Familiae celebretur die 19 ianuarii — festum SSmi Redemptoris 15 iulii- et Festa B. M. V. de purissimo Corde, Sabbato post Octavam SSmi Corporis Christi- de perpetuo Succursu, die 27 iunii- de Gaudiis, die 27 augusti- de Consolatione, Sabbato post Festum S. Augustini Ep. Conf. et Eccl. Doct.- de Maternitate, die 11 octobris et de Puritate die 16 eiusdem mensis octobris.

Ad II. Iuxta praxim et decreta praesertim decr. n. 2561. *Tifernaten*. 22 martii 1806, licet in Sabbato sancto inter Missarum solemnias sacram Eucharistiam fidelibus distribuere, et etiam expleta Missa.

Atque ita rescripsit et servari mandavit, die 28 aprilis 1914.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. + S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius*.

1935

1914

Princeps Primas Hungariae, Archiepiscopus nempe Strigoniensis pro amplianda dispensatione in lege ieiunii pro subditis exercitus regni imperata sequentes nomine episcoporum Hungariae Suae Sanctitati exposuit preces.

Dispensatio
in lege ieiunii
pro custodi-
bus carcerum
et publicae
securitatis.

„Dispensatio in lege ieiunii a Sanctitate Vestra subditis catholicis exercitus caesarei et regii Austriaco-Hungarici benigne concessa extensa est etiam ad partem exercitus Hungarici defendendae patriae destinati, nec non ad defensores legum sic dictarum financialium atque ad exercitum custodum securitatis publicae vulgo Gendarmerie.

Quum servitium custodum, qui carcere detentis invigilant et alia adiuncta fere eadem sint, quam in exercitu militari vel inter defensores legum financialium, aut saltem parum differunt, quum dein etiam servitio policiae civilis addicti, seu ministri, quibus morum praefecturae et publicae securitatis cura delata est (Polizei-Wachmannschaft) paria servitia, quam milites, praestare teneantur et hinc similes rationes pro obtinenda dispensatione in lege ieiunii in favorem custodum carcere detentorum nec non servitio policiae civili addictorum afferri possint, humillime deprecari sustinetur Sanctitatem Vestram, ut eandem dispensationem in lege ieiunii, ac subditis catholicis exercitus caesarei et Regii Austriaco-Hungarici, etiam

catholicis custodibus carcere detentorum nec non catholicis servitio policiae civilis addictis in Regno Hungariae benignissime concedere dignetur, ut nempe iisdem liceat carnibus vesci omnibus diebus abstinentiae et ieiunii exceptis solummodo Vigilia Nativitatis et Feria VI. in Parasceve ita tamen, ut, omnibus diebus abstintialibus Quadragesimae et diebus ieiunalibus et simul abstintialibus per annum non liceat in eadem comestione carnes cum piscibus miscere. Liceat porro iisdem respectu ad onerosum eorumdem servitium omnibus diebus ieiunalibus et abstintialibus pluries in die satiari. Liceat demum omnibus ad familiam eorum pertinentibus eadem dispensatione uti, excepto tamen quod diebus ieiunalibus ad unicam satietatem servandam obligentur“.

Sacra Congregatio Concilii respondit:

„S. Congregatio Concilii, auctoritate SS. mi D. N. Pii PP. X. attentis expositis, gratiam extensionis Indulti diei I. Februarii 1912. ad fideles ritus latini de quibus in precibus, benigne impertita est in terminis ac forma enunciati Indulti. Datum Romae die II. Martii 1914. F. Card. Cassetta m. p. Praefectus. O. Giorgi m. p. Secr. L. + S.“

1936

1914

Solutio
Josephi
Józics a
poena susp.

Josephus Józics, em. parochus Valpoviensis, postquam diebus hebdomadae sanctae in domo fratrum min. S. Francisci Quinque-Ecclesiis exercitia sacra rite peregisset, seque in omnibus mandato meo laudabiliter subiecisset, a censura suspensionis, quam ipsi initio huius anni infligere coactus sum, regulariter absolutus et ad sacras functiones peragendas rehabilitatus est. Sincero cum gaudio ven. clero haec communicando notifico, dictum parochum em. in Zombor residere.

1937

1914

Rudedonatio.

Pro vacante pensione, sub nro 1195. Litt. Circ. VI. anni currentis publicata, intra praefixum terminum *Ferdinandus Csonka*, parochus Keszüensis recursum suum testimonio medici roboratum iterato Mihi exhibuit.

Puncto 9-o igitur statutorum instituti pensionalis dioecesani conformiter hisce ven. clerum provoco, ut pensioni huic adplacidandae voto suo usque 20-um Maii a. c. sive e coronis vernalibus, sive seorsum in scriptis per vicearchidiaconos accedere velint.

1938

1914

Alexander Götz, parochus emeritus Lánycsók-ensis, die 13. Aprilis ^{Mors Alexandri Götz.} a. c. post subitam gravem operationem sacramentis moribundorum confortatus anno aetatis suae 59-o, sacerdotii vero 36-o Budapestini defunctus est. Anno 1855. natus, a. vero 1878. presbyter ordinatus est. Postquam pluribus annis munus cooperatoris, praebendati et directoris sacristiae Ecclesiae Cathedr. Quinque-Ecclesiensis egisset, ab a. 1892. parochiam Ráczváros administravit, unde a. 1894. parochus in Szekszárd-Ujváros nominatus est. Annis 1898-99. adiunctus erat inspectoris sup. scholarum dioec., dein parochus constitutus est in Lánycsók, unde a. 1910. in statum quietis recessit.

Animam defuncti piis ad aram precibus, consuetisque trium sacrorum suffragiis ven. clero commendo.

Requiescat in pace!

1939

1914

Dr. Josephus Wurster, Praelatus Suae Sanct., t. Abbas, Canonicus ^{Personalia.} erga preces proprias a munere commissarii episcopalis penes scholas merc. sup. civ. Quinque-Ecclesiensis relevatus, *Dr. Ludovicus Szilvek*, Canonicus Cathedr. autem ibidem commissarius eppalis nominatus est.

Cooperatores translati sunt:

Adalbertus Csokonay e Tamási ad Magyarakeszi, *Emericus Hauser* e Kajdacs in Laskafalu, *Joannes Kapossy* e Magyarakeszi in Tamási, *Stephanus Szolga* e Laskafalu ad Kajdacs.

1940

1914

Egyes helyeken kétség merült fel aziránt, vajjon a „Nyilvános ájtatosságok imádságos könyvé”-ben előirt rend, melynek betartását folyó évi II. számú körlevelemmel az egész egyházmegye területén elrendeltem, a fiókközségekben is megtartandó-e? Tudomásomra jutott ezenkívül, hogy egyik-másik plébániában a plébánia templomon kívül az annyira fontos egyöntetűség pontos betartására alig, vagy sehogysem ügyelnek. Minden kétség eloszlatása és a szorgalmazott szabályszerűség biztosítása céljából ismételtelen kijelentem, hogy a „Nyilvános ájtatosságok imádságos könyvé”-ben megsza-
^{A „Nyilvános ájtatosságok imádságos könyvé”-ben előirt rend mindenütt kötelező.}

bott rend egyházmegyémbe mindenütt, minden plébániában, úgy az anya-, mint a fiók-községekben egyformán kötelező s attól fegyelmi vétség nélkül önkényüleg senki sem térhet el. Mivel pedig a hivek — főkép a fiókközségekben — több helyen görcsösen ragaszkodnak egyes ájtatosságoknak megszokott szabálytalan végzéséhez, a lelkipásztorok kötelessége őket úgy fentemlített általános, mint jelen rendeletemre való hivatkozással felvilágosítani és a törvényes rendelkezésen való megnyugvásra figyelmeztetni.

1941

1914

Házassági
hirdetések el-
törölt ünne-
peken.

X. Piusnak 1911. július 2-án kiadott *Supremi disciplinae ecclesiasticae* kezdetű motu proprioja nem tartalmaz intézkedést arra nézve, hogy e motu proprioval eltörölt ünnepeken hirdethetők-e a házassulandók. A trienti szent zsinatnak (sess. XXIV. de ref. matr. c. 1.) a hirdetésekre vonatkozó rendelkezése pedig úgy szól, hogy a házassági hirdetés a jegyesek illetékes lelkésze által háromszor három egymást követő ünnepnapon a nagymise alatt, vagy közben eszközöltessék („ter a proprio paracho contrahentium, tribus continuis diebus festivis inter missarum solemnia.“)

Az egyházjogászok értelmezése szerint a házassági hirdetés csak *parancsolt* ünnepnapokon (diebus festivis de praecepto) eszközölhető. A püspök azonban egyes részleges esetekben, vagy pedig egyszersmindenkorra engedélyt adhat egyházmegyéjében arra, hogy házasságok eltörölt ünnepnapokon is hirdethetők legyenek, föltéve, hogy azon napokon a hívők tömeges részvételével nyilvános istentisztelet tartatik.

Minthogy az apostoli szentszéknek többrendbeli döntvényei szerint (S. C. C. 5. Jul. 1870., 7. Apr. 1861.) az eltörölt ünnepeken a főpásztor hozzájárulásával házassági hirdetések teljesíthetők; minthogy továbbá a X. Pius által eltörölt ünnepeken a S. C. C. 1912. évi május 3-án kelt utasítása, ugyancsak a magyar püspöki kar tagjai által kiadott rendelkezés alapján az eltörölt ünnepeken ezentul is oly ünnepélyességgel tartandó meg az istentisztelet, mint eddig: azért kétségeskedésnek megelőzése végett értesitem papjaimat, hogy a X. Pius által 1911. évben eltörölt ünnepeken ezentul házassági hirdetéseket mindaddig foganatosíthatnak, míg ellenkező intézkedést nem kapnak.

1942

1914

Lelkeszi
jövedelmek

Örömmel adom szlavonai tiszt. papságom tudomására, hogy az im-
már éveken át minden oldalról sürgetett lelkeszi kongrua- és párbérrendezés

ügyében Horvát-Szlavonországokban is megtörtént az első lépés: a nm. ^{összeírása} kir. horv.-szlav.-dalm. országos kormány karöltve az illetékes egyhm. ható- ^{Horvát-Szla-} ságokkal, legkegyelmesebb királyi felhatalmazás alapján f. é. február hó ^{vonország-} 14-én 1919. sz. a. elrendelte a joghatósága alá tartozó területeken a kath. ^{ban.} egyházi javadalmak jövedelmeinek összeírását.

Midőn tehát a Magam részéről is felhivom papságomnak ez ügyben érdekelt részét, hogy a kormány által megfelelő minta-becslőivek és a vonatkozó rendelet kíséretében neki közvetlenül megküldött űrlapokat a mindenben tájékoztató rendelet gondos tanulmányozása után kitöltse, az előirt mellékleteket, bizonylatokat beszerezze és csatolja, egyuttal elvárom, hogy katolikus paphoz méltó őszinteséggel és lelkiismeretes pontossággal teljesíti jelzett feladatát, nehogy a lelkeszi járandóságok behajtásánál, az egyes jövedelmek megváltása és a kongrua végleges rendezése alkalmával téves adatokat tartalmazó vallomásaival nemcsak magának, hanem a javadalomnak is helyrehozhatlan károkat okozzon.

Egyben figyelmeztetem egyházmegyém szlavoniai lelkészeit, hogy a jövedelmi összeírást annak egyöntetű és szabályszerű keresztülvitele céljából a kerületi esperesekkel egyetértve eszközöljék, annyival is inkább, mert őket neveztem ki a Magam, illetőleg az egyházmegye képviselőjében a katolikus egyházi javadalmak jövedelmi összeírására kiküldött országos bizottság tagjaivá, ők lesznek tehát hivatva a megejtett összeírást a felülbíráló országos bizottság előtt megindokolni és véglegesen elfogadtatni.

Ami pedig a fentidézett rendelet értelmében (17., 20., 21. és 36. §.§.) az egyházm. hatóság által hitelesítendő mellékleteket illeti, azok legkésőbb f. é. június hó 10-ig az egyházmegyei hatóság elé terjesztendőek.

1943

1914

A budapesti kir. magy. tudomány-egyetem hittudományi kara mélt. ^{Pályázati hir-} Dr. Boromisza Tibor szatmári püspök ur alapítványából évi 1350 koronát ^{detmény} kitevő külföldi tanulmányi ösztöndíjra pályázatot hirdet. ^{a Boromisza}

Pályázhatnak kizárólag hittudományi tanulmányaikat végzett olyan papjelöltek vagy már fölszentelt, de három évesnél nem idősebb áldozópapok, akik hittudományi tanulmányaikat jeles eredménnyel, a budapesti kir. magy. tudomány-egyetem hittudományi karán végezték. ^{püspök-féle} ^{külföldi ta-} ^{nulmányi} ^{ösztöndíjra.}

Az ösztöndíj első sorban annak adható, aki theologiai tanulmányai alatt a szentírástudományok iránt kiválóbb érdeklődést tanusított, megfelelő

eredményt ért el és aki ebbeli továbbképzését Rómában a X. Pius Pápa Ő Szentsége által felállított „Pontificium Institutum Biblicum“ című intézetben folytatni és bevégezni magát kötelezi. Abban az esetben, ha ilyen folya-
modó nem találkoznék, az ösztöndíj kiadható a szükséges kellékekkel bíró
olyan jelölteknek is, akik theologiai ismereteiket akár Rómában a „Grego-
riana“-egyetemen, akár más külföldi egyetem kath. hittudományi fakultásán
óhajtják tökéletesíteni.

Ha a feltételeknek megfelelő, egyformán érdemes pályázók közt a
szatmári egyházmegyének van végzett papnövendéke, vagy áldozó papja, az
elsőbbtség ezt illeti.

Az ösztöndíj nemcsak egy, de több évre is, — az illető tanulmányok
teljes elvégzéseig — adományozható ugyanazon egyénnek a szükséghez ké-
pest akkor is, ha az illető már máshonnan kap segítséget avagy ösztöndi-
jat. Az ösztöndíjas köteles lesz végzett tanulmányairól, illetőleg vizsgálatairól,
a budapesti kir. m. tudomány-egyetem hittudományi Karának féléven-
ként részletes és lehetőleg hivatalos bizonyítványokkal vagy más okmányok-
kal igazolt jelentést tenni, mely ha nem kielégítő, az ösztöndíjat az illetőtől
a hittudományi Kar már a következő félévre megvonja.

Az ösztöndíj a következő iskolai évre, ennek elején, félévi részletek-
ben lesz felvehető.

A pályázni szándékozók a budapesti kir. magy. tudomány-egyetem
hittudományi Karához intézett és a dékáni hivatalnál benyújtandó folya-
módványaikat a következő okmányokkal kötelesek felszerelni :

a) a folyamatban levő vagy elvégzett tanulmányaikról szóló index ;
b) egyházi hatósági elbocsátó levél és ugyancsak a felettes egyházi
hatóságtól, illetőleg a papnevelő-intézeti előljárástól kapott erkölcsi bi-
zonyítvány ;

c) megjelölése a tudományszaknak, melyben magát továbbképezni
és a külföldi kath. egyetemnek, melyet a folya-
modó látogatni akar.

A pályázat határideje f. évi május hó 30-ka.

1944

1914

Iskolai elő-
meneteli nap-
lók ellenör-
zése és lepe-
csételése vá-

F. évi VII. sz. körlevelemben 1486/1914. sz. alatt kivonatban közöl-
tem a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1184/1914. eln. sz. ab-
béli rendeletét, hogy milyen eljárás követendő az előmeneteli naplók ellen-
őrzése és lepecsételése ügyében. Nehogy a kivonatos közlés esetleges héza-

gai félreértésekre avagy bárminemű mulasztásra adjanak alkalmat, figyelmeztetem az összes érdekelteket, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1184/1914. eln. sz. rendelete a „Néptanítók Lapja” 1914. április 9-iki számában a 27. oldalon a hivatalos részben szóról szóra egész terjedelmében megjelent, miért is amennyiben a hatóságom alá tartozó valamelyik érdekelt eme rendelet szabványait alkalmazni kívánná, avagy a körülmények szerint erre szüksége lenne, alkalmazkodják a fent megjelölt helyen megtalálható s minden iskolában meglevő rendelethez.

1945

1914

Tudomásvétel és számos felmerült kérdés tisztázása céljából a 184941/1913. sz. miniszteri rendelet kiegészítéseként, melyet 4732/1913. sz. alatt mult évi XIX. körlevelemben adtam közre, alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 21229/1914. sz. rendeletét.

Hitvallásos
tanítók fize-
tésének és
lakbérének
az államiaké-
vel való
egyenlősítése
ügyében
min. rendelet.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 21229/914. szám. - VI. c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók illetményei ügyében a törvényhatósági közig. bizottsághoz egyidejűleg intézett rendeletem mását van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomásvétel végett /. alatt megküldeni.

Budapest, 1914. évi március hó 28-án.

Jankovich.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 21229/914. szám. VI. c.

Tudomás és mihez tartás végett a következőkről értesitem a tek. közig.

Bizottságot:

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók illetményeinek szabályozásáról szóló törvények és azok végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri rendeletek kifejezetten felsorolják azon eseteket, amelyekben az iskolafentartók tanítóik illetményeit saját erejükből felemelhetik anélkül, hogy a már megállapított államsegély megvonható vagy leszállítható lenne.

Ezek szerint jogában áll a nevezett iskolafentartóknak:

1. tanítóik fizetését az állami elemi iskolai tanítók fizetése arányában felemelni;

2. tanítóik lakáspénzét az állami tanítók lakáspénze arányában felemelni és

3. tanítóik számára az 1912. évi XXXV. t. c. mértékét meg nem haladó családi pótlékot engedélyezni.

4. Önként értetődik továbbá, hogy nem tehető kifogás az ellen sem, hogy az iskolafentartók tanítóik számára az 1913. évi XVI. t. c. 28. §-ában előrelátott személyi pótlékot sajátjukból engedélyezhessék a megállapított államsegély leszállítása nélkül.

Ezek szerint módjában áll az iskolafentartóknak az elősorolt négy esetben tanítóik illetményeit az állami tanítók illetményeinek arányában fel-
emelni. Amennyiben az iskolafentartók államsegélyes tanítóik fizetését ennél még nagyobb arányban óhajtanák sajátjokból emelni, számolniok kell azzal, hogy a fizetés kiegészítő államsegély a törvénynek megfelelően le fog szállíttatni.

Ehhez képest az iskolafentartók akkor, amidőn államsegélyes tanítóik fizetését az állami tanítók fizetése arányában saját erejükből felemelik, azoknak teljes szolgálati idejét, illetve az 1893. évi október hó 1-jét megelőző működési éveiket (az államsegély leszállítása nélkül) számításba nem vehetik, mert egyrészt az 1913. évi XVI. t. c. 7. §-a értelmében a községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók szolgálati ideje csakis 1893. évi október hó 1-től kezdve számítható be, másrészt pedig az 1913. évi XV. t. c. 9. §-a szerint azoknak az állami iskolai tanítóknak a szolgálata, akik községi vagy hitfelekezeti iskoláktól vétettek át, szintén csak a jelzett időponttól számít.

Nyilvánvaló tehát, hogy egyes iskolafentartóknak az az eljárása, hogy tanítóik fizetésének az állami tanítók fizetése arányában történt emelése alkalmával azoknak 1893. évi október hó 1-jét megelőző szolgálati éveit is beszámították, a fizetés kiegészítő államsegély leszállítása nélkül tovább fenn nem tartható, mert akkor egyes községi vagy hitfelekezeti iskolai tanítóknak államsegéllyel kiegészített fizetése meghaladná az ugyanannyi szolgálati idővel bíró, előzőleg szintén községi vagy hitfelekezeti iskoláknál alkalmazott állami tanítók fizetését, ami pedig az 1907. évi XXVII. t. c. 14. §-ának vonatkozó rendelkezésébe ütközik.

Mint föntebb említettem, az 1913. évi XVI. t. c. 28. §-a az iskolafentartónak egyébként is módot ad arra, hogy az érdemes községi és hitfelekezeti iskolai tanítók részére az illetményeik megállapításánál figyelembe nem vehető, 1893. évi október hó 1-je előtti szolgálatuk fejében évi 200 K-tól, 600 K-ig terjedhető személyi pótlékot adhassanak.

Budapest, 1914. évi március hó 28-án.

Jankovich.

1946

1914

Tudomásvétel s a felmerülő esetekben szigorú miheztartás céljából közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 188858/1913. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 188.858/1913. szám. VI/c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók lakás- és kertilletménye ügyében a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz egyidejűleg intézett rendeletem mását van szerencsém a főtit. Főhatóságnak szives tudomásulvétel végett ./. alatt megküldeni.

Budapest, 1914. március hó 28.

Jankovich.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 188858/1913. sz. VI/c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók lakás- és kertilletménye ügyében felmerült konkrét esetek alkalmából általánosságban a következő főbb irányelvek követésére hívom fel a Bizottságot:

A hitfelekezeti el. isk. tanítók lakás- és kertilletménye ügyében min. rendelet.

1. Az 1907. évi XXVII. t. c. 2. §-ának első négy bekezdése hatályon kívül helyeztetvén, a több tanerős iskolánál alkalmazott nőtlen vagy hajadon tanítók részére is az 1913. évi XVI. t. c.-ben megállapított lakás vagy lakpénz biztosítandó, ettől eltérő rendezésnek most már nincs helye.

2. Ha a természetben nyújtott lakás megfelel a törvényes kívánalmaknak, de a tanítói javadalom összeírásakor haszonélvezete alacsonyabbra értékeltetett, a tanító a megállapított haszonélvezeti érték és a törvényben előírt lakáspénz közötti különbözetre jogos igényt nem támaszthat.

3. Az 1913. évi XVI. t. c. 17. §-a csak a jövőben létesítendő lakások szobáinak alapterületét határozván meg, a meglevő tanítói lakásoknál a szobák nem kifogásolhatók, ha alapterületük a megyei szabályrendeletben előírt minimumot eléri.

4. Az 1913. évi XVI. t. c. értelmében kertilletmény vagy kertválság csakis azoknak a tanítóknak jár, akik természetbeni lakást kapnak, a lakpénzt élvezőknek ellenben nem.

5. Azoktól a tanítóktól azonban, akik részére az iskolafentartók az 1907. évi XXVII. t. c. hatályban volta alatt a lakpénzen kívül még kertet vagy kertválságot is biztosítottak, a kertilletmény most sem vonható meg,

mert arra szerzett joguk van, ám a tanítók személyében beálló változás esetén az utód kertiltetményre már nem tarthat jogos igényt.

Budapest, 1914. március hó 28.

Jankovich.

1947

1914

A tanítók
működésük
helyén kívül
fekvő java-
dalmi földjük
után községi
pótadót köte-
lesek fizetni.

Alább szíves tudomásvétel és tájékoztatás céljából közlöm a tiszt. iskolaigazgató plébános urakkal a m. kir. közigazgatási bíróságnak ítéletét oly tanítói javadalmi földek után fizetendő községi pótadó tárgyában, melyek más község határában vannak, mint amelyben a tanító működik.

5298. szám. 1913. K. Ő felsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság a Károlyi Ferenc pogányi tanító terhére Németi községben kivetett községi pótadó ügyében Baranyavármegye közigazgatási bizottsága által 3527/911. szám alatt hozott határozat ellen Károlyi Ferenc pogányi lakós által beadott panaszt 1913. évi október hó 14. napján tartott nyilvános ülésében az 1896. évi XXVI. törvénycikk 34. szakasza alapján tárgyalás alá vevén, következőleg ítelt: A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyt nem ad. Indokok: Károlyi Ferenc pogányi tanító azt a kérelmet intézte Németi község képviselőtestületéhez, hogy a németi község határában fekvő, de az ő tanítói javadalmához tartozó ingatlan állami adója után reá kivetett községi pótadó az 1886. évi XXII. t. c. 138. §-a értelmében leirassék.

Németi község képviselőtestülete ezt a kérelmet elutasította s elrendelte, hogy Károlyi Ferenc-től a szóban forgó ingatlan államadója után járó községi pótadó 1909. január 1-től vagyis tanítói állásának elfoglalásának idejétől kezdődőleg beszedessék.

A községi képviselőtestületnek ezt a határozatát Károlyi Ferenc felebbezése folytán Baranyavármegye közigazgatási bizottsága felülvizsgálván, 3527/911. szám alatt kelt határozatával helybenhagyta.

A közigazgatási bizottságnak ez ellen a határozata ellen Károlyi Ferenc panasszal élt, kérve annak kimondását, hogy a szóban forgó ingatlan, miután annak jövedelme tanítói javadalmazást képez, Németi községben pótadót fizetni nem tartozik.

A magyar királyi közigazgatási bíróság ezt a panaszt kellő alappal bírónak és figyelembe vehetőnek nem találta, mert miként ezt a magyar királyi közigazgatási bíróság a joggyakorlatnak megfelelőleg már ismételve kimondotta, — az 1886. évi XXII. törvénycikk 138. §-a értelmében, mely a

néptanítóknak fizetések után községi pótdómentességet biztosít, ezen pótdó-mentesség csak is azon községgel szemben illeti meg a tanítót, amely községben a néptanító működik: — abban az esetben tehát, midőn a tanítói javadalmazáshoz tartozó ingatlan nem abban a községben fekszik, amelyben a tanító működik, — vagyis ha a tanítónak működési köre arra a községre nem terjed ki, amelyben a tanítói javadalomhoz tartozó ingatlan fekszik, — abban a községben, amelyben a tanító tanítói működést nem teljesít, — pótdómentességet nem igényelhet.

Ebből folyólag, mitnhogy Károlyi Ferencnek tanítói működése Németi községre nem terjed ki, — Károlyi Ferenc nem igényelheti Németi községtől, hogy a Németi községben fekvő, de a pogányi tanítói állás javadalmazásához tartozó ingatlan állami adóját községi pótdótól mentesítse.

Ezeknélfogva, minthogy a közigazgatási bizottságnak határozata törvényszerű: a magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyt nem adhatott.

A bíróság a határozat két példányát a 861/913. számú felterjesztés mellékleteivel együtt Baranyavármegye közigazgatási bizottságának azzal a felhívással adja ki, hogy a határozat egy példányát a panaszosnak kézbesítse.

Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1913. évi október hónap 14. napján tartott üléséből. *Dr. Wlassics Gyula* elnök. *Dr. Benkó Albert* előadó.

1948

1914

A Jézustársasági atyák vezetése alatt lelkigyakorlatok tartatnak a Papi lelkigyakorlatok.
Mária Kongregáció Otthonban Bpest, VIII. Horánszky-u. 20.

Julius 1 és 5 között

Augusztus 3 és 7 között

„ 13 „ 17 „

„ 16 „ 20 „

„ 27 „ 31 „

„ 24 „ 28 „

Megjegyzések. 1. Julius 1-én első sorban a Kongregációk prézesei vesznek részt.

2. A lelkigyakorlatok a megjelölt napokon jul. 1, 13, 27, aug. 3, 16, 24-én este 7 órakor kezdődnek.

3. A jelentkezést a megkezdés előtt legalább egy héttel megelőzőleg kéri.

4. Öt és nyolc napos lelkigyakorlat is végezhető.

5. Minden levél ezen címre küldendő: A Jézustársasági rendház ft. Elüljárójának Budapest, VIII. Mária-u. 25.

1949

1914

Felvétel a pécsi püspöki tápintézetbe.

Mindazok, akik a pécsi püspöki tápintézetben a jövő 1914-15. tanévben akár alapítványi, akár jötevők által fentartott, avagy fizetési helyet óhajtanak elnyerni, folyamodványaikat Hozzám intézve a Tápintézet igazgatójánál (Komócsy István, Papnövelde u. 2. sz.) folyó évi június 1-ig nyújtják be. Figyelembe veendő a következők: 1. Csakis középiskolába, vagy tanítóképzőintézetbe járó tanulók vétetnek fel. 2. A folyamodványhoz csatolandó a legutóbbi félévi iskolai értesítő, vagy annak hiteles másolata. Pontosán kitéendő a szülők polgári állása és postai címe. A jötevők által fentartott helyeknél csatolandó a jötevő-fentartó írásos ajánlata. Volt növendékek ezen minőségükre hivatkozzanak. 3. A Hetey-alapítvány helyein egyenlő minősítés esetén a pécsegyházmegyei tanítók gyermekei előnyben részesülnek. 4. A fizetési helyek díját jövőben is 160 koronában állapítom meg, amely szeptember és január hónapokban az intézet igazgatójának kezéhez előzetes két 80 koronás részletben fizetendő. Ugyancsak nála fizetik a jötevők is járulékaikat. 5. Elkésve érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

1950

1914

Schober József-féle „Trauerlieder bei Leichenbegängnissen“ című temetési könyv ajánlása.

Straub János nagymányoki rk. kántortanító és Hiller Gyula szekszárdi rk. kántortanító által 3 és 4 szólamu vegyes és férfikar számára átdolgozott Schober József-féle „Trauerlieder bei Leichenbegängnissen“ című énekeskönyvet a tiszt. egyházmegyei papságnak és kedves tanítóimnak figyelmébe annyival melegebben ajánlom, mivel alkalmas eszköz arra, hogy a még sok németajku községben divó, meg nem felelő, sokszor nevetséges bucsuztatókat kiszorítsa, a nép izlését nevelje, hitéletét fokozza. Éppen ezért azt is hajlandó vagyok megengedni, hogy a *hitközségi* pénztár terhére előző hitközségi képviselői határozat alapján egy példányban a kántortanító használatára németajku községekben beszereztessek és az iskola könyvtárának leltárában nyilvántartassék. Megrendelhető Straub János rk. kántortanítónál Nagymányokon (Tolna m.). Ára fűzött példányban 6 K. 50 f., kötött példányban 7 K. 50 f.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 2. Maii 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

1914.

IX.

2300

1914

Ethnografica studia, quae postremis hisce annis in plurimis Americae civitatibus confecta sunt, evidentissime comprobarunt, migrationem in eas regiones sacerdotum, qui pietate, doctrina vitaeque disciplina plene instructi non sint, non modo catholicae fidei detrimento esse solere, sed etiam in gravem ipsorum perniciem cadere: apparuit quoque, quanta sapientia eiusmodi demigrationem sacrae Congregationes Concilii et de Propaganda Fide, latis ea de re legibus, moderatae sint et circumscripserint.

Decretum S. Congr. Consist. de sacerdotibus in certas quasdam regiones demigrantibus.

Tam late enim eae patent dioeceses ferme omnes; ea inde consequitur remissio Pastoralis vigilantiae, praesertim in sacerdotes advenas; tanta incidunt pericula et impedimenta e sectarum frequentia, ex perpetuo cum acatholicis commercio, ex ea quae ibi in plurimis obtinet libertate et ex aliis rerum locorumque condicionibus, ut ipsi boni, cum maxima non sustententur virtute, paullatim tepescant, qui vero et doctrinae subsidio carent et vix ulla nituntur disciplina vitae, a recta via saepe deflectant, et non raro cum maxima fidelium offensione et religionis detrimento ad extrema deveniant, adeo ut, qui magistri esse debebant veritatis, ii ministri efficiantur erroris et impietatis.

Quapropter complures probatissimi viri, ac praesertim illarum regionum Episcopi, tum coram, tum scriptis, ab Apostolica Sede efflagitarunt, ut huic tanto malo novis iis vellet subvenire remediis quae tempus postulasset.

Re itaque in plenariis S. Congregationis Consistorialis comitiis disceptata, Emi Patres censuerunt novum ferendum esse Decretum, quo, confirmatis praescriptionibus a S. Congregatione Concilii aliquot ante annos providenter editis, ea adderentur, quae, de Episcoporum complurium consilio et experientia duce, necessaria vel opportuna visa essent.

Cum autem Ssmus D. N. Pius PP. X sententiam Emorum Patrum probaverit, de eius mandato haec statuuntur ac publici iuris fiunt, sancte et ex conscientia ab omnibus ad quos spectat servanda.

CAPUT I.

De sacerdotibus in perpetuum aut ad diuturnum tempus migrantibus.

Integra lege S. Congregationis de Propaganda Fide de sacerdotum orientalis ritus migratione, quod attinet ad clerum saecularem latini ritus haec in posterum lex esto:

1. Nulli fas sit in Americam et ad insulas Philippinas migrare nisi *bonum testimonium habeat intemeratae vitae, in operibus sacri ministerii cum laude spiritus ecclesiastici et studii salutis animarum hactenus peractae, solidam spem exhibeat aedificandi verbo et exemplo fideles ad quos transire postulat, necnon moralem certitudinem praestet, numquam a se maculatum iri sacerdotalem dignitatem*, prout S. Congregatio Concilii, decretis d. 27 iulii 1890 et d. 14 novembris 1903 latis, statuit et sanxit.

2. Qui vero bonum testimonium habent de quo supra, quamvis cum Ordinario eius loci, in quem conferre se cupiunt, agere possint ut in eius dioecesim excipiantur, iis tamen migrare ne liceat, nisi ante episcopus loci *ad quem* se eos excepturum spoponderit, concesso aliquo ecclesiastico officio, et Ordinarius eorum proprius discessoriales litteras in forma specifica dederit, secundum ea quae infra praescribuntur.

3. Ordinarius loci *ad quem* neque excipiat neque se excepturum promittat sacerdotem, ante quam, directo permutatis cum episcopo eiusdem proprio secretis litteris, certo testimonio eum sciverit esse dignum, quem ad normam art. 1 admittat.

Ordinarius vero loci *a quo* discessorialibus ad migrandum litteris sacerdotem ne muniat: *primo*, nisi is ex aliquo canonico titulo ad suam pertineat dioecesim; *secundo*, nisi iure possit testimonium de eo ferre

bonum; *tertio* denique, nisi ante ex litteris Ordinarii loci *ad quem* sibi constiterit eundem sacerdotem ibi acceptum iri et aliquo functurum esse officio.

De quarum omnium observantia praescriptionum conscientia Ordinariorum graviter oneratur.

4. Discessoriales litterae demigrationis causa ab Ordinario sacerdotis proprio non ad quemlibet Ordinarium in genere dandae sunt, sed plane nominatim ad ipsum loci in *quem* Ordinarium, et, praeter consuetum testimonium, exhibere debent notas aetatis hominisque individuas, quibus ita figura habitusque personae describatur, ut eius circa *indentitatem* nemo decipi possit. Litterae, quae sint aliter exaratæ, nihil valeant et habeantur nullae.

Hac tamen cura exarandi eiusmodi litteras Italiae episcopi relevantur, qui, peractis iis quae in superiore articulo praescripta sunt, rem deferent ad sacram hanc Congregationem, quae scriptis licentiam dabit, cum utroque Ordinario communicandam.

5. Hoc autem erit proprie ac peculiariter iis servandum qui ad Philippinas insulas sint migraturi: ut veniam migrandi, si ex Europa sint, ab sacra hac Congregatione Consistoriali petere sine ulla exceptione debeant; si vero sint ex America, a Delegato Apostolico qui Washingtoniae C. D. sedem sui honoris habet: integris, ad reliqua quod attinet, regulis superius statutis.

6. Sacerdotibus, qui iam in aliquam demigraverint dioecesim, ab hac in aliam in perpetuum vel ad diuturnum tempus discedere ne liceat, nisi assenserint tum Ordinarius proprius, tum primae Ordinarius commorationis; si vero agatur de italibus sacerdotibus, accedat praeterea oportet sacrae huius Congregationis venia.

7. Religiosi e claustro dimissi, cum in aliqua dioecesi sunt stabili ratione incardinati, condicione pares habeantur, ad migrationem quod attinet, sacerdotibus e clero saeculari; sin aliter, iis ad migrandum opus erit peculiari sacrae huius Congregationis indulto.

8. Sacerdotes, qui, hac lege non servata, temere arroganterque demigraverint, suspensi a divinis ipso facto maneat; qui nihilo minus sacris (quod Deus avertat) operari audeant, in irregularitatem incidant: quibus a poenis absolvi non possint nisi a sacra hac Congregatione.

De sacerdotibus ministerium suum spirituali migrantium fidelium bono exhibentibus.

9. Leges de sacerdotibus migrantibus latae eos quoque attingant sacerdotes, qui, aut in itinere transmarino aut in exteris commorationis locis, Europa minime excepta, agricolis aliisque operariis demigrantibus suum praestant ministerium, sive curam hanc sponte sua suscipiant, sive ad hoc assumantur officium ab aliquo ex iis *Operibus*, quae in migrantium commodum providenter hac nostra aetate instituta sunt.

Peculiares Normae ad locorum Ordinarios.

10. Episcopi Americae aliorumve locorum, de sacerdotibus advenis qui in suas migraverunt dioeceses, diligenter inquirant, habeantne ii legitimum permanendi indultum, aut certum quoddam permanendi ius consecuti sint vel per incardinationem vel per decennalem legitimam commorationem; quos, si eiusmodi indulto aut iure carere et ceteroqui fidelibus inutiles esse cognoverint, congruenti termino iis praefinito, ad Ordinarios proprios dimittant.

Eadem haec Europae etiam episcopi servant cum de sacerdotibus agitur, qui, delato sibi munere spirituali migrantium bono consulendi, in ipsorum dioecesibus degunt, quotiescumque noverint eos fidelibus noxios esse vel inutiles.

11. Optimum autem illud ac maxime optandum, ut earum regionum episcopi, unde crebrius demigrari solet, consilia inter se conferant et constituent qua ratione possint commodius fidelibus suis in remotas alterius linguae regiones abeuntibus comparare sacerdotes, suae linguae gnaros et pietate, doctrina ac prudentia conspicuos; quemadmodum vero Ssmus D. N. migrantibus ex Italia prospexit, sic, vel alia simili ratione, aliquem unum seligant ex Ordinariis, qui ceterorum vice hoc in negotio fungatur, ut exterarum regionum episcopi eum coram vel scripto adire possint cum sacerdotes ad spiritualem demigrantium procuracionem idonei sibi opus sunt.

CAPUT II.

De sacerdotibus qui ad breve tempus proficiscuntur.

12. Sacerdotibus, qui, ad breve tempus, ob honestam vel necessariam causam sint in Americam vel ad Philippinas insulas profecturi, possunt

Ordinarii discessoriales litteras concedere, inconsulto quidem Ordinario loci *ad quem*, et servatis tamen regulis quæ sequuntur.

13. In litteris discessorialibus, præter reliqua, mentio expressa fiat de causa temporarii discessus.

14. Ad quatuor menses coarctetur dierum itineris et mansionis licentia; sex mensium concedatur nulli, nisi casus aliquis extra ordinem inciderit.

15. Sacerdoti haud omni ex parte probato discedendi venia ne detur, nisi ante de honesta simul et necessaria abeundi causa constiterit; præterea Ordinario loci *ad quem*, secretis litteris, adventus eius renuntietur.

16. Itali autem sacerdotes, quandoque ob honestam et temporariam causam profecturi sunt, prius impetrent veniam discessus a sacra hac Congregatione.

17. Qui, denique, ob temporariam causam discesserunt, elapso temporis spatio sibi concesso, regrediantur, nullamque habeant Ordinarii prorogandæ licentiæ semel datae facultatem.

Quodsi aut infirmitate aut alia quadam peremptoria causa regressus necopinato impediatur, postquam de rei veritate et de dispensationis necessitate constiterit, ad primum insequentem mensem prorogare tempus liceat episcopo loci; ultra mensem, causis etiam indulti permanentibus, nonnisi Nuntiis vel Delegatis Apostolicis, qui ibidem versantur, indultum prorogare liceat ad congruum sed breve tempus, ea lege, ut id ne cunctentur aut episcopum sacerdotis proprium aut sacram hanc Congregationem edocere.

Qui vero sacerdotes hanc deliquerint regulam, suspensi maneant a divinis.

Praesentibus valituris, contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Romæ ex S. C. Consistoriali, die 25 martii 1914.

† C. Card. De Lai, Episcopus Sabinen., *Secretarius*. S. Tecchi, *Adessor*.

2301

1914

Cum Pontificia Commissio per chirographum Ssmi D. N. Pii PP. X die 2 iulii 1911 instituta ad novum Psalterii ordinem in Breviario Romano disponendum et retractandas congruenter eidem ordini Rubricas, ipsi Ssmo Domino nostro retulerit in Ratisbonensi editione Breviarii Romani, in qua-

Adprobatio
editionis ty-
picae Ratis-
bonaensis
Breviarii
Romani.

tuor partibus divisa, esse omnia disposita et impressa ad normam Bullae *Divino afflatu* et Motu proprio *Abhinc duos annos* ac consequentium Decretorum, sacra Rituum Congregatio, de mandato Ssmi Domini nostri, ipsam editionem uti typicam habendam esse decernit, cui reliquae omnes editiones conformandae erunt, quaeque in posterum prorsus immutata manebit, donec praesidio optimorum codicum et veterum monumentorum absolutis omnibus, quibus perficiendis longius tempus requiritur, nempe textu sacro recognito, lectionibus historicis emendatis hymnisque revisis, Patrum et Doctorum homiliis et sermonibus ad veram lectionem revocatis, extremam manum operi adponendam Sedes Apostolica iusserit.

Ex Secretaria S. R. C. die 25 martii 1914.

L. † S. Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. † Petrus La Fontaine, Ep. Charistien., *Secretarius*.

Sacra Rituum Congregatio, collatis cum editione typica F. Pustet, in quatuor partes divisa, editionibus ceterorum Typographorum ipsius S. R. C., nempe Desclée et Soc., A. Mame, H. Dessain et P. Marietti, eas iuxta typicam diligenter dispositas reperit, et die 27 martii adprobavit.

2302

1914

Sacra exerci-
tia pro clero.

Continuo labore fessos, curisque vitae quotidianae oppressos divinus ipse Magister suavissimis invitat nos verbis: „Venite seorsum ... et requiescite pusillum“¹

Labore frangimur, curis aggravamur, spirituque saepe decidimus, „militia est enim hominis vita super terram“² prout non tantum e dictis et exemplo beati Job, sed e propria etiam experientia discere cogimur. Coluctari debemus non modo adversus carnem et sanguinem, sed etiam adversus spiritus malignos, inimicum nempe terribilem, qui „tamquam leo rugiens circuit quaerens, quem devoret.“³ Et si cuiuslibet hominis vita spiritualis tot et tam acerbis angustiatum difficultatibus, idem multo gravius de sacerdote quopiam verum est, qui non tantum sibi, propriaeque saluti prospicere debet, sed animas etiam sibi commissorum custodire, servare et ad aeternae vitae pascua conducere iugiter tenetur.

Speciali igitur fortitudine, zeloque flagranti ubique et semper eget,

¹ Marc. 6. 31. ² Job 7. 1. ³ Petr. I. 5. 8.

ut altissimo suo muneri, et humeris angelorum formidabili, ita satisfacere valeat, ut dum aliis praedicaverit, eosque in via veritatis atque virtutis semper altius elevare conatus fuerit, propriam animam salvare et sanctificare minime omittat.

Verum equidem est ad hunc finem altissimum uberrimos fontes gratiarum ipsi scaturire, at nemini ignorandum etiam hos fontes in acervarum, laborum atque in procellis tentationum facilius ita vilescere, ut ab iis, tamquam ab assuetis, non sit impressio.

Renovari igitur oportet mente et spiritu recedendo a tumultu vitae, e curis et laboribus aliorum bono impendendis — sibi soli, animae propriae, Deoque vacando, summo *nostro* bono.

Ideo nos divinus Redemptor imprimis provocat: „Venite seorsum . . et requiescite pusillum.“ Haec Ipsius sanctissima verba nunc ego repeto, cum sacra exercitia spiritualia pro sacerdotibus habenda vobis annuntio.

Dies sacri in aedibus Seminarii nostri maioris incipient 24. Augusti vespere, terminabuntur vero 28. Augusti mane cum generali communione sacra. Spero autem fore, ut etiam hac vice plurimi sacris interesse exercitiis libenter conentur. Comparituri ibidem hospitio et victu diebus supra-fatis erga 10 coronas providebuntur, cooperatores tamen a solutione hac relevamus. Omnes autem participare cupientes intentionem suam 7 saltem diebus praevis vicerectori Seminarii notificent, et superpelliceum, stolam albi coloris, necnon libellum aureum Thomae a Kempis secum ferant.

2303

1914

Clericos nostros annum quartum ss. Theologiae mense proximo absoluturos: *Antonium Adjić*, *Adamum Bisvurm*, *Joannem Böbel* et *Josephum Tóbi* die 24. Junii s. ordini subdiaconatus, 25. Junii diaconatus, 26. vero Junii presbyteratus per manuum Nostrarum impositionem initiare Deo favente intendimus. *Stephano Papp* ob defectum aetatis canonicae ss. ordines versus finem anni conferentur. *Andreas Kelemen* theologus noster quartum annum ss. Theologiae in Collegio Oenipontano absoluturus ab Exmo Domino Principe Episcopo Brixinensi, *Josephus Bótz* et *Michael Piliván* theologi nostri in Collegio Pázmány ad sacros ordines in eodem Collegio suscipiendos dimittentur.

Preces pro
Ordinandis.

Ut autem omnes suprafati ad sacros ordines promovendi genuini evadant ministri mysteriorum Dei, pastoresque animarum casti, puri, sobrii et prudentes fiant secundum Cor Jesu, qui sancto muneri sine defectu, zeloque fatigari penitus nescio ubique et semper se accingant, praesentibus praecipimus et mandamus, ut omnes sacri curiones populum fidelem praevidere edoctum ubique provocent, quatenus Dominicis Junii, itemque diebus sacrorum ordinum post S. Missae sacrificium una cum ipsis pastoribus fervidas pro ordinandis ad Deum preces fundant. Item praecipimus, ut omnes sacerdotes suprafatis tribus ordinum diebus post orationes pro missa praescriptas etiam collectam Pro omni gradu Ecclesiae sumant.

2304

1914

Rudedonatio.

Pensio vacans unanimi voto cleri dioecesani Ferdinando Csonka parcho Keszü-ensi adiudicata, accedente vero consensu Capituli Cathedralis inde a 1. Julii a. c. eidem cum annuis 2000 coronis assignata est.

2305

1914

Concursus
pro beneficio
Keszü.

Parochiale beneficium Keszü-ense ob rudedonationem proprii pastoris vacaturum praesentibus usque 20. Junii a. c. concursui publico expono. Sacerdotes igitur dioecesani, in examine prosynodali approbati, triumque linguarum (hung., germ., croat.) gnari, dictum beneficium obtinere cupientes hisce provocantur, ut recursus suos Mihi inscriptos usque terminum praefixum Ordinariatui submittant.

2306

1914

Növendék-
papok
felvétele.

Az utóbbi években sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy a papnevelő-intézetbe felvétetni kívánó növendékek száma meglehetősen alászállt, s a folyamodók között aránytalanul sok gyenge tanuló jelentkezett. Különösen a gimnázium felsőbb osztályaiba pályáztak kevesen. Ennek a már ismételten tapasztalt jelenségnek okát nem kereshetem egyedül a modern életviszonyok kedvezőtlen alakulásában, mely a papi hivatás kifejlesztésére a legtöbb esetben alkalmatlan, hanem abban is, hogy a megfelelő újabb nemzedék biztosítására magában a papságban is kevesebb céltudatos buzgalom észlelhető. Megfogyatkozott azoknak a száma, akik lelkipásztori hivatásuk egyik felette

értékes feladatának tekintették, hogy azokat a — különösen szegényebb sorsu, tehetséges és jó magaviseletű gyermekeket, akikben a hivatás előfeltételeit felfedezni vélték, szerető gondossággal felkarolták, s minden lehetséges előny és segítség nyújtásával avagy kieszközlésével Isten hivatott szolgálainak sorába juttatni igyekeztek. Amilyen örömmel láttam az ilyen buzgó lelkipásztorokat, s a milyen hálával gondolok ama nemes szolgálatra, mit ezáltal az anyaszentegyháznak teljesítettek, ép olyan vágyódással várom, hogy ez a szellem egyházmegyém tisztelendő papságában nemcsak újból feltámad, *hanem fokozottan meg is erősödik.*

Ma már ugyanis nem elég az a létszám, amely évtizedekkel ezelőtt az egyházmegye szükségletét kielégítette. Egyes hivatalok megosztásával s új állomások szervezésével folyton nő a szükség, s a minden irányban mutatózó jogos igényeknek csakis úgy felelhetünk meg, ha az új nemzedék kiválasztására és felnevelésére irányuló buzgalom az egész papságnál a szükség arányában nő és erősödik. Épen ezért elhatároztam, hogy mindazon előnyök kiosztásánál, melyeknek adományozása első sorban tőlem függ (árva-ház, tápintézet, ösztöndíjak stb.), mindenekelőtt arra leszek figyelemmel, vajjon azok a fenti szempontból mennyire hasznosíthatók.

Most pedig, midőn a növendék-papok rendes évi kiválasztása közeledik, szeretettel figyelmeztetem tiszt. papságomat, hogy az egyházmegyének e fontos és életbevágó mozzanatára idejekorán felhívják mindazok figyelmét, akik a konkurzus eredményességének biztosításánál bármiként közreműködhetnek.

A növendékpapok felvétele a pécsi papnevelő-intézetbe f. évi június 30-án és július 1-én fog megtartatni. Első sorban a gimnázium IV. osztályát végzett és érettségít tett, továbbá a főgimnázium V. VI. VII. osztályait végző tanulók pályázhatnak. A pályázni szándékozók utolsó évi iskolai bizonyítványukkal, keresztlő levelükkel, és — ha vidékről jönnek — az illetékes hittanártól vagy lelkésztől származó erkölcsi bizonyítvánnyal f. évi jun. 30-án a délelőtti órákban jelentkezzenek a pécsi papnevelő-intézet aligazgatójánál, ki őket a szükséges utasításokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és a felvétel július 1-én d. e. 10 órakor a papnevelő-intézet disztermében fog megtartatni, megfelelő bizonyítvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és horvát nyelvet is beszélik, előnyben részesülnek.

A felvételi vizsgálat ideje alatt olyan pályázók, akik ebbeli szándé-

kukat a papnevelő-intézet aligazgatójának eleve bejelentik, a papnevelő-intézetben ingyenes ellátásban részesülnek.

2307

1914

Lelkigyakorlatok az egyhm. tanítók és tanítónők részére.

Az iskolai év lezárásával közeledik az idő, midőn egyházmegyém kedvelt tanítói és tanítónői felelősségteljes munkájuk fáradsalmaitól szabadulnak és nyugodtabban foglalkozhatnak saját lelki üdvösségük munkálásával. Az előző évek tapasztalatából tudom, hogy egyházmegyém tanítói és tanítónői vágyva vágyódnak a mindennapi élet zajából pár napra visszavonulni és egyedül lelkük üdvösségével foglalkozni. Szívesen nyujtok tehát nekik ez évben is alkalmat, hogy a szünidő folyamán lelkigyakorlatot tartsanak és lelküket nemes és felette fontos hivatásuk kötelmeinek állandó, buzgó teljesítésére Isten kegyelmével újból felvértezzék.

a) Az *egyházmegyei tanítónők* részére a lelkigyakorlat ez évben is a Miasszonyunkról nevezett apácák pécsi zárdájában fog megtartatni, hol 30—33 egyházmegyei tanítónő ingyen lakást és ételmezést kaphat, és pedig a jelentkezés sorrendjében, vagyis az előbb jelentkezők első sorban vétetnek figyelembe. Ha a jelentkezők száma a 33-at meghaladja, úgy néhány további jelentkezőnek a pécsi „Mária leánynevelő-intézet“-ben fog lakás biztosíthatni. Mindenekelőtt a pécsi egyházmegye kötelékébe tartozó tanítónők vétetnek fel, másodsorban figyelembe jönnek azonban az egyházmegye területén működő községi és állami rk. vallásu tanítónők is. Szállás és ellátás szempontjából a jelentkezések f. é. június 25-ig fogadtatnak el, s aki elutasító választ nem kap, felvettnek tekintheti magát.

Ha valaki saját költségén óhajt részt venni a szentgyakorlatokon — s ez a Pécssett lakó állami tanítónőkre is vonatkozik — egyszerű bejelentés után megjelenhet azokon.

A jelentkezések és tudakozódások a pécsi „Miasszonyunk“ zárda nt. főnöknőjéhez intézendők. Az érdekeltek onnét kapnak minden idevonatkozó ügyben felvilágosítást.

A lelkigyakorlat június 30-án este kezdődik és júl. 4-én reggel végződik. Miután ezen lelkigyakorlat elsősorban az egyházmegyei tanítónők részére rendeztetik, más foglalkozásu nők vagy más egyházmegyebeli tanítónők csak azon esetben vehetnek abban részt, ha marad számukra hely,

Utóbbiak azonban csak saját költségükön vehetnek részt a lelkigyakorlatokban.

b) Az *egyházmegyei tanítók* lelkigyakorlata a rendes szokáshoz híven a pécsi papnevelőintézetben lesz megtartva; f. é. aug. 24-én este kezdődik és 28-án reggel a közös szentáldozással végződik. A lelkigyakorlatokban résztvevő egyházmegyei tanítók a papnevelő intézetben ingyen lakást és étellemezést kapnak, ha részvételüket legalább 8 nappal a lelkigyakorlat megkezdése előtt a papnevelő-intézet igazgatójának bejelentik.

Fentiek kapcsán felhívom a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy intézkedéseimet az egyházmegyei tanítónőkkel és tanítókkal mielőbb közölni és őket a lelkigyakorlatokban való részvételre buzdítani sziveskedjék.

2308

1914

A nm. vallás és közokt. m. kir. miniszterium 1274/1914. I. sz. rendelkezése szerint az egyes lelkészek és segédlelkészek évi kongrua illetménye, a kongrua kiegészítési összegek kiosztásának és elszámolásának könnyebbé tétele szempontjából a fillérek elhagyásával olyképen állapított meg, hogy az 50 filléren aluli összegek elhagyattak, míg az 50 filléren felüliek korona összegre kerekítették ki. Ehhez képest történik ezentúl a kongrua illetmények folyósítása. Változást szenvednek tehát a következő állomások: (az állomás neve mellett levő összeg az egész évi illetményt jelzi.) 1. *Lelkészsegek*: Bikal 80 K, Feked 168 K, Kisvaszar 109 K, Miszla 133 K, Szalatnak 167 K. 2. *Segédlelkészi állomások*: Apar 274 K, Bonyhád 329 K, Bükkösd 278 K, Dombóvár 287 K, Döbrököz 283 K, Dunaföldvár I. 118 K, Dunaföldvár II. 118 K, Fadd 288 K, Gyulaj 280 K, Himesháza I. 284 K, Hosszuhetény 284 K, Högyész 218 K, Koppányszántó 283 K, Kurd 215 K, Magyarkeszi 283 K, Ozora I. 283 K, Ozora II. 410 K, Pinczehely 283 K, Regöly 283 K, Szakcs 284 K, Szigetvár I. 277 K, Tamási 283 K, Vásárosdombó 121 K, Hird 367 K. *Kongruán felüli lelkészi állások*: Bár 140 K, Baranyaszentgyörgy 68 K, Bonyhád 213 K, Bölcske 89 K, Dárda 197 K, Ibafa 75 K, Kajdacs 578 K, Kánya 65 K, Kurd 87 K, Pári 82 K, Pécs-szigeti külváros 232 K, Szentlászló 64 K, Szakadát 405 K. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy félévi nyugtaikat fentiek alapján állítsák ki.

Változás a
kongruában.

2309

1914

Iskolafelügyelők jelenléte a VI. f. oszt. vizsgáján.

Az 1913. évi XXXVII. t. c. 1. §-a s ennek az alapján kiadott nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteri intézkedések elrendelik, hogy az egyes vármegyék kir. tanfelügyelőségének területe iskolafelügyelői körzetekre osztassék; ezen körzetek részére már iskolafelügyelők nevezettek ki s a kinevezett felügyelők f. évi május 15-ike után megkezdik azon működésüket, hogy az elemi mindennapi VI. osztályos fiuk vizsgálatát vezessék. Tekintettel arra, hogy az iskolafelügyelők külön utasítást kaptak arra, hogy a vizsgálat napját kitűzzék s erről az összes helyi érdekeltségeket a vizsgálat napját megelőzőleg 15 nappal értesítsék, ez okból fölösleges, hogy a hatóságom alá tartozó elemi népiskolák igazgatóságai erről külön értesítést is kiadjanak, minek folytán odautasítom az iskolaszéki elnökségeket, iskolaigazgatóságokat és az érdekelt tanítókat, hogy az iskolafelügyelők utasításait a szóban forgó záróvizsgálatokra nézve vegyék tudomásul, arról községeik lakosságát, a szülőket s a vizsgázó tanköteleseket értesítsék s az idevonatkozó vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletekhez alkalmazkodjanak. Amennyiben valamely helyi érdekeltségnek a vizsgálat napját vagy más körülményeit illetőleg külön óhajtása vagy kifogása lenne, azt mindenekelőtt az illető iskolafelügyelővel való érintkezés útján intézze el s csak ha ez uton az elintézés lehetetlen volna, akkor merül fel annak szüksége, hogy a szükség szerint a kerületi vagy pedig az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak jelentést tegyen, esetleg panaszával hozzám forduljon. Végül hangsúlyozom, hogy a plébánosok, mint iskolaigazgatók a szóban forgó vizsgálatokon jelen lenni tartoznak.

2310

1914

Az iskola-felügyelő kiküldetésére vonatkozó vk. miniszteri rendelet.

Az elemi népiskolai oktatás ingyenességéről szóló 1908. évi XLVI. t. c. 7. §-át kiegészítő 1913. évi XXXVII. t. c. végrehajtása tárgyában ezen t. c. 3. és 5. §-ai alapján az elemi népiskola VI. osztálya záróvizsgájának megtartására kiküldött iskolafelügyelők részére s általában a vizsgálat lefolyására, törzskönyvek vezetésére és a VI. osztályos végbizonyítványok kiadására vonatkozólag a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a „Néptanítók Lapja“-ban és a „Hivatalos Közlöny“-ben rendeletet bocsájtott közre, amely

rendelet részletesen meghatározza az iskolafelügyelők teendőit s az iskolai helyi hatóságoknak a VI. fiú osztályok záróvizsgálataira vonatkozó kötele-ségeit, miertis nem látom szükségesnek, hogy ezen kissé hosszabb ren-deletet e helyen kinyomassam, hanem annak hangsúlyozásával, hogy a szóban forgó intézkedések tekintetében a hivatkozott 57729/1914. sz. miniszteri ren-deletet az összes érdekeltekre nézve kötelezőnek jelentem ki, utalok a „Nép-tanítók Lapja“ 1914. május 14-iki 20-ik és a vallás- és közoktatásügyi m. minisztérium által kiadott „Hivatalos Közlöny“ 1914. évi május 15-ikén meg-jelent 10. számára, ahol a szóban forgó rendelet hivatalos formában s egész terjedelmében hiteles szövegben megtalálható. E rendelkezés 23. §-a alapján a záróvizsgán való elnökléssel az illető plébános-iskolaigazgató urakat bizom meg.

2311

1914

Az Isten igéjéről nevezett St. Gabriel-i missióház igazgatója (Mödling bei Wien) közli, hogy zárdájukban felszentelt papok számára a közelgő szünidő folyamán a következő időközökben tartatnak lelkigyakorlatok:

Lelkigy-a-
korlatok
papok ré-
szére St.
Gabrielben.

Julius 6-tól 10-ig;

„ 13-tól 17-ig;

„ 27-től 31-ig.

Augusztus 3-tól 7-ig;

„ 17-től 21-ig;

„ 24-től 28-ig.

A szentgyakorlatok mindig a jelzett kezdőnapok estéjén 7 órakor veszik kezdetüket és a megjelölt befejezőnap reggelén érnek véget. Egy-egy lelkigyakorlat tartamára 15 koronát kell eltartás címén fizetni. Mindenki kap külön szobát, s üdülésre a zárda kertje szolgál.

St. Gabriel Wienhez közel a déli vasut mellett Maria-Enzersdorf és Mödling között fekszik. A jelentkezés ezen címre intézendő: „Exercitien-leitung des Missionshauses St. Gabriel“ Mödling bei Wien.

2312

1914

A magyarországi latin és görög szertartású római kath. tanítók se-gélyalapjának középponti bizottsága az alapszabályok 32. §-a értelmében f. évi rendes közgyűlést Budapesten, augusztus 27-én a Szent-István-Tár-

Az O. kath.
tanítói
segélyalap

elnökségének felhívása. sulat házi kápolnájában 9 órakor végzendő csendes sz. mise meghallgatása után közvetlenül, vagyis 9¹/₂ órakor a Szent-István-Társulat nagytermében (VIII. Szentkirályi-u. 28.) fogja megtartani.

Az orsz. kath. tanítói segélyalap elnökségének ez alkalomból kiadott felhívását alább közlöm.

Az Országos Kath. Tanítói Segély-alap elnöksége. 105/1914. számhoz.

Felhívás. Az „Országos Kath. Tanítói Segélyalap“ mindazon t. Tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében jogosítva vannak ösztöndíjak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyűjtő-bizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal útján f. évi *július 15-ig* az illető főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz (főtanfelügyelőséghez) beterjeszteni sziveskedjenek.

Tájékoztatásul tisztelettel megjegyzem, hogy a középponti bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett alá kell iratni az illetékes plébániai hivatal által. Ezen hitelesítés sem községi, sem működési bizonyítvánnyal nem helyettesíthető. Ami a melléklendő iskolai bizonyítványokat illeti, miután a középponti bizottság csak augusztus utolsó napjaiban tarthatja ülését és így a folyamodványokat az iskolai beiratások idejéig nem intézheti el, kizárólagosan hiteles másolatokban méltóztassék benyújtani. A folyamodványok mellé az új tagsági könyvecskék is csatolandók.

Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azok a t. Tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap jótéteményét. Azértis kérem, méltóztassék a folyamodványban világosan megemlíteni, mikor és minő segélyben részesült a folyamodó; esetleg gyermekei élveznek-e és minő ösztöndíjat.

Végül a t. Tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve; továbbá amelyek nem az egyházi hatóságok útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Esztergom, 1914. évi május hó 8-án. Dr. Walter Gyula, v. püspök, kanonok, a Segélyalap elnöke.

Jelen felhívást a célból közlöm már most az iakolaszékek elnökeivel, hogy azt a tantestület tagjainak kellő időben tudomására adják.

2313

1914

Járosy Dezső temesvári székesegyházi karnagy a következő felhívást tette közzé:

Szünidei Egyházzenei tanfolyamok papok, szerzetesek, papnövendékek részére. Julius 6—11-ig Budapesten (Budai Szent Imre Kollegium). Karnagyok, kántorok, orgonisták és kántorjelöltek részére. Julius 30— Augusztus 8-ig Szegeden (tanítóképző Intézet.)

Egyházzenei
tanfolyam
papok, kán-
torok, kar-
nagyok stb.
részére.

I. Első egyházzenei tanfolyam papok, szerzetesek és növendékpapok részére Budapesten a Budai Szent Imre Kollegiumban július 6-tól 11-ig.

A tanfolyam célja, hogy a résztvevők kifogástalanul énekeljék az Editio Vaticana szerint a pap oltárénekeit és hogy instrukciókat nyerjenek a Rector Ecclesiae kötelmeit illetőleg.

A tanfolyamon résztvevők a Budai Szent Imre Kollégiumban kapnak teljes ellátást, melyért harmincnégy koronát fizetnek.

A jelentkezés határideje: 1914. jun. 30.

Fölvételi értesítés vétele után a harmincnégy korona ellátási díj a tanfolyam előtt a kurzus vezetője címére küldendő be.

II. Második egyházzenei tanfolyam karnagyok, kántorok és orgonisták részére Szegeden a tanítóképző intézetben július hó 30-tól augusztus 8-ig.

A tanfolyam célja: továbbképzést és utmutatást nyújtani az egyházi zene minden ágában.

A tanfolyamon résztvevők a szegedi tanítóképző intézetben kapnak ellátást, melyért negyven koronát fizetnek.

A jelentkezés határideje 1914. jul. 25.

Fölvételi értesítés vétele után a negyven korona ellátási díj a tanfolyam előtt a kurzus vezetője címére küldendő be.

Mindkét tanfolyam gyakorlati egyházzenei előadásokkal, orgonahangversenyekkel és egyházzenei művek kiállításával lesz egybekötve. Bármily részletkérdés dolgában Járosy Dezső, a tanfolyam vezetője készséggel szolgál fölvilágosítással.

Ezt a mindenkép dicséretes törekvést egész bensőséggel ajánlom Papjaim figyelmébe; iparkodjanak ők maguk, ha tehetik, a tanfolyamon résztvenni és biztassák a kántorokat, tanítókat stb., hogy az egyházi zenében és énekben való tovább haladásra szolgáló alkalommal éljenek. Ahol az

egyházpénztár elbirja, indokolt kérésre hajlandó vagyok megengedni, hogy a kurzuson résztvevő kántorok, karnagyok és orgonisták kurzusdíjai abból fedeztessenek, vagy legalább segélyben részesüljenek.

2314

1914

Siposs A.:
„Májusi vi-
rágyszalak.“

„Májusi virágyszalak“ címmel adta ki Siposs Antal Felix, az esztergom-vizivárosi zárdatemplom igazgatója az utolsó évtized alatt nevezett zárdatemplomban elmondott májusi szentbeszédeknek egyrészét. A jobbára neves szónokok beszédeiből összeállított gyűjtemény bőséges gondolatanyagával nemcsak papoknak tehet igen hasznos szolgálatot a májusi ájtatosságok és más Mária-ünnepek alkalmából tartandó szentbeszédek elkészítésénél, hanem úgy a keresztény élet majdnem egész területére kiterjedő változatos tételeinél, mint nemes, szívhez szóló nyelvezeténél fogva a Szüzanyát tisztelő hitek is nagy lelki épüléssel forgathatják, esetleg elmélkedési könyvnek is használhatják. Ép ezért a figyelemre méltó, kedves munka mindenkinek ajánlható. Ára füzve 4 korona. Kapható Buzárovits Gusztáv esztergomi könyvkereskedőnél, avagy a pécsi „Dunántúl“ könyvkereskedésében.

2315

1914

Járosy D.:
Egyh. zene
liturg.

„Az egyházi zene liturgikájának tankönyve“ cím alatt most jelent meg Járosy Dézső, csanádegyházmegyei áldozópap, zeneakadémiai tanár és székesegyházi karnagy legújabb műve, mely 339 oldalnyi terjedelemben a szentmisének liturgikáját és zenei formatanát foglalja magában. A kötet első sorban zeneakadémiai tankönyvnek készült, de arra való tekintettel, hogy az egyházi zenének gyakorlati liturgikai és zeneszerzési vonatkozásait egész terjedelemben tárgyalja, az egyházi zenével foglalkozó papoknak, egyházi karnagyoknak és kántoroknak melegen ajánlom. Ára 6 korona, kapható a szerzőnél, Temesvár (Papnevelőintézet.)

Datum Quinque-Ecclesiis, 25 Maii a. 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

1914.

X.

2512

1914

PIUS PP. X. Universis Christifidelibus, salutem et apostolicam benedictionem. — Refert ad Nos dilectus filius Franciscus Xaverius Wernz, praepositus generalis Societatis Iesu, die septimo proximi mensis Augusti centesimum reversurum esse annum, ex quo ipsa Societas, auctoritate et gratia Sedis apostolicae per Constitutionem „*Sollicitudo omnium ecclesiarum*“ a Pio PP. VII rec. mem. decessore Nostro obsignatam, restituta feliciter fuit. Ad auspicati eventus memoriam celebrandam, addit idem praepositus generalis, per triduum, videlicet diebus quarto, quinto et sexto atque insuper ipso septimo die mensis Augusti huius anni, honori sacratissimi Cordis Iesu solemnes in gratiarum actionem supplicationes omnibus in ecclesiis atque in oratoriis publicis aut semipublicis ad societatem ipsam ubique terrarum pertinentibus fore peragendas. Ut vero hae fiant uberiore cum spirituali emolumento, enixas Nobis ipse generalis moderator preces humiliter adhibet, ut fidelibus in Societatis Iesu templa ac sacella dictis diebus hoc anno conventuris, de thesauro Ecclesiae Nobis divinitus concredito, peculiares quasdam gratias largiri dignemur, quemadmodum Gregorius PP. XVI rec. me. praedecessor Noster anno rep. salutis MDCCCXXX, recurrente saeculari die ab eadem Societate confirmata, benigne peragendum existimavit. Nos autem votis his piis ultro libenterque annuentes, ut erga Societatem tot tantisque nominibus de Ecclesia Dei optime meritam benevolentis animi nostri sensus significemus, auditis VV. FF. NN. S. R. E.

Indulgentiae plenariae et partiales occasione centesimi anni a restituta Societate Iesu.

Cardinalibus Inquisitoribus generalibus, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis tam religiosis dictae Societatis alumni, quam fidelibus ex utroque sexu, qui quovis die ad cuiusque eorum libitum eligendo, e praestitutis illis quatuor mensis Augusti diebus, quibus, de venia Congregationis sacrorum Rituum, restitutae Societatis Iesu memoria solemniter recoletur ubique terrarum, quamlibet dictae Societatis ecclesiam, sive quodvis eiusdem Societatis sacellum publicum aut semipublicum, admissorum sacramentali confessione expiati ac caelestibus epulis rite refecti, visitaverint, ibique Deo gratias agentes, pro christianorum principum concordia, haeresum extirpatione, peccatorum conversione ac sanctae matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam semel omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Insuper dictis religiosis et fidelibus, qui corde saltem contriti, quamlibet ex ecclesiis ipsis, sive quodvis e memoratis sacellis, Deo similiter gratiam agentes, precesque, ut supra diximus, fundentes, celebraverint, indulgentiam septem annorum totidemque quadragenarum singulis illis quatuor diebus una vice acquirendam, largimur. Tandem permittimus religiosis ac fidelibus iisdem ut, si malint, possint plenaria et partialibus his indulgentiis vita functorum labes poenasque expiare. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Praesentibus hoc anno tantum valituris. Volumus autem ut praesentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, et manu alicuius notarii publici subscriptis, seu sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII Januarii anno MCMXIV, Pontificatus Nostri undecimo. — L. † S. — R. Card. *Merry del Val*, a Secretis Status.

2513

1914

De confessione apud orientales sacerdotes et de confessione novitiorum.

Edito Decreto de absolutione sacramentali religiosis sodalibus impertienda, diei 5 augusti 1913, exorta sunt dubia, quorum solutio expetita fuit a S. Congregatione de Religiosis, nempe:

1. An Decretum sacrae Congregationis de Religiosis, die 5 augusti 1913, comprehendat etiam confessiones quas Religiosi ritus Latini faciunt apud Confessarios ritus Orientalis, et vicissim?

2. An idem Decretum comprehendat etiam novitios cuiuscumque Ordinis vel Congregationis?

Emi ac Revmi Patres Cardinales, in plenario coetu habito in aedibus Vaticanis die 21 martii 1914, reposuerunt:

Ad 1-um et ad 2-um. Affirmative.

Et sanctissimus Dominus noster Pius Papa X in audientia diei 23 eiusdem mensis et anni habita ac infrascripto sacrae Congregationis Secretario, responsiones Emorum Patrum approbare et confirmare dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae ex Secretaria S. Congregationis de Religiosis, die 3 maii 1914.

O. Card. Cagiano de Azevedo, *Praefectus*. L. † S. † Donatus, Archiep. Ephesinus, *Secretarius*.

2514

1914

Prout in annis ultimo praeteritis, ita etiam anno currenti calamitates aëris ingenti clade plurimas totius regni, dioecesisque nostrae partes et incolas affecerunt. Quo uberius natura reflorescens spes nostras quotannis erexit, eo magis infausta temporum subversio animos deiecit cum floribus veris pulcherrimi spem cordium fructusque segetum simul auferendo. Quum igitur salus nostra tam aeterna, quam et temporalis et quisque successus in manu Dei sit, animos deiectos fervidis precibus elevare atque Deum Optimum Maximum exorare iuvat, ut a suis fidelibus mala cohibeat, clades ingruentes ab ipsis avertat, fructus vero terrae, panem populorum, protegere atque conservare clementer dignetur. Ad hunc ergo finem obtinendum omnes sacros curiones hisce provocamus, ut preces ferventes ad Deum fundere, fidelesque suos ad idem praestandum quo saepius excitare velint. Item praecipimus, ut omnes sacerdotes per dioecesim nostram celebrantes in missis collectam „ad repellendas tempestates“ usque finem mensis Octobris a. c., quandocumque rubricae permittunt, quotidie sumant.

Oratio
imperata ad
repellendas
tempestates.

2515

1914

Sancta Sedes precibus chori episcoporum Hungariae deferendo ultiores favores in disciplina ieiunii et abstinentiae — in litteris circ. meis a. c. sub nr. 85. pro anno 1914, stabilitae — ad septennium benigne concessit.

Extensio
dispensatio-
nis in lege
ieiunii et
abstinentiae.

Vigore huius facultatis relaxationem abstinentiae ad ferias quartas quattuor temporum et ad coenam Domini extendo, mixtionem vero carniū et piscium diebus dispensatis in eadem etiam comestione hucusque vetitam permitto. Sabbato Sancto inde a meridie ieiunium et abstinentia cessant.

Omnes sacrorum ministros igitur provoco, ut de ampliore hac relaxatione legis ieiunii et abstinentiae fideles edoceant, eosque moneant, ut benignitatem hanc Ecclesiae, si ea uti velint, piis precibus, salutaribusque eleemosynis uberius largiendis rependere nequaquam omittant.

2516

1914

Visitatio et
confirmatio
autumnalis.

Proximo mense Septembri, prout adiuncta permittent, visitationem canonicam in districtu Nemeti-ensi, aliisque quibusdam parochiis institutam, sacramentumque s. Confirmationis Deo favente distribuam. Ordinem, quo visitatio s. peragetur, postea publicabo.

2517

1914

Personalia.

Rssmus *D. Victor Várady*, abbas tit. S. Andreae prope Visegrád, superior castrensis, Suae Sanctitatis Praelatus domesticus renuntiatus est.

Alexander Mándoky, professor religionis in istituto educ. mil. def. patriae Quinque-Ecclesiensi, eodem in munere dignitate parochi castrensis cum iure deferendi cing. viol. investitus est.

Ludovicus Iselstöger valetud. subsidiarius interimalis parochi Sió-agárd-ensis constitutus est.

2518

1914

A hitoktatás
tannyelve.

Alább közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1797/1914. eln. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 1797/1914. eln. szám.

Hatályon kívül helyezve hivatali elődömnnek valamennyi kir. tanfelügyelőhöz 1908. évi október hó 23-án 106276. szám alatt intézett rendeletét, tekintettel a hitoktatás és a hitélet között való szoros kapcsolatra, megengedhetőnek tartom, hogy az állami és a községi, továbbá a magánosok és társulatok által fenntartott népoktatási tanintézetekben, u. m. az elemi népiskolák hat osztályában, a felső nép- és a polgári iskolákban, a tanító-

és tanítónőképző, valamint a kisdédóvőnképző intézetekben a hitoktatás a tanulóknak anyanyelvén láttassék el.

Felkérem a Főtiszt. Főhatóságot, hogy ezen elvi jelentőségű rendelkezésemnek figyelembevételével akként méltóztassék intézkedni, hogy mindazokban a népoktatási tanintézetekben is, amelyekben a magyar anyanyelvű tanulók szórványosan, csekélyebb számban vannak, a magyar ajku tanulók mindegyikének hitoktatása ezek anyanyelvén történjék.

Utasítottam egyben a kir. tanfelügyelőket, hogy amennyiben a tanulóknak anyanyelvükön való hitoktatása tekintetében panasz merülne fel (a szülők, gondnokságok, iskolaszékek, iskolaigazgatók, tanítók stb. részéről) a kir. tanfelügyelők minden ilyen esetről hozzám haladéktalanul jelentést tegyenek az illetékes egyházi főhatóságnak megfelelő intézkedés végett történnendő megkeresése szempontjából.

Felkérem végül a Főtiszt. Főhatóságot, hogy a fennhatósága alatt álló hitfelekezeti népoktatási tanintézetek hitoktatása iránt hasonló értelemben intézkedni méltóztassék.

Nem kétkedem, hogy ezen intézkedés hozzá fog járulni ahhoz, hogy a hitoktatás valláserkölcsei kihatásával is emelni és erősíteni fogja az iskoláinkban folyó hazafias nevelés eredményes voltát.

Budapest, 1914. április hó 25.

Jankovich.

Midőn fenti rendeletet az összes érdekeltek tudomására hozom, különösen figyelmeztetem a hatóságom alá tartozó összes iskolák plébánosait, hitoktatóit és iskolaszékeit, vagy az ezeket helyettesítő gondnokságokat, hogy miután egyházmegyém területén a hatóságom alá tartozó összes iskolák tannyelve magyar, ez okból a fent közölt rendelet által iskoláim tanítási nyelvén változtatni nem kívánok. Minthogy gyakorlatilag a helyzet úgy fejlődött ki, hogy sok helyen a hittan tanításában a nép nyelve akkor is alkalmaztatott, amikor az nem a magyar volt, ennél fogva fenti rendelet iskoláimra nézve újítást nem képez s ez okból a meglevő gyakorlathoz ragaszkodva, arra utasítom a helyi érdekeltségeket, hogy szigorúan az eddigi gyakorlathoz alkalmazkodjanak. Amennyiben azonban fenti rendelet alapján valamely iskolában tisztán és kizárólag a hitoktatásra nézve nyelvi változás iránt akarnának a helyi érdekeltek intézkedni, erre nézve esetről esetre kell iskolaszéki vagy iskolagondnoksági jegyzőkönyv alakjában indokolt előterjesz-

tést tenni az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak s amíg annak elinté-
zése meg nem érkezik, addig a fennálló gyakorlat szerint kell eljárni.

2519

1914

Az önálló lel-
készséget
megelőző
szolgálatok
beszámítása
akorpótlék-
igénybe.

A lelkészek korpótlékáról szóló 1913. évi 38. tc. 3. §. szerint a
magasabb képesítés birtokában segédlelkészi vagy hitoktató minőségben töl-
tött idő öt éven felüli részének fél tartama a korpótlék szempontjából a
lelkészeknek beszámítandó.

A nm. püspöki kar az 1914. március hó 18-án tartott tanácskoz-
mányában azon óhaját nyilvánította, hogy a tanári pályán, vagy aulai szol-
gálatban eltöltött évek öt éven felüli részének fele szintén számíttassék be
a korpótlékba, még akkor is, ha az önálló lelkészség tartama ilyen szol-
gálattal megszakittatik.

A hercegprimás főméltósága a nm. püspöki karnak ezen óhaját a
nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztvén, innen a következő
válasz érkezett:

„Főméltóságú Hercegprimás és Érsek Úr!

Vonatkozással Főméltóságodnak folyó évi április hó 4-én 1355. sz.
a. kelt nagybecsű előterjesztésére van szerencsém Főméltóságodat tisztelet-
tel értesíteni, hogy amíg e tekintetben fedezeti szempontból nehézségeim
nincsenek, figyelemmel a különös méltánylást érdemlő körülményekre hajlandó
vagyok az illető lelkészek kérelmére azokat a szorosan vett hitoktatói és
segédlelkészi szolgálaton kívül eső, de a lelkészi felszentelés után a mult-
ban végzett vagy ezután végzendő szolgálatokat, mint theologiai, képezdei
vagy más intézeti tanári, vagy egyházkormányzati alkalmazotti minőségben
eltöltött szolgálati éveket is, a korpótlék szempontjából a segédlelkészi
évekkel f. évi július hó 1-vel kezdődőleg egyenranguaknak elismerni. Az
erre vonatkozó kérelmek mindig az általános utalványozások alkalmával
felterjesztendő kimutatások kapcsán kell, hogy történjenek és minden eset-
ben az egyházi főhatóság által bizonyítandó, hogy az illetők jelölt szolgálataik
után nyugdíjban vagy végellátásban nem részesültek.“

„Ami azon eseteket illeti, midőn egy lelkész az önálló lelkészi mű-
ködést egyszer vagy többször segédlelkészi vagy hitoktatói működéssel sza-
kitotta meg, ilyen esetekben, mint a multban is történt — az összes önálló
lelkészi éveket tekintet nélkül a megszakításokra, a szolgálatba betudom.
— Budapest, 1914. április hó 29-én. *Jankovich.*“

2520

1914

A bibornok hercegprimás ur ismételt felszólalásából és Budapest székesfőváros tanácsának megállapításából fájdalommal értesülünk, hogy első szent királyunk, Szent István napjának megünneplése és a szent Jobbnak körülvitelével tartatni szokott körmenet fénye és méretei az utóbbi időben meglehetősen hanyatlottak. Ennek hirülvétele fájó érzéssel kell, hogy minden magyar katolikus szívét eltöltse, mert amint e nagy nemzeti ünnep fénye és dicsősége az egész nemzetre felemelő hatást gyakorol az ország szívéből, épügy annak megfogyatkozása azon nagy nemzeti és vallásos szempontok elhalványulását jelenti, amelyek első szent királyunk kultuszához, nemzeti létünk egyik hatalmas energiájához fűződnek.

Szent István
napjának
fokozottabb
megünneplése.

A hajdani fény és látogatottság visszaállítása egyformán nemzeti és vallásos szükséglet tehát, melynek kielégítéséről gondoskodni a tiszt. papság nemes buzgóságának méltó feladata. Midőn erre egyházmegyém tisztelendő lelkészeit szeretettel ez uton is felhivom, szívesen remélem, hogy buzgó érdeklődésükkel, hiveik kellő tájékoztatásával és buzdításával s azok tömeges részvételének elősegítésével a magyar nemzet csodás ereklýjének, Szent István jobbjának tiszteletét, s vele a hozzáfűződő nemzeti és vallásos érzület erősödését fokozni igyekeznek.

2521

1914

A Katholikus Hittanárok és Hitoktatók Egyesületének beadványa kapcsán a nagyméltóságú magyar püspöki kar 1911. március 18-án a következő határozatokat hozta :

Vallástanítás
ügyében.

1. A püspöki kar a vallástani tantervek és tankönyvek gyakori és fontos ok nélküli változtatását nem tartja célszerűnek és azért az alább közlendő módosítás mellett legalább ezidőszert, továbbra is kívánja az utolsó években kiadott püspöki tantervekhez és utasításokhoz való alkalmazkodást: az elemi népiskolai hittankönyveken pedig a közelmúltban közzétett határozat értelmében most módosítást tenni nem óhajt.

2. Tekintve az utolsó években történt püspöki rendelkezést, hogy az elemi népiskola növendékeit már a harmadik osztályban kell a gyónásra és szent áldozásra vezetni, a püspöki kar az utasításokban előirt anyagot következőkép módosítja, amivel a szentségfelvétel idejét is siettetni akarja:

Az elemi népiskola harmadik osztályában az apostoli hitvallás szövegéig érve, az előirt ószövetségi bibliai részleteket tanítja a hitoktató és erre a hitvallás ágazatainak kikapcsolásával azonnal a parancsolatokra és utóbb a szentségekre megy át megjegyezve, hogy az Oltáriszentségről, szent áldozásról és szent miséről szóló kérdéseket már ennek az osztálynak anyagául kell tekinteni. A biblia, vagy katekizmus tanításánál ilyenkor mindig csak egy iskolakönyvet kell használni. A negyedik osztályban ennek következtében a nagyobb anyagtorlódás elkerülésére az apostoli hitvallás ágazatainál főképp csak a harmadik osztályra eddig előirt kérdésekre kell szorítkozni, amelyek a második osztályból már többnyire ismeretesek.

3. A különböző iskolanemek számára alkalmas segédkönyvek szerkesztését helyesli a püspöki kar és a maga részéről is szívesen előmozdítja.

4. Az ismétlő iskolákra és gazdasági iskolákra vonatkozólag elhatározza a püspöki kar a szükséges adatok beszerzését a vallástanítás állapotáról egyházmegyénként, kérve egyszersmind a fölmerülő kívánságok és javaslatok közlését, hogy azután a mostani követelményekhez mért újabb utasításokat adhasson.

Ennek kapcsán fölhivom az egyházmegye ker. tanfelügyelőit, hogy az összes ismétlő és gazdasági iskolákban folyó hitoktatásról a főtanfelügyelői hivatalnak f. év július hó végeig pontos és kimerítő jelentést adjanak s esetleges észrevételeiket közöljék.

5. A püspöki kar ismételten sürgetni fogja illetékes helyen, hogy az ipariskolák általános szabályzata úgy alakíttassék át, hogy az iparos tanulók a vasárnapi istentiszteletben ne akadályoztassanak.

6. Az iparostanonciskolák vallástanítására vonatkozólag, amellyel a püspöki kar már egyik megelőző tanácskozmányán foglalkozott, bevárja a tanácskozmány az általános tantervről és utasításokról szóló munkálatok és javaslatok befejezését. Ahol az iparos tanonciskolában a nehéz körülmények miatt még ezidőszent nincs vallástanítás, ott legalább részben, egyes intézetekben és az alsó osztályokban óhajtja a tanácskozmány azt megkezdeni.

7. Az állami polgári fiúiskolákban és a kereskedelmi iskolákban újból szorgalmazza a püspöki kar a vall. és közokt. minisztériumnál a heti két vallástani órát.

2522

1914

A nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium kor-
pótlék jellegű államsegély céljára az önálló lelkészek részére folyó év II. felére 2576 K 73 fillért folyósított; ugyszintén a magasabb képesítéssel bíró s öt évnél hosszabb ideig szolgáló segédlelkészek részére, különösen szolgálati idejükre való tekintettel az 1914. évre felosztandó 3100 korona segélyt engedélyezett.

Lelkészek
és segédlel-
készek kor-
pótlék jellegű
államsegélye.

Alább közlöm azon lelkészek és segédlelkészek neveit, kik ezidősze-
rint segélyben részesülnek s felhivom ugyanazokat, hogy nevük mellett ki-
tett összegről szóló, a II. fokozat szerint szabályszerű okmánybélyeggel el-
látott nyugtatójukat kellően felülbélyegzett s kitöltött postautalvány kíséreté-
ben a kijáró segély folyósíthatása céljából püspöki irodámnak mihamarabb
beküldjék.

Lelkészek: Mózes András 1 K 66 f, Krisztánics István 17 K 90 f.
Bödy Károly 37 K 75 f, Dobos Henrik 79 K 71 f, Kiss Rezső 377 K 10 f,
Koch Gyula 144 K 83 f, Dr. Vörös Nándor 400 K, Pataki Antal 147 K
17 f, Lerch István 134 K 50 f, Riedlinger Dezső 114 K 8 f, Fuchs Vilmos
400 K, Rajczi János 44 K 94 f, Szánthó Ignác 64 K 22 f, Klein Tivadar
6 K 11 f, Fent Gyula 167 K 27 f, Schmeller Alajos 53 K 69 f, Arányi Gé-
za 200 K, Éber Géza 34 K 45 f, Prikler Károly 151 K 35 f.

Segédlelkészek: Aulik Dávid 155 K, Kapossy Iván, Tóth Lajos,
Csokonay Béla, Reinhardt György, Cserti István, Czindery András, Hofman
Károly, Stefán Arthur egyenkint 116 K 25 f, Mindszenti Vilmos, Gartner
Elek, Kun Lajos, Dr. Kéthelyi József, Perényi Pál, Nagy István, Bende Jó-
zsef, Magyar Béla, Tolnai Bertalan, Tihanyi János, Jung Ádám, Koch Ala-
jos, Sebestyén Károly, Thán Nándor, Fehérváry Ferenc, Gasparics György,
Kalauz Elemér, Dr. Bencze László, Cséplő István, Fejes Károly, Galambos
Kálmán, Iselstöger Lajos, Scharfenberger János, Sebestyén Ferenc, Szentivá-
nyi József, Weyer Mátyás egyenkint 77 K 50 f.; Folnegović György részére
116 K 25 f., Csizmadia István és Márovics Ferenc részére, mint akik verő-
cze-megyei káplánok, méltányossági szempontból saját hatáskörömben egyen-
kint 77 K 50 f. segélyt utalványozok.

2523

1914

Az Orsz.
Állatvédő
Egyesület
ajánlása.

A mindenség Alkotója, midőn saját képére és hasonlatosságára megteremtette az első emberpárt, a természet uraivá rendelte őket mondván: „Uralkodjatok a tenger halain és az égi madarakon és minden állatokon, melyek a földön mozognak.”¹ És az ember eszének fölényével hatalma alá hajtotta az értelem nélkül szükölködő természetet s főleg az állatvilágot, mely hozzá nemcsak legközelebb áll, hanem életszükségleteinek kielégítésében, emberi méltóságának megfelelő tevékenységében a legnagyobb segítséget nyújtja neki folyton. De ha az ember természetszerűleg utalva van is arra, hogy az őt környező természettel és állatvilággal a legszorosabb kapcsolatban álljon és ha a teremtő rendeletét teljesíti is, midőn felette uralmat gyakorol és üdvös céljainak elérésére hasznosítja: emberi méltóságával egyenes ellentétben marad minden visszaélés, mit az ember a természettel s az állatvilággal szemben elkövet, midőn azt észszerületlenül vagy célszerűség nélkül használja, vagy rontja s pusztítja. S mivel ez sajnos főleg az egyszerűbb néposztályuaknál felette gyakran előfordul, igen nemes feladatot teljesít az „Országos Állatvédő Egyesület,” mely a nagy természetnek az emberhez legközelebb álló lényeit, az állatvilágot veszi védelmébe, nem ugyan azért, hogy az emberiséget az állatoknak indokolt és célszerű felhasználásától visszatartsa, hanem egyedül azért, hogy az embernek az állatvilághoz való azon viszonyát, mely ugy az ember méltóságának, mint a teremtő rendelésének megfelel, hangsúlyozza, s ott, ahol felbomlott, helyreállítsa és biztosítsa.

Az „Országos Állatvédő Egyesületet” tehát ugy a tiszt. egyházmegyei papságnak, mint kedvelt tanítóimnak melegen ajánlom azon óhajtással, hogy a központtal a helyi szervezetek megalakításában közreműködni s az egyesület nemes és hasznos céljait előmozdítani sziveskedjenek. Az egyesület igazgatósága (Budapest, IX. Ernő u. 11—13.) minden idevonatkozó kérdésben szívesen ad bővebb felvilágosítást.

2524

1914

A „Bonifatius-
Korrespondenz”
ajánlása.

P. Galen Ágoston O. S. B. szerkesztésében kitűnő hitvédelmi folyóirat jelenik meg havonként kétszer. Címe: „*Bonifatius-Korrespondenz. Apologetische Mitteilungen für den hochw. Klerus und gebildete Laien.*” Meg-

¹. Gen. 1, 28.

rendelhető Prágában (Abtei Emaus) vagy a könyvkereskedések útján évi 5 koronáért. Legalább 10 példány rendelésénél tanulók (egyetemi hallgatók, theológusok stb.) évi 3 koronáért kaphatják.

A feltűnően olcsó folyóirat az értékes és aktuális cikkeknek valóságos tárháza, miért is azt a németül értő tiszt. papságnak és a műveltebb világi katolikusoknak melegen ajánlom.

2525

1914

Főmagasságu Báró Hornig Károly dr. veszprémi bibornok püspök ur engedélyével és dr. Rédey Gyula püspöki helynök, nagyprépost úr elnöklete alatt álló rendező-bizottság vezetésével országos zarándoklat indul Lourdesba. — Indulás különvonaton Budapestről: 1914. augusztus hó 21-én. — Utirány a következő: Budapest—Győr—Bécs—Innsbruck—Feldkirch—M. Einsiedeln—Luzern—Bern—Montreux—Genf—Grenoble—Toulouse—*Lourdes*. (4 napi tartózkodás)—Toulouse—Lyon—Paray-le-Monial—Basel—Schaffhausen—Zürich—Romanshorn—Lindau—München—Bécs—Győr—Budapest. Részvételi árak: I. osztályon 540 korona; II. osztályon 420 korona; III. osztályon 255 korona. Jelentkezések dr. *Fatér* István papnöv. aligazgató, theol. tanár, a zarándoklat vezetője címére (Veszprém, Szeminárium), küldendők. Lourdesi
zarándoklat.

Az Orsz. Kath. Szövetség az euch. kongresszussal kapcsolatban hasonló zarándoklatot vezet Lourdesba. Díjak: I. osztály 540 kor., II. osztály 400 kor., III. osztály 260 kor., mely összegben Budapesttől Budapestig az utazási, elszállásolási és ellátási költségek bennfoglaltatnak. Indulás Budapestről 1914. július 18-án, visszaérkezés július 30-án. Utirány: Budapest—Fiume—Velence—Milano—Marseille—Toulouse—*Lourdes*—Nizza—Milano—Velence—Fiume—Budapest. Jelentkezési határidő 1914. június 25., a meddig az Országos Katholikus Szövetséghez a díjak is beküldendők. A határidő feltétlen betartása az elszállásolás miatt különösen fontos.

E zarándoklatokat tdő papságomnak figyelmébe a legmelegebben ajánlom. A Boldogságos Szűznek e kedves és kiváltságos kegyhelyén számtalan sok lélek nyerte el a megtérés kegyelmét, szerezte vissza hitét s lett Istenben bizó, Istent szerető, igaz keresztény életet élő hívő. Igyekezzenek azért, amennyire lehetséges, e kedvező alkalmat nemcsak maguk felhasználni, hanem vezessék hiveiket is minél nagyobb számban a szeplőtelen Istenanyának hódolatára.

2546

1914

Kath. tanítók
üdülőháza
rendezett
sorsjáték tá-
mogatása.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnöksége megkeresést intézett Hozzám, hogy Balatonlellén már megvásárolt s a katolikus tanítóság üdülőháza címén tulajdonba vett, sőt már be is rendezett villa vételárának fedezésére rendezendő sorsjátékot támogassam, az iskolai vagy templom pénztár terhére sorsjegyek vásárlását engedélyezzem s ezen ügyet tanítóimnak és papságomnak figyelmébe ajánljam.

Tekintve a nemes célt, szívesen hívom fel említettek figyelmét ezen akcióra, mert nagyon kíváncsi vagyok, hogy ezen vállalkozás a lelkeskedő papság és tanítói kar lelkes közreműködésével sikerrel járjon. Nem teszek kifogást az ellen, hogy amennyiben valami különös akadály nem forog fen, az iskolai pénztár terhére korlátolt számban 5—10 drb. üdülőház-sorsjegy vásároltassék.

A sorsjátékot a nagymélt. pénzügyministerium 1913. évi március 20-án kelt 24222. sz. rendeletével engedélyezte. A főnyeremény 10.000 K., huzás 1915. március 20-ikán történik. Egy darab sorsjegy ára 1 korona. Bővebb tájékoztatást nyújtanak a Népművelő utóbbi számai. Sorsjegyért a „Kath. Tanítók Üdülőháza Bizottságá”-hoz Budapest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 30. sz. lehet fordulni.

2527

1914

Lelkigyakor-
latok vidéki
tanítónők
számára.

A budapesti Szent-Szív zárda főnökségének alábbi hirdetését a célból közlöm a tiszt. egyházmegyei papsággal, hogy arra a tanítónők figyelmét jóakarattal felhívni sziveskedjék.

Folyó évi júl. 3., 4. és 5-ikén a Szent-Szív zárdában (Budapest, VII. István-út 75.) lelkigyakorlatok lesznek vidéki tanítónők számára. Az előadásokat egy jézustársasági atya fogja tartani. A megjelenés ideje: 2-án délután. Benlakás és teljes ellátás a zárdában ezen idő alatt 10 korona. Jelentkezni lehet június 29-ikéig. A megjelenésre csak a jelentkezés írásbeli elfogadása jogosít.

Datum Quinque-Ecclesiis, 10. Junii 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

Tisztelendő Testvéreim és Kedves Hiveim!

A mérhetetlen megdöbbenést, melyet a fenséges trónörökös pár ellen elkövetett rettentő merénylet hirei idéztek elő az egész világon, s főleg a királyi családhoz mindig ragaszkodó, hű magyar nemzetben, mélységes gyász és szavakkal ki nem fejezhető szomorú fájdalom váltja fel szívünkben, mert a hihetetlen hírek valóságnak bizonyultak: *Ferenc Ferdinánd főherceg, trónörökös*, Szent István országának és királyi koronájának várományosa és fenséges neje *Hohenberg Zsófia hercegnő* orvgyilkos merénylet golyóitól halálra sebezve Sarajevóban kiszenvedtek f. é. június 28-ikán.

Örömet és boldogságot kívántak kelteni magas látogatásukkal a monarchia déli népei közt, s ime gyászba borult kihült tetemeik körül az egész birodalom; szeretettel, feszítelenül közeledtek a tőlük oly távol álló néphez, s a gyilkos merénylet halállal fizettek a nemes sziveknek; mosolyt, derűt, lelkesedést gyújtottak ők százezrek szemében s fogékony lelkében, s az ő szemeiket megtörte a halált hozó golyó és az a képtelen, sátáni gyűlölet, mely azt irányozta, s mely a ravatalra juttatta mindkettőt.

A viruló élet kellős közepéből a hirtelen halál dermedt karjába, a trón lépcsőjéről a koporsók hideg világába, a legvonzóbb s legnemesebb családi életnek tiszteletreméltó, bájos derűjéből a bucsuzás nélkül való szörnyű elválásba taszította őket az a rettenetes, megrázó gonoszság, mely a verőfényes égből lecsapó villámként vérfürdővé torzította az örömnépet.

Mindenkiben felsir az érző szív egy ily szörnyű tragédia láttán, mert hisz embertársunk bánata, keresztje, szenvedése természetesen megrázza keblünket, ámde ez a borzasztó merénylet fokozott gyászt, keserűbb siralmat vált ki mindnyájunkból, mert hisz bennük, a királyi áldozatok nemes személyében nemcsak a nagy, vonzó egyéneket s nemes jellemeket, hanem egyben országok és népek reményét is láttuk és tiszteltük. S ezek a remények most sirba hervadtak.

Könnyes szemmel s megremegő szívvel álljuk körül a kettős ravatalt, hol a nemzet gyászát csak növeli felséges királyunk, a kiterjedt uralkodó család mérhetetlen bánata, s a fenséges áldozatok kicsi árváinak mindent felülmuló szörnyű vesztesége.

Mit tegyünk hát tisztelendő Testvéreim és kedves Hiveim végtelen gyászunkban?!

A közös, nagy szomorúság szivettépő fájdalmai között kiáltunk Istenhez és keressünk nála vigasztalást, ki úgy az egyesek, mint a népek és nemzetek sorsát egyedül intézi, ki midőn a halált lecsapni engedi, eleveníthet is, s ki midőn sebet ejt, balzsamirt is nyújthat.

Ha nincs, ki segítsen az emberek között, az irgalom atyja és a vigasztalás hatalmas Istene meghallgatja esdeklő szavunkat.

Imádkozzunk tehát tiszt. Testvéreim és kedves Hiveim az elköltözött fenséges trónörökös párért, hogy példás életük, szilárd hitük és tetterkés szeretetük biztos jutalmául elnyerhessék a megdicsőültek hervadhatlan örök koronáját.

Imádkozzunk felséges urunkért, apostoli királyunkért, ki annyi vész s annyi csapás után ismét elveszíti trónjának s házának egyik főoszlopát, hogy Isten kegyelme óvja s erősítse tovább az ő lelkét és a nehéz Kálvárián, melyet járnia kell, nyújtsa neki vigasztalásának felemelő kelyhét.

Imádkozzunk a kis árvákért is, akik egy órában veszítették el itt e földön legnagyobb kincsüket, nemes lelkü, drága szüleiket, s akiknek fájdalmas könnyein keresztül oly borusnak látjuk szép hazánk egét is.

S imádkozzunk végül, hogy Isten kegyelme kitörölje a nemtelen emberi szivekből azt az ádáz, gyilkos gyűlöletet, melynek tüzét sem az ártatlanok kiontott sok vére, sem a szülők, testvérek és árvák keserű könnyei nem szüntethetnek meg, hanem csak az igaz hit hatalma s az Isten félelme képes kioltani.

A célból pedig, hogy gyászunk jelei egységesek, imánk közös, erőteljes és valóban hatékony is legyen, a következőket rendelem.

1. Jelen körlevelem vétele után egyházmegyém egész területén minden rk. templomra, intézetre, iskolára és középületre kitüzendő a gyász-

lobogó, mely a temetés napjáig, illetve a gyászünnepély befejeztéig kitűzve maradjon.

2. Egyházmegyéim összes plebániái, szerzetes és egyéb templomaiban, amelyekben rendes istenitiszteletek vannak, folyó évi július 4-ikén, vagy 9-ikén Ferenc Ferdinánd főherceg és neje Hohenberg Zsófia hercegnő lelki üdvéért ünnepélyes énekes gyásmise tartandó Liberával.

3. Pécsi székesegyházamban f. é. július 4-ikén az ünnepélyes gyászistenitiszteleket magam fogom megtartani.

4. Az ünnepélyes gyásmisét megelőző nap esti óráiban, valamint a gyászistenitisztelek napjának reggelén a sz. mise előtt a templomok összes harangjai meghuzassanak és egy fél órán át szóljanak, hogy a hiveket imára és a gyásmisére figyelmeztessék.

5. A lelkipásztorok jelen körlevelem közlésével gondoskodjanak, hogy a hivek a gyászistenitiszteleken minél nagyobb számban megjelenjenek, rajta — bár szünidő van — a tanuló ifjúság is résztvegyen tanítóik vezetésével. A gyászistenitisztelekre a helyi hatóságok mindenütt meghívandók.

6. A gyászistenitisztelek napján a szent mise után a tanulók és szülők jelenlétében az iskolákban lehetőleg gyászünnepély tartandó, amelyen az arra hivatottak a nemzeti gyász mélységét, a veszteség nagyságát kegyeletes szavakkal a résztvevők lelkébe vessék.

7. Jelen rendeletem kézhez vételétől számítva tiszt. papságom 9 napon át minden sz. misében Collectát vegyen pro Rege, a sz. mise után pedig a hivekkel együtt három Miatyánk-ot és Üdvözlégy-et imádkozzék úgy a megboldogultak lelki üdvéért, mint Felséges Urunk és Apostoli Királyunk jóvoltáért.

Kelt Pécsen, 1914. jun. 29.

† Gyula s. k.
püspök.

1914.

XI.

2881

1914

Ad supremam hanc sacram Congregationem S. Officii, sequentia Decretum
exhibita sunt dubia, pro opportuna solutione, nimirum: seu declara-
tiones circa

I. Quando parochus delegavit unum ex suis vicariis, committens ei aliquos spiri-
munus colligendi in sua parochia eleemosynas in favorem pii Operis Pro- tualia favores
pagationis Fidei, uter facultatibus et privilegiis eidem Operi a Sancta Sede pio Operi
concessis fruitur? An solus vicarius? num parochus solus? an vero uterque? Propagatio-
nis Fidei con-
cessos.

II. In dioecesibus, ubi nullum consilium neque comitatus existit, sed
solus invenitur sacerdos ab episcopo nominatus tanquam director dioecesa-
nus cum mandato toti huic Operi providendi, gaudetne solus hic director
facultatibus et privilegiis a Sancta Sede concessis? An vero episcopus
similiter iis fruitur?

Emmi ac Rmi PP. Cardinales Inquisitores generales, feria IV, die
25 martii 1914, respondendum esse dixerunt:

Ad I. Tam parochus, cui munus demandatum fuerit in aliqua paroe-
cia colligendi eleemosynas, quam vicarius, cui parochus hoc munus com-
mittit, fruuntur facultatibus et privilegiis a Sancta Sede concessis.

Ad II. Non solum sacerdos director, sed et Revmus Episcopus
gaudent in casu facultatibus et privilegiis a S. Sede concessis.

Et Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X, in solita audientia
R. P. D. Adessori S. Officii, feria V sequenti, die 26 martii, impertita,

benigne sententiam Emmorum PP. approbare dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. FERRATA, *Secretarius*.

L. † S.

† D. Archiep. Seleucien., *Ads. S. O.*

2882

1914

Die 23 aprilis 1914.

Decretum
seu indultum
circa pera-
gendam sa-
cramentalem
confessionem
ante diem
lucranda in-
dulgentiae
constitutum.

Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Adses-
sori S. Officii impertita, crebriorem cupiens facilioremque usum reddere
Eucharisticae Communionis, et nihilominus aliquando obstare noscens prae-
scriptam eodem die, vel aliquo ex antecedentibus, iuxta peculiaria vel gene-
ralia S. Sedis indulta, praesertim vero data die 9 decembris 1763 et 11
martii 1908 per S. Congregationem Indulgentiarum, sacramentalem confes-
sionem; firmis remanentibus amplioribus iam factis concessionibus, ac nomi-
natim sub die 14 februarii 1906, per supra dictam sacram Indulgentiarum
Congregationem, relate ad eos qui quotidie vel fere Angelorum Pane refi-
ciuntur; benigne concedere dignatus est, ut ad quaslibet lucrandas indul-
gentias sufficiens habeatur confessio sacramentalis ultimo octiduo ante diem
pro lucranda indulgentia designatum peracta; dummodo tamen non opor-
teat, ut, secundum prudens confessarii iudicium, aliquis ex christifidelibus
aliter se gerat.

Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione.
Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. FERRATA, *Secretarius*.

L. † S.

† D. Archiep. Seleucien., *Ads. S. O.*

2883

1914

Decretum,
quo peculia-
res gratiae
spirituales in
favorem fide-
lium socie-
tatibus a
temperantia

Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Adses-
sori S. Officii, feria V, die 21 maii 1914, impertita, cupiens propensio-
nem Suam voluntatem erga Societates, a Temperantia vel Abstinencia ab ine-
briante potu nuncupatas, ostendere, earumque Sodales in provehendo tam
salubri proposito alacriores experiri; apostolica auctoritate, benignam de
thesauro Ecclesiae largitionem adaperire constituit, et sequentes indulgen-

tias istiusmodi Sodalitatibus, dummodo a Rmis Ordinariis canonice sint erectae vel in posterum erigantur, concedere dignatus est:

I. Indulgentias Plenarias. Sodalibus confessis ac S. Communione refectis aliquam ecclesiam vel publicum oratorium devote visitantibus ibique ad mentem Summi Pontificis orantibus: 1° Die quo Sodalitati nomen dederint. 2° In festo cuiusque Sodalitii Titulari. 3° In festo S. Ioannis Baptistae vel Dominica immediate sequenti. 4° Quatuor in anno diebus festis, a Rmis Ordinariis semel tantum designandis. 5° Semel in mense, die cuiusque Sodalitis arbitrio eligenda, si per integrum mensem orationem aliquam a Rmo Ordinario pro respectiva Sodalitate adprobatam devote recitaverint.

II. Indulgentias Partiales. 1° Septem annorum totidemque quadragenarum, quatuor in anno diebus ab Ordinariis semel tantum designandis, quibus Sodales aliquam ecclesiam vel publicum oratorium devote visitaverint, ibique ad mentem Summi Pontificis oraverint, simulque promissionem circa temperantiam vel abstinentiam a potu inebriante ex corde renovaverint. 2° Trecentorum dierum, ab iis Sodalibus lucranda, qui ebrietati deditos ab huiusmodi vitio avertere conati fuerint, vel aliquem ex iis ut Societati adscribatur adduxerint; aut coetibus Sodalitatis interfuerint.

Quae omnes et singulae indulgentiae etiam defunctis applicari queunt.

Indulsit tandem eadem Sanctitas Sua ut Missae omnes, quae pro anima alicuius Sodalitis defuncti a quocumque sacerdote adplicantur, ita illi animae suffragari possint ac si ad altare privilegiatum celebratae fuissent.

Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. FERRATA, *Secretarius*.

L. † S.

† D. Archiep. Seleucien., *Ads. S. O.*

2884

1914

Laeto animo communicamus Ven. Clero dioecesano per manuum *Ordinatio.* Nostrarum Episcopaliū impositionem *Antonium Adjić, Adamum Biswurm, Joannem Böbel, Stephanum Papp, Josephum Tóbi* theologos Nostros SS. Theologiae cursum quartum absolutos die 24. Junii sacro subdiaconatus, die 25. Junii eosdem — *Stephano Papp* ob defectum aetatis excepto — sacro diaconatus, die vero 26. Junii sacro presbyteratus ordine Deo favente in Ecclesia Nostra Cathedrali initiatos esse.

2885

1914

Templomi
ünnepségek
az eucharisztikus
kongresszus al-
kalmából.

Az Eucharisztia országának magasztos ünneplésére, a XXV. eucharisztikus kongresszusra szent áhítattal készül az egész kath. világ. Lourdes, a Boldogságos Szűz e csodás kegyhelye lesz szintere az évenként megújuló s ez alkalommal jubiláris nagy imádási napoknak. Távolság, anyagi eszközök hiánya elválaszthat bennünket azon személyes és közvetlen hódolattól, melyet július hó 22. és 26. napjai között összeseregülő hivek milliói az eucharisztikus Krisztusnak s a Szeplőtelen Fogantatásnak Lourdes-ban bemutatnak, de sem idő sem tér nem gátolhatja szívünk vágyának megnyilvánulását, hogy részesei lehessünk e napok lelki örömeinek s együtt érezzünk az Eucharisztia csodás fényét élvezők seregével. Hogy tehát azok is kifejezést adhassanak az Eucharisztia iránt tartozó imádnak s engesztelésnek, kik személyesen nem mehetnek Lourdes-ba, de szívvel-lélekkel egyesülni kívánnak a legméltóságosabb Oltáriszentség nyilvános diadalünnepén résztvevőkkel, az itthon tartandó eucharisztikus ünnepségekre vonatkozólag következőket rendelem:

1. A kongresszust megelőző, vagyis pünkösöd utáni VII. vasárnapon szószékről felhivandó a hivek figyelmé a legméltóságosabb Oltáriszentség ezen magasztos ünnepére.

2. A kongresszus zárónapjának előestéjén, tehát július 25-ikén esti órákban az összes plebániái, szerzetes s egyéb templomokban az összes harangok meghuzassanak s egy fél órán át szólnak.

3. A lekipásztorok jelen rendelkezésem közlésével gondoskodjanak s buzdítsák a hiveket, hogy lehetőleg nagy számban vegyenek részt ama napok alatt, főleg vasárnapra eső jul. 26-ikán a kongresszussal kapcsolatban rendezendő szentáldozáson, melyhez a legméltóságosabb Oltáriszentség bensőséges tiszteletére s imáadására serkentő Szentséges Atyánk teljes bucsut engedélyezett.

4. Az összes plebániatemplomokban, ahol nagyobb nehézségbe nem ütközik, jul. 26-ikán tizenkét órai imádnakra kiteendő a legméltóságosabb Oltáriszentség. Ahol ez nem lehetséges s az összes filiális templomokban, melyekben rendes istentisztelet tartatik, a szentmise szentségkítétellel végzendő. A szentmisét a legméltóságosabb Oltáriszentség s a Szeplőtelen Fogantatás diadaláról szóló ünnepi szentbeszéd előzze meg.

5. Az összes plebániatemplomokban délután szentséges litánia legyen a hónap első vasárnapján szokásos megkérlelő imádnaggal.

2886

1914

A f. évi július 1-én pécsi papnevelő intézetemben megtartott nyilvános pályázaton a következő növendékeket vettem fel: I. évi theologiára: Herger Nándor; a főgimnázium VII. osztályára: Baán Árpád, Czencz József, Seper János, Szél Jenő, Wunderlich Antal; a főgimn. VI. osztályára: Egerszegi István, Keller József, Mosonyi János, Pataki Ernő, Tornyos József; a főgimn. V. osztályára: Adelman László, Dorsics György, Forsthoffer József, Gasz Antal, Hodorics Vendel, Hum Ferenc, Keller József, Krammer János, Liebmann Ferenc, Molnár Béla, Pulai János, Saáry József, Varga István és Zett András.

Felvétel a papnevelő-intézetbe.

2887

1914

A kir. horv.-szlav.-dalm. orsz. kormány vallás- és közokt. osztályának f. é. jun. 16-án 15.080. sz. a. kelt értesítése nyomán közlöm szlavoniai tisz. papsággal, hogy a lelkeszi jövedelmek összeírásának felterjesztésére új határidő gyanánt f. é. szept. 1. tűzött ki.

Lelkeszi jövedelmek összeírása Horvát-Szlavonországban.

2888

1914

Tisz. papsággal tudomásvétel végett egész terjedelmében azzal közlöm az Országos Katholikus Szövetség alábbi megkeresését, hogy az abban foglaltakat megszívlelni s a női védelem érdekében az érdekelteket tájékoztatni, a szükséghez képest megfelelő utasításokkal ellátni sziveskedjék.

A nővédelem ajánlása.

Országos Katholikus Szövetség. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

A XII. Országos Katholikus Nagygyűlés szociális szakosztálya *Zichy Ráfael*né grófnő előadásában tárgyalta a Katholikus tisztviselők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségének ama mozgalmát, mely a szövetség vidéki szervezeteinek megalakítására irányul.

Ugyancsak a szociális szakosztály foglalkozott *Károlyi Lászlóné* grófné előadásában a cselédkérdéssel.

Az így előterjesztett javaslatokat a nagygyűlés elfogadta és a következő javaslatokat hozta:

I. A XII. Országos Katholikus Nagygyűlés, a vidéki városokban, a katholikus tisztviselők és női kereskedelmi alkalmazottaknak — az országos szövetség keretében való — szervezését szükségesnek tartja és felir a püspöki karhoz, hogy ezt a szervezkedést a papság figyelmébe ajánlja.

II. A XII. Országos Katholikus Nagygyűlés felkéri a lelkeskedő papságot és a vidéki katolikus patronázsok vezetőit, hogy

1. mindazokat a nőket, akik mindenképen Budapestre akarnak menni szolgálatot keresni, a Katholikus Háziasszonyok Országos Szövetségébe (VIII. Mária-u. 7.), akik pedig Aradon, Kassán, Lippán, Székesfehérvárott vagy Ujpesten keresnek szolgálatot, a szövetség odavaló egyesületeibe — ahol tisztességes otthonról, ellátásukról és díjtalan elhelyezésükről gondoskodnak — irányítsák és figyelmüket hívják fel arra is, hogy a budapesti pályaudvaron fogadják bizalommal a vasuti misszió fehér-sárga vállszalagos alkalmazottainak utbaigazítását és tanácsát;

2. a katolikus cselédek és dolgozónők szellemi irányításának és vezetésének vallás erkölcsi szempontból való biztosítása végett a Katholikus Háziasszonyok Országos Szövetségének tulajdonát képező „Mi Lapunk” című kéthetenként megjelenő önálló mellékletét (előfizetési díja félévre 1 K.) a vezetésük alatt álló összes „Dolgozó nők”-nek a legmelegebben ajánlják;

3. támogassák a Szövetség vezetőségét ama nagy horderejű törekvésében, hogy a Szövetség vezetése alatt működésben levő cselédköröket valóságos alapon álló cselédegységekké fejleszthesse.

Az Országos Katholikus Szövetség, mint a nagygyűlések határozatainak végrehajtója ezt azzal a kéréssel bátorodik jelteni, hogy ezeket a mozgalmakat a főtisztelendő lelkeskedő papság jóindulatu támogatásába méltóztassék ajánlani.

Budapest, 1914. június 16.

Mély tisztelettel:

Zichy János elnök. Dr. Zsembery István alelnök. Hindy Zoltán igazgató.

2889

1914

Tanítói pályázatok másodszori hirdetése a Néptanítók Lapjában is közzéteendő.

604/1910. sz. rendeletem kiegészítésekép utasítom az iskolaszéki vagy iskolagondnoksági elnökségeket, hogy a tanítóhiány következtében gyakran felmerülő sikertelen pályázatok *másodszori* kihirdetését úgy eszközöljék, hogy a pályázati hirdetés a Néptanítók Lapjában is megjelenjék. Tehát az első hirdetés kizárólag a *Népnevelőben* teendő közzé. Ilyen esetben a helyi lapokban való ismételése a pályázati hirdetéseknek mellőzhető.

Datum Quinque-Ecclesiis, 5. Julii 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

1914.

XII.

3156

1914

Hosszu és komoly tűrés után a Haza méltóságának, erkölcsi súlyának s anyagi érdekeinek fegyveres védelmére hív a királyi szózat. Mindent megfontolt apostoli bölcseségével s népének osztatlan ragaszkodását, kitörő lelkesedését váltotta ki, mikor kardot rántott a béke s további áldásos munkásságunk védelmére azok ellen, kiknek fondor utját vérontás jellemzi s vakmerő merénylet minden ellen, mi öröklött hűségünk, tiszta honszeretetünk előtt szent és sérthetetlen. Önfentartásunk erkölcsileg s anyagilag egyaránt szükségessé tette, hogy végre biztosítékot találjunk a hosszas s vérfagyasztó aknamunka ellen, melyet a szomszédos szerb királyság területéről szöttek ellenünk elbizakodottan. A megkísérlett, de sikertelen békés megoldás visszautasítása kihívás. Egyedüli választás a békétlen szomszéd ellen az ágyudörgés, háboru, melyet férfias elszántsággal s kitartással állunk az utolsó csepp vérig Felséges Urunk s Apostoli Királyunk mélységes hitével: „Én bizom a Mindenhatóban, hogy fegyvereinknek adja a győzelmet.“

Intézkedés
a háboru
idejére.

Mi az oltár mellől s hiveinkkel együtt egy szívvel-lélekkel úgy teljesítjük legszentebb hazafias kötelességünket, hogy imádságunkkal támogatjuk a hadrakelt sereget, miért is elrendelem:

1. a háborus idők megszűntéig minden vásár- és ünnepnapon egyházmegyém minden plebániái s szerzetes templomában az Oltáriszentség kitételével végeztessék a plebániái szentmise;

2. a miséző papok ugyanezen idő tartamára a rubrikák által megengedett napokon a háborúról szóló kollektát — Deus qui conteris bella.... ex Missa tempore belli — vegyék a szentmisében;

3. minden plebániai szentmise után a néppel együtt a Segítő Szűz Mária s Magyarok Nagyasszonya tiszteletére egy Miatyánk s Üdvözlégy, valamint a nyilvános ájtatosságok imádságos könyvéből „Imádság a közjóért“ mondandó;

4. vásár- és ünnepnapokon szokásos délutáni ájtatosság helyett szentségkitétellel Jézus szent Nevéről szóló litánia végzendő, melyet az egyes lelkészek által meghatározandó szentségimádás kövessen s áldás fejezzen be.

Végezetül karoljunk fel minden olyan mozgalmat, melyet a társadalom azok gyámolítására indít, kiket a viszontagságos idő szerető gondoskodásunkra utal. Imádkozzunk, vigasztaljunk, bátorítsunk, adakozzunk a hadbavonult katonák küzködő családtagjainak felsegélyezésére s részünk lesz harcoló fiaink dicsőségében.

Pécs, 1914. aug. 2.

Gyula s. k.
püspök.

XIII.

3250

1914

Tizennégy napja már, hogy a kocka eldőlt, a háboru kitört és a legfőbb hadúr, agg királyunk, nemzetünknek atyja, kénytelen volt harcba szólítani az ország fiait, hogy Isten nevében fegyverrel kezükben megvédjék a hazát s benne mindazt, ami sziveinknek bármiképen kedves.

További
intézkedések
a háboru
idejére.

Ezrek és százezrek vonulnak fel telve tüzzel és a lelkesedés lobogó lángjával, hogy Istenért, királyért s hazáért küzdjenek s győzzenek.

Felemelő egyetértés, bámulatra méltó áldozatos szellem hatja át most az egész nemzetet, hogy az igazságot, a szennytelen becsületet és az Isten által számunkra kijelölt édes haza földjét megóvjja, megvédje.

Bármily szent is azonban ez a cél, amelyért most küzdünk, s bármily lángoló is az a lelkesedés, amellyel a magyar nemzet királya szavára táborba száll s a harctűzbe vonul: milliók sziveit szorongás fogja el, mert a harc tüzeiben s annak ezerféle veszedelme között az ország nyugalma, a nemzet jövője, a küzdők élete s szeretteink boldogsága forog mindig kockán. És a siker a küzdők fegyverén, lánggal égő hazaszereteten és lelkesült kitartásán kívül *Isten kezében* van.

Épen ezért az itthon maradók hivatása ugyanolyan nemes és lélekemelő, mint a fegyverekkel küzdő katonáké. Mig azok a legfőbb hadúr hívó szózatára életüket és vérüket készek feláldozni a csaták tüzeiben királyukért s hazájuk javáért, addig mindazokra, akik honn maradnak, az a szent és

felemelő kötelesség hárul, hogy a törvény és a rendkívüli viszonyok közt kibocsátott hatósági rendeletek betartása mellett szívesen s örömezt hozzanak meg minden áldozatot, amit küzdő fiainknak java, nemzetünknek hire, becsülete, szent koronánk fénye, tekintélye, s az ősök véréből öntözött drága föld lelkes szeretete mindnyájunktól kíván. S mindezt imádkozva, Istent az Ő mindenható kegyelméért kérve adjuk és áldozzuk.

Igen! Buzgó szívvel fohászkodjunk naponta Istenhez, s kérjük Őt, mint a seregek urát és a királyok királyát, hogy áldja meg felséges urunkat, népeinek atyját, erősítse s acélozza fiaink karjait, akik az Ő szent nevében ragadtak most fegyvert, tartsa tőlük távol a gyilkos ellenség orvtámadásait, enyhítse a pusztító háboru iszonyatosságát, vigasztalja mindazok lelkeit, akiket az áldozatok súlya első sorban érint, adjon erőt s elszántságot a nagy szándékokban, kitartást a küzdelemben s diadalt a harcban, melyet az igazság s a becsület lelkesült védelme kényszerített felséges urunkra s vele együtt összes népeire.

Imádkozzunk buzgó szívvel, hogy a dialmas harcok után a béke áldása mihamarább visszatérjen közénk s annak gyümölcseit soká élvezhessük.

Szeretettel kérlek benneteket, Tisztelendő Testvéreim és Kedves Híveim, hogy e súlyos, válságos időkben nagy lélekkel teljesítsétek a rátok háramló nemes feladatot, s mindenki a maga helyén kövessen el mindent, hogy a közrend mindig megóvassék, a törvénytisztelet fokozottan uralkodjék az egész vonalon, a szenvedők fájdalma, keresztje megnyhüljön az igazi szeretet tüzénél s mindenki meghozza azt az áldozatot, amelyre csak képes, s amelyet a nemzet atyja, koronás királya és annak a drága földnek igaz szeretete, melyen élünk és halnunk kell, bármiként kívánnak.

A lelkipásztorok odaadó és fokozott buzgósággal gondozzák, segítsék összes híveiket és főképen azon családokra terjesszék ki szeretetteljes és hatékony gondoskodásukat, amelyekből a haza védelme a kenyérkeresőt szőlította hadba. Megyeszerte vállvetett és lelkesült mozgalom indult meg a bevonultak családjainak felkarolására és a támogatást igénylők segélyezésére. Vegyen részt e mozgalmakban mindenki egyaránt s a lelkipásztorok ne szünjenek meg híveiket folyton buzdítani, hogy közös erővel igyekezzenek a kölcsönös szeretet, irgalom és jószág tényeit aként gyakorolni, hogy a közös szükség és a nehéz válság óráiban Isten segítségét kiérdemelhessék.

A háboru tartama alatt végzendő közös imákat már előző körlevelemben előírtam.

Ezenkívül elrendelem, hogy pécsi székesegyházamban hétköznapokon is délutáni ájtatosság¹ végeztessék, mely alatt buzgó imádsággal esdjük le a jó Isten áldását egész nemzetünkre. Mindazon plebániatemplomokban pedig, ahol ezt a helyi körülmények lehetővé teszik, naponként vagy legalább hetenként néhányszor ugyanilyen délutáni ájtatosság végezhető az egész megyében. Könyörödjünk, hogy „a mi Urunk Istenünk járjon a táborok között, s adja kezeinkbe ellenségeinket.”²

Isten óvja felséges Urunkat, szeretett hazánkat s értünk küzdő és harcoló vitéz fiainkat!

3251

1914

A szokatlan és sulyos körülmények között az emberek kedélye természetszerűleg sokkal fogékonyabb minden külső behatás iránt, mint a rendes életviszonyok mellett. A mind hatalmasabb arányokat öltő háborus állapot és a jövő bizonytalansága különösen a hiszékeny népet teszi ingattagá s vezeti tévuttra. S mivel ilyenkor az ellenőrizhetetlen és nem ritkán lelkiismeretlen híresztelések sokkal gyorsabban terjednek és több hitelre találnak nála, mint a megfontolt, komoly szó, sokan indokolatlan és okatlan eljárásukkal úgy maguknak, mint az egész hazai társadalomnak sulyos károsodást okoznak. Így sokan ama téves felfogás alapján, hogy a papírpénz ilyenkor értéktelen, az ércpénzt ok nélkül visszatartják, s ezzel a mindennapi élet forgalmában nemcsak kellemetlen, hanem igen káros és az amugyis megbénított kereskedelemnek végzetes következményekkel járható nehézségeket okoznak. Viszont mások a katonai hatóságoktól átvett elismervények és utalványok iránt viseltetnek bizalmatlansággal, jöllehet ezeket

A nemzet
anyagi érde-
keinek vé-
delme.

¹ A hétköznapokon végzendő ájtatosság rendje a következő: Szentségkitétel, Szent vagy Uram, Tantum ergo, Mindenszentek litániája („Nyílv. ájtatosságok imádságos könyve 29. o.), imádság a közjóért (u. o. 58. o.), a királyért (u. o. 62. o.), a háboru idején: „Mindenható Úr Isten! ki a hadakat vezérel és a Benned bizók ellenségeit hatalmaddal lesujtod: jöjj segítségére és irgalmazz Hozzád folyómodó szolgálóidnak, hogy hazánk ellenségeit legyőzvé, Téged hálaadó imánkkal szüntelen dicsérhessünk. Ur Isten, a mi oltalmunk és erősségünk, hallgasd meg anyaszentegyházadnak buzgó könyörgését, hisz Te vagy minden kegyelemnek szerzője és engedd, hogy amit bizalommal kérünk, a Te jóságod által meg is nyerhessük. Amen.” És végül Esterházy Pál nádor imája a Boldogságos Szűzhöz (u. o. 126. o.), Ezen imák befejezte után a „Boldogasszony Anyánk” című énekből két vagy három vers éneklendő, utána Szent vagy Uram, Genitori s áldás a Szentséggel. Áldás után a pap az oltár lépcsőjénél intonálja a „Panem de coelo praestitisti eis” verset, a kar a responsoriumot, majd a pap elénekelvén az oratiót de Sanctissimo a szentséget visszahelyezi, s ezzel az ájtatosság véget ér.

² Deut. 23. 14.

az adóhivatalok rövid időn belül készpénzben be fogják váltani. Akik azonban ezeket lelketlen kufárok által megtévesztve idő előtt csekély áron tovább adják, minden igényüket elveszítik.

Felhivom tehát a tisz. egyházmegyei papságot, hogy úgy a szószékről, mint magán uton figyelmeztessék hiveiket, hogy úgy az ércpénz visszatartásától, mint a lovak, kocsik és termények eladása révén a katonai hatóságoktól nyert utalványok időelőtti és potom áron való eladásától saját jól felfogott érdekekben tartózkodjanak. A papirpénz ugyanis nálunk törvényes ércfedezettel bir s ép olyan értékű mint maga az ezüst vagy nickel pénz. Semmi ok sincs tehát arra, hogy ezeket a forgalomból kivonják s ezzel a kereskedelmet megnehezítsék, ami által végeredményben maguknak okoznak kellemetlenséget és károsodást. Intsék őket arra is, hogy a katonai hatóságoktól kiállított elismervényeket és utalványokat gondosan őrizték és ne engedjék magukat lelketlen uzsorások által félrevezetni. Ahol pedig ilyen üzelmekről tudomást szereznek, a politikai hatóságot hiveik érdekeinek megóvása céljából rögtön értesítsék.

3252

1914

Lelkészke-
dással nem
foglalkozó
egyházm. ál-
dozópapok
jelentkezze-
nek szolgál-
latiételre.

Az általános mozgósítással kapcsolatban egyházmegyém fiatalabb lelkeszei közül sokan tényleges katonai (tábori lelkészi) szolgálatra rendeltettek be, s többen a harcba vonuló csapatokkal messze eltávoztak. A lelkipásztori teendők végzésében ezáltal többfelé természetszerűleg fenakadás támadt. Hogy ezen segíthessek s a tanácsra, utbaigazításra és segélyre szoruló hívő nép kellő vezetés nélkül ne maradjon, felhivom mindazon egyházmegyei áldozópapokat, hittanárokat és hitoktatókat, akik lelkészi teendőket nem végeznek, hogy az egyházmegyei hatóságnál írásbelileg azonnal jelentkezzenek és tartózkodási helyüket pontosan jelezzék.

Azok pedig, akik a lelkészkedő papság soraiból szabadságot kaptak — a súlyos betegségben lévőkön kívül — kötelesek állomáshelyeikre haladéktalanul visszatérni.

3253

1914

Az őszi bér-
maut elma-
rad.

A folyó év szeptember hava folyamán szándékoztam a németi-i ke-
rületben és a ráczvárosi plebániában kánoni látogatásomat megtenni és a
bérmálás szentségét kiosztani. A közbejött háborus bonyodalmak miatt a

kitűzött bérnialások ez évben elmaradnak. Miről az érdekelteket az illetékes plebánosok haladéktalanul értesítsék.

3254

1914

A hatóságom alá tartozó és mozgósítás esetére tartalék-kórházakul kijelölt tanintézeti épületek fentartóit ezennel utasítom, hogy a szóban forgó épületeket illetékes helyről jövő felszólításra a mondott célra azonnal és készségesen engedjék át.

Tanintézetek
átengedése
katonai cé-
lokra.

3255

1914

Az Országos Katholikus Tanítói Segélyalap elnökségétől vett értesülés alapján tudatom az érdekelteket, hogy a segélyalap középponti bizottságának folyó évi aug. 27-ikére tervezett gyűlése a bekövetkezett háborus állapotok miatt bizonytalan időre elhalasztatott. A gyűlés újabb határnapja annak idején közölni fog.

Az O. Kath.
Tanítói
Segélyalap
közp. bizott-
sági ülése el-
marad.

3256

1914

Cum facile ulterius contingere possit parochos iuniores dioecesis meae, vel cooperatores ad servitium militare repente vocari, nec tempus suppetat pro diebus Dominicis vel festis praeceptis substitutos tempestive procurare, vicinis horum parochorum, vel ipsis parochis sine cooperatore relictis facultatem binandi pro casu urgentiore hisce confero, ut sacra praestituta — quantum fieri potest — tam in matre, quam in filiabus maioribus celebrari queant. Sacerdotes ad servitium militare provocati hoc Ordinariatui telegraphice illico insinuare debent. Ubi autem *parochi* abire coguntur, vicearchidiaconi districtuum curam beneficiorum interim gerere, Ordinariatum vero de necessariis inomisse edocere in scriptis tenentur.

Facultas bi-
nandi am-
pliatur.

3257

1914

Omnibus parochis, parochiarumque administratoribus hisce facultatem tribuo, ut fideles suos, qui ad servitium militare occasione belli provocati matrimonium inire cupiverint — servatis de cetero servandis — sine trina promulgatione copulare possint.

Dispensatio a
promulgatio-
nibus.

3258

1914

Facultas absol-
vendi a
casibus re-
servatis.

Extraordinaria temporum adiuncta, continuaque urgens necessitas speciales exposcunt dispositiones. Ideoque vigore praesentium omnibus sacerdotibus in dioecesi mea iurisdictione pollentibus facultatem durante bello concedo absolvendi a casibus Ordinario reservatis poenitentes, qui servitio militari adscripti ad idem quoquo modo praestandum provocantur.

Item quandocumque casus urgentior subversatur, qui apud confitentes ad servitium militare dispositos adesse merito censetur, confessarii a casibus etiam Summo Pontifici reservatis absolvendi facultate gaudent.

3259

1914

Exercitia ss.
servari non
possunt.

Exercitia sacra a. c. pro clero litteris circularibus IX. nr. 2302. diebus 24—28 mensis currentis servari mandavi. Cum tamen plures iam e clero ad militiam vocati sint, alii autem verosimiliter abire adhuc debuerint, animarum vero pastores, qui apud fideles suos commorantur, ibidem remaneant, bonique pastoris munia obeant necesse sit exercitia sacra communia hoc anno haberi eo minus possunt, quia Seminarium nostrum in fines militares adusque occupatur.

Omnes ergo, qui exercitiis ss. de cetero vacare tenerentur, idque decursu anni praestare poterunt, in aliqua domo religiosorum iisdem incumbant.

3260

1914

Dispensatio
circa opera
servilia
durante bello.

Ingruente bello plurimi fideles, patres, filiique familias, flores gentis nostrae relictis laribus ad patriam defendendam arma capessere ac pro aris focusque pugnaturi in castra proficisci quotidie debent. Numerus igitur colonorum, operariorumque, qui domi remanentes terram frugiferam excolere, segetem secare, manipulos vero colligere et in horrea inferre deberent, etiam hucusque fortissime diminutus adhuc ulterius decrescere praevideri potest. Ne igitur arva relinquantur, messes atque vindemiae penitus pereant, et in tanta temporum caligine ceteris belli calamitatibus fames etiam, maiorum omnium vere dirissima superveniat: vigore praesentium omnibus parochis et ecclesiarum administratoribus, ruri curam animarum gerentibus facultatem concedimus, ut durante bello et necessitate (quae nunc omnes gravat) premente fidelibus suis labores in agris, hortis, pratis atque vineis necessarios, hac nostra accedente declaratione et dispensatione, omnibus diebus Dominicis et festis praeceptis — excepto tamen sacrosancti Missae sacrificii et s. sermonis tempore, quod, si adiuncta ita postularent, mutare poterunt — permittere possint ac valeant.

Datum Quinque-Ecclesiis, 12. Augusti 1914.

† Julius m. p.
episcopus.

1914.

XIV.

3305

1914

Dum Europa fere omnis in anfractus abripitur funestissimi belli, cuius quae pericula, quas clades, quem exitum qui paullulum reputaverit, is profecto luctu atque horrore se confici sentiat, non possumus non gravissime et Ipsi affici, non angi animo moerore acerbissimo, quum simus de tot civium, de tot populorum salute ac vita solliciti. In tanta rerum omnium perturbatione ac discrimine plane sentimus atque intelligimus hoc a Nobis paternam caritatem, hoc apostolicum ministerium postulare, ut chistifidelium omnium animos eo convertamus impensius *unde venit auxilium*, ad Christum, dicimus, *principem pacis et Dei atque hominum mediatorem* potentissimum. Huius igitur thronum gratiae ac misericordiae adeant omnes, hortamur, quotquot sunt per orbem catholici in primisque viri e clero; quorum insuper erit, iussu episcoporum in unaquaque paroecia publicas peragere supplicationes, ut misericors Deus, quasi piorum precibus defatigatus, funestas belli faces amoveat quantocius detque benignus iis qui publicae rei praesunt *cogitare cogitationes pacis et non afflictionis*.

Hortatio Suae
Sanctitatis ad
universos
orbis
catholicos.

Ex aedibus Vaticanis, die II augusti MCMXIV.

PIUS PP. X.

3306

1914

Die 25 iunii 1914.

Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp, X. in audientia R. P. D. Adses-
sori S. Officii impertita, perlubenter suscipiens preces multorum, praesertim

Plenaria in-
dulgencia

„Toties Quo-
ties“ concedi-
tur in defunc-
torum sola-
men die 2
Novembris.

Sacrorum Antistitum, ampliori cupientium suffragio animabus in purgatorio degentibus subvenire, quo die generalis in Ecclesia universa defunctorum celebratur commemoratio, accedente eminentissimorum Patrum Cardinalium Inquisitorum generalium voto, in Congregatione habita feria IV die 24 iunii, anno 1914, favorabiliter expresso, benigne concedere dignatus est, ut die secunda novembris cuiuslibet anni, christifideles, confessi ac s. Communionem refecti, quoties aliquam ecclesiam vel publicum aut semipublicum oratorium, defunctis suffragaturi visitaverint, ibique ad mentem Summi Pontificis oraverint, toties plenariam Indulgentiam, animabus piacularibus flammis addictis tantummodo profuturam, lucrari valeant. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. Ferrata, *Secretarius*. L. + S. † Donatus, Archiep. Ephesin. *Adessor*.

3307

1914

Die 25 iunii 1914.

Decretum
seu declara-
tio de partia-
libus indul-
gentiis semel
vel pluries
in die lucran-
dis.

Ssmus D. N. Pius div. prov. Pp. X. in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, proposito dubio, an toties lucrificari valeant indulgentiae partiales, quoties iniunctae preces vel opera iterentur, si nulla fiat in ipsarum concessionibus declaratio de iis pluries in die vel semel tantum acquirendis; prae habito voto eminentissimorum Patrum Cardinalium Inquisitorum generalium, feria IV die 24 iunii 1914, in ordinaria Congregatione enunciato, benigne respondere dignatus est: „Affirmative, seu posse, in casu, eiusmodi partiales Indulgentiae toties acquiri, quoties preces vel pia opera in concessionibus indicata reiterentur“. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

D. Card. Ferrata, *Secretarius*. L. † S.

† Donatus Archiep. Ephesin. *Adessor*.

3308

1914

Decretum
circa modum
benedicendi
quaedam
devotionalia
Apostolica
auctoritate.

Consuevit Apostolica Sedes in facultatibus concedendis, quae benedictionem respiciunt crucium, coronarum, numismatum, aliorumve devotionalium, permittere ut sacerdotes delegati unico crucis signo utantur, nulla adhibita formula, nullis vestibus sacris, absque aliis caeremoniis; at pluries dubitatum est, utrum signum crucis toties peragendum sit, quot sunt res

diversae benedicendae, vel diversae facultates quibus gaudet sacerdos, an quolibet in casu unicum generaliter signum sufficiat

Et Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Commissario S. Officii, feria V, die 18 maii, anno 1914, impertita, audito Emorum Patrum Inquisitorum generalium suffragio, feria IV praecedenti in ordinaria Congregatione emisso, decernere et declarare dignatus est ut sequitur: „In benedicendis pluribus similibus aut diversis religionis obiectis, quae sacerdoti pluribus facultatibus munito, coniuncta vel commixta offeruntur, atque in ipsis, vigore diversarum facultatum, indulgentiis ditandis, sufficere unicum signum pro pluribus benedictionibus atque indulgentiarum adnexionibus. Et declaratio non extendatur ad metallica numismata scapularibus substituenda, de quibus in decreto S. Officii, dato die 16 decembris, anno 1910“. Contrariis quibuscumque non obstantibus. D. Card. Ferrata, *Secretarius*. L. † S. Fr. Dom. M. Pasqualigo, O. P., *Comm. G. lis S. O.*

3309

1914

Supremae sacrae Congregationi S. Officii relatum est, sacerdotes quosdam consuevisse benedictione donare crucifixos, asserentes iisdem applicare plenariam Indulgentiam, toties a fidelibus lucranda, quoties osculum alicui ex praefatis crucifixis infixerint: id vero apostolica auctoritate. Quum non sit de Romanae Ecclesiae consuetudine in facultatibus indulgentias applicandi quosdam limites discretionis excedere, ad mentem decreti S. Indulgentiarum Congregationis d. d. 10 augusti, anno 1899, in quo aliquot exhibentur regulae, „quibus prae oculis habitis, nedum locorum Ordinariis, sed et ipsis christifidelibus facilis aperiretur via ad dignoscendum quodnam sit ferendum iudicium de aliquibus indulgentiis, quae passim in vulgus eduntur, dubiamque praeseferunt authenticitatis notam“, visa est asserta facultas aut mere dictitata, aut praepostera interpretatione accepta.

Hisce considerationibus permoti Emi ac Revmi Patres Cardinales generales inquisitores, feria IV, die 10 iunii, anno 1914, censuerunt esse de hac re Sanctissimum consulendum. Sanctitas porro Sua, in audientia, feria V subsequenti, die 11 iunii, eodem anno, R. P. D. sancti Officii Commissario impertita, mentem suam benigne aperire dignata est, et mandavit sequens expediri decretum: „Facultas benedicendi crucifixos cum indulgentiae plenariae applicatione, toties quoties nuncupatae, sive perso-

Decretum
circa indul-
gentiam „to-
ties quoties“
crucifixis ad-
nexionam.

naliter a Summo Pontifice, sive quomodocumque ab apostolica Sede, per tramitem cuiuslibet Officii vel personae obtenta, ita et non aliter est intelligenda, ut quicumque christifidelis in articulo mortis constitutus aliquem ex huiusmodi crucifixis benedictis, etiamsi illi non pertineat, osculatus fuerit, vel quomodocumque tetigerit, dummodo confessus ac sacra Communione refectus, vel si id facere nequiverit saltem contritus, Ssmum Iesu nomen, ore, si potuerit, sin minus corde, devote invocaverit, et mortem tamquam peccati stipendium de manu Domini patienter susceperit, plenariam indulgentiam acquirere valeat. Contrariis quibuscumque non obstantibus“. D. Card. Ferrata. *Secretarius*. L. † S. Fr. Dom. M. Pasqualigo. O. P., *Comm. G. lis. S. O.*

3310

1914

De luce
electrica su-
per altari non
adhibenda.

Expostulatum est a sacra Rituum Congregatione utrum lux electrica, quemadmodum vetita est una cum candelis ex cera super altari iuxta declarationem seu decretum n. 4206 diei 22 novembris 1907, ita etiam in gradibus superioribus ipsius altaris vel ante sacras imagines seu statuas super eisdem gradibus et altari positas prohibita sit?

Et sacra eadem Congregatio, audito etiam specialis Commissionis voto, rescribendum censuit: Affirmative et ad mentem.

Mens est: S. R. C. hanc nacta occasionem, cum innotuerit nonnullis in locis tales abusus invaluisse, ut circa aediculas Sanctorum in pariete super altare positas, et vel in ipsis altaris gradibus ubi candelabra collocantur, parvae lampades electricae variis distinctae coloribus disponantur — quod profecto minus convenit gravitati et dignitati sacrae Liturgiae propriae et decori Domus Dei — facto verbo cum Sanctissimo, etiam atque etiam Rmos Ordinarios in Domino hortatur ut pro sua religione invigilent ne S. C. decreta posthabeantur, et ecclesiarum rectores doceant quae in casu, iuxta decreta, permissa quaeque vetita sunt.

Summa autem Decretorum haec est: Lux electrica vetita est, non solum una cum candelis ex cera super altaribus (4097), sed etiam loco candelarum vel lampadum, quae coram Ssmo Sacramento vel Reliquiis Sanctorum praepscriptae sunt. Pro aliis ecclesiae locis et ceteris casibus, illuminatio electrica, ad prudens Ordinarii iudicium, permittitur, dummodo in omnibus servetur gravitas, quam sanctitas loci et dignitas S. Liturgiae

postulant (3859, 4206 et 4210 ad 1). Nec licet tempore expositionis privatae vel publicae interiorem partem ciborii cum lampadibus electricis in ipsa parte interiori collocatis illuminare, ut Ssma Eucharistia melius a fidelibus conspici possit (4275).

Atque ita rescripsit et servari mandavit. Die 24 iunii 1914. Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*. L. † S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius*.

3311

1914

Edito decreto S. R. C. die 28 martii 1914. „De insuetis cultus titulis“ Subdirector generalis consociationis, quam vocant a Corde Iesu eucharistico, opportunum putavit secretis litteris significare multis Rmis locorum Ordinariis nonnulla circa interpretationem ipsius decreti, non adeo veritati innixa, et quae facile confusionem ingerunt. Quod quum ad aures Ssmi Dni nostri Pii Papae X pervenerit, de cuius mandato decretum una cum altero S. Officii diei 27 maii 1891 evulgatum fuerat, earumque litterarum tenorem Ipse noverit, agendi rationem praedicti Subdirectoris eiusque incongruum zelum improbens, ad omnem ambiguitatem praecavendam, quae ex illis secretis litteris oriri poterit, haec quae sequuntur publicari iussit:

Alterum
decretum
super
insuetos
cultus titulos.

I. Decretum S. R. C. diei 28 martii 1914 iterum confirmari cum sententia: *In decisis et amplius*.

II. Titulum „Cordis Iesu eucharistici“ permitti tantum posse in approbatis sub eo titulo confraternitatibus; dummodo idem hoc sensu accipiat quo intelligitur sacratissimum Cor Iesu prouti praesens est in Ssmo Eucharistiae Sacramento.

III. Quum vero eiusmodi titulus non sit canonicus et liturgicus immo novitatem sapiat, nunquam eum esse recognoscendum et admittendum in sacra liturgia.

IV. Confraternitates autem quae eo titulo nuncupantur, nullum aliud festum tamquam proprium celebrare posse, nisi festum sacratissimi Cordis Iesu cum Ecclesia universali, vel festum Ssmi Corporis Christi.

Contrariis non obstantibus quibuscumque, etiam speciali mentione dignis. Die 15 iulii 1914.

FR. S. Card. Martinelli, S. R. C. *praefectus* L. † S.
† Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius*.

3312

1914

Oratio impe-
rata pro tem-
pore belli.

Nuper collectam pro tempore belli in missis sumendam ordinavimus. Cum autem haec *ad instar orationis imperatae pro re gravissima* considerari debeat, omnibus patebit eam quotidie, in festis igitur etiam classicis adsumendam esse. In missis cantatis festorum dupl. I. classis, quando nulla praescribitur commemoratio, sub una conclusione cum oratione festi, in ceteris autem missis tam solemnibus quam privatis festorum dupl. II. classis et ritus inferioris, necnon in missis privatis dupl. I. classis sub distincta conclusione recitari vel cantari debet.

3313

1914

Obitus
Michaelis
Bergovecz.

Michael Bergovecz parochus Radikovci-ensis die 16. Augusti a. c. post sat longam, gravissimamque infirmitatem, patienter toleratam, anno aetatis suae 39-o, sacerdotii vero 14-o sacramentis confortatus pie in Domino decessit. Anno 1875. natus, anno vero 1900. presbyter ordinatus est. Postquam variis in locis alacri animo, magnaue cum diligentia munus cooperitoris implevisset, anno currenti parochiam Radikovci obtinuit, unde brevi ad aeternam evocatus est haereditatem.

Animam denati confratris iuxta statuta synodi dioec. trium sacrorum suffragiis, piisque precibus ven. clero commendo.

Requiescat in pace!

3314

1914

Personalia.

Arthur Stefán cooperatur Quinque-Ecclesiensis ad S. Augustinum nominatus et investitus est parochus in Keszű. *Antonius Milfajt* subsidiarius in Radikovci administrator factus ibidem.

Cooperatores translati sunt: Joannes Baranyai e Hosszuhetény ad Nagynyárád; *Franciscus Bálint* e Vásárosdombó ad Babarcz; *Stephanus Cserti* e Bakócza Quinque-Ecclesias ad S. Augustinum; *Carolus Fejes* e Bátaszék ad Fadd; *Antonius Fényes* e Himesháza ad Vásárosdombó; *Alexius Gartner* ex Ozora ad Bátaszék; *Josephus Hegedüs* e Pécsbányatelep ad Ozora; *Ludovicus Horváth* e Nagynyárád ad Hosszuhetény; *Emilius Leicht* e Ráczpetre ad Pécsbányatelep; *Josephus Marek* e Szajk ad Lakócsa;

Franciscus Navracsics ex Olasz ad Dolnji-Miholjac; *Carolus Sebestyén* e Fadd ad Szekszárd (civ. int.); *Joannes Sperai* e Keszü ad Felsőmindszent (Bakócza); *Josephus Szentiványi* e Szekszárd (civ. int.) ad Himesháza; *Stephanus Szolga* e Kajdacs ad Ráczpetre.

Neopresbyteri dispositi sunt: Antonius Adjić in Szajk; *Adamus Biswurm* in Kajdacs; *Joannes Böbel* in Vajszló; *Josephus Tóbi* in Olasz.

3315

1914

A világháboruban, mely most folyik, az isteni gondviselés édes há- Iskolai intéz-
zánkra és nemzetünkre is nagy megpróbáltatásokat mért, ifjaink és javakor- kedések a há-
beli férfaink vagy a határon vagy azontul a harcmezőn vannak, fegyver- boru idejére.
fogható tanítóink szintén a csataterre vonultak, iskoláim egy részét katonai
szálláshelyekül, másik részét sebesültek részére foglalták le.

E körülmény szükségessé teszi, hogy a jövő iskolai évi tanítás meg-
kezdésére nézve a kivételes viszonyoknak s a nm. vallás-és közoktatásügyi
m. kir. miniszter úr által az állami és községi iskolák részére kiadott 3930/
1914. eln. sz. rendeletének is megfelelő intézkedéseket tegyek.

Ez okból miheztartás és további eljárás céljából a következőket rendelem:

1. Egyházmegyéim rk. iskoláiban a szorgalmi idő általában a szorga-
lomidő és szünetek című rendeletemnek megfelelőleg szabályszerűen kezdendő
meg, azonban az ismétlő iskolai tanítást (tehát a gazdasági ismétlő iskolait
is) a háborus idő tartamára általában felfüggesztem és a mindennapi tan-
kötelesek utolsó három (IV., V., VI.) évfolyamát ugyancsak további intéz-
kedésig a gazdasági munkában való részvétel céljából az iskolába járás
kötelezettsége alól felmentem és végül megengedem, hogy a mindennapi
iskolakötelesek harmadik évfolyamába tartozók közül azokat, akik szellemi
és testi fejlettségük folytán a gazdasági munka végzésében kellőleg segéd-
kezhettek, e célból az iskolaszékek és iskolai gondnokságok a mindennapi
iskolabajárás alól felmenthessék.

2. A szorgalmi idő megkezdése tekintetében a helyzet a következőkép
alakulhat:

a) A községben sem az iskola épülete (iskolák épületei) nincs katonai
célokra lefoglalva, vagy azokra kiszemelve, sem a tanító (tanítók) nincs ka-
tonai szolgálatra behíva. Ily esetekben a tanítás megkezdésének és lelkiis-
meretes végzésének semmi akadálya nincs.

b) A községben az iskola épülete is katonai célokra van lefoglalva és a tanító is katonai szolgálatra van behíva. Ily esetekben a tanítás ideiglenesen valamely más helyiségben (községháza, tanítói lak, lelkész lak, más magánépület) helyettes tanító által kezdendő meg, vagy ha több tanerős iskoláról van szó, a katonai szolgálatot nem teljesítő, vagy a IV., V., VI., esetleg a III. évfolyam szünetelése következtében felszabadult tanítók végzik a tanítást. Ha a helyi körülmények úgy kívánják, osztályösszevonás, vagy váltakozó tanítási rend alkalmazandó.

A helyettes tanítót az iskolaszék, iskolagondnokság alkalmazza s a helyettes alkalmazásáról az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak csupán jelentés teendő. Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy helyettesek alkalmazása esetén nem a hiányzó tanerők teljes számának megfelelő számban alkalmazandók helyettesek, hanem ilyen esetekben a helyettesek a rendes létszámnál nagyobb számú tankötelest tartoznak tanítani.

3. Oly községben, ahol az iskolaépület a tanítás céljaira rendelkezésre áll s a tanítás csak a tanító bevonulása miatt nem volna megkezdhető, ott a b) pont alatt felsorolt azon rendelkezések alkalmazandók, amelyek a helyettes tanító alkalmazására vonatkoznak.

4. Ha a tanítás azért szünetelne, mert tanterem nem áll rendelkezésre, de tanító van, ez esetben a b) pont alatt felsorolt azon rendelkezések alkalmazandók, amelyek a tantermek pótlására vonatkoznak.

Itt azonban meg kell jegyezni, hogy lehetőleg kerülni kell azt, hogy a tantermekül felhasználandó helyiségekért bért kelljen fizetni, mert el lehet várni, hogy ily rendkívüli viszonyok közt az érdekeltek szükség esetén ilyen csekélyebbnek mondható áldozatot szívesen hoznak meg. Ép ezért ily esetben az iskolaszékek igyekezzenek meggyőzni az iskolahelyiségnek alkalmas ház tulajdonosát, hogy gyermekeik jövője érdekében hozzanak áldozatot s lehetőleg ingyen adják át a tanítás céljaira helyiségüket, ha azonban a viszonyok úgy alakulnának, hogy ingyen alkalmas helyiség nem volna kapható, ez esetben igyekezzék az iskolaszék bérlet útján gondoskodni megfelelő helyiségről.

5. A helyettes tanítók alkalmazására vonatkozólag pedig megjegyzem, hogy helyettesekül nyugalmazott tanítók is alkalmazhatók s ha egyes helyeken helyettest alkalmazni semmi körülmények között sem lehetne, ismerve t. lelkészkedő papságom buzgalmát, nem kétlem, hogy szükség ese-

tén kiveszik részüket az iskolai oktatásból s a hitoktatáson kívül más tárgyak előadására is fognak vállalkozni.

6. Miután pedig a haza oltalmára bevonult tanítók illetményeikben meg nem rövidíthetők, az iskolaszék feladata, hogy a helyettes díjazásáról mindenképen gondoskodják. Remélem, hogy ezen hazafias áldozatot egy iskolafentartó sem fogja megtagadni.

7. Egyik másik plébániáról a kántor helyettesítése tárgyában is intéztek hozzám kérdést. Felesleges is talán hangsúlyoznom, hogy midőn felebarátaink, munkatársaink a hazáért s az itthon maradottak javainak biztosítására életüket és vérüket ajánlják fel, akkor nekünk minden habozás nélkül igyekeznünk kell kartársunk teendőit ellátni. Ép ezért, ha van a plébánia területén oly tanító vagy más valaki, aki ért a kántori teendőkhöz, akkor kérje fel az illetőt a plébános a kántor helyettesítésére. Ha pedig egyáltalán nincs senki, aki a kántort helyettesíthetné, akkor nem marad más hátra, minthogy az isteni tisztelet kántor nélkül végeztessék. Ily esetben ne is forduljanak a t. plébános urak utasításért vagy intézkedésért hozzám, mert semmikép sem áll módomban ily kényszerhelyzeten változtatni s nevezetesen arra sem vállalkozhatom, hogy a kántoroknak a katonai szolgálatból való hazabocsátását kérjem, mert az ily közbenjárás törvényes alap hiányában úgy sem vezetne eredményre. A kántori teendőkért megállapított stola járandóság a püspöki rendszabályok értelmében természetesen a ténykedést végző helyttest illeti, amennyiben ez erre igényt tart.

8. Végül, mivel a rendkívüli viszonyok mindenkinek kötelességévé tesz, hogy kettőzött szorgalommal és kitartással dolgozzék és a szokottnál nagyobb áldozatokat is hozzon, a szabadság iránti kérelmeket a legszigorubban kívánom elbiráltatni s csakis hatósági orvosi bizonyítvány alapján, amely a munkaképtelenséget igazolja, jogosult az iskolaszék a kért szabadságot megadni, illetve azt az egyházmegyei hatóságnak javaslatba hozni. Betegápolónői tanfolyamra való felvétel céljából tanítónőknek szabadság egyáltalán nem adható, mert e tekintetben a szükséglet kellően el van látva.

9. Hogy jelen rendeletem tekintetében tájékozódhassam s a további szükséges teendőket pótlólag megtehessem, utasítom a hatóságom alá tartozó összes iskolaszékeket és iskolagondnokságokat, hogy az ezen rendeletben foglalt kérdések tekintetében a rendelet vétele után haladéktalanul hozzanak érdemleges és mindenre kiterjedő határozatot s azt a kerületi tanfel-

ügyelő urak útján az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz f. évi szeptember 15-ig terjesszék be. A ker. tanfelügyelő urakat pedig kérem, hogy a hozzájuk ilyen módon beérkező minden egyes jegyzőkönyvre nézve véleményüket nyilvánítsák s ezzel együtt küldjék be az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz. Ezen jelentés oly célból is kívántatik, hogy az egyházmegyei tanhatóság, amennyiben netán módjában fog állani, helyettes tanítókat ajánlhasson. Félreértés elkerülése végett még megjegyzem, hogy oly helyekről is, ahol jelenleg fenálló rendkívüli körülmények a tanításban semmiféle fenakadást nem idéztek elő, szintén jelentés teendő, hogy egyházmegyéim összes iskoláiról tájékozódást szerezhessenek.

3316

1914

Min. rend. a
gazdasági
munkálatok-
nak sikeres
elvégzése
tárgyában.

A legnagyobb készséggel adom közre alább egész terjedelmében tudomásvétel és miheztartás céljából a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 3831/1914 eln. sz. köriratát abban a reményben, hogy úgy a t. ehm. lelkészkedő papság, mint kedvelt tanítóim a mezőgazdasági munkák elvégzése körül az alábbi rendelet értelmében rájuk háramló teendőket a súlyos viszonyoknak megfelelő lelkiismeretességgel fogják teljesíteni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 3831/1914. eln. szám.

A mozgósítás megtörténte után nem szabad megfeledkeznünk azokról a teendőkről, a melyeket a hadbakelt seregbe bevonult védkötelesek helyett is az itthon maradottaknak kell elvégezni. Nevezetesen komolyan gondolnunk kell arra, hogy a mezőgazdasági munkák elvégeztessenek. Igaz, hogy a gazdálkodók, a gazdasági cselédek és munkások jelentékeny része fegyverben áll, de az itthon maradt ifjak és idősebbek és az asszonyok munkájának fokozottabb igénybevételével, ha nehézségekkel és késedelemmel is, nemcsak a termés betakarítása, hanem a jövő évi termést előkészítő munka is elvégezhető.

Tekintettel arra, hogy e gazdasági munkák elvégzése még a hadviselés szempontjából is most a lehető legfontosabb, szükséges, hogy a hatósági és társadalmi tényezők vállvetett közreműködéssel s hazafias buzgalommal odahassanak, hogy a gazdasági munkálatok minden kishitű elernyedés helyett megfeszített kitartással, egymás segítségével folytattassanak és elvégeztessenek. E cél elérése szempontjából felette kívánatos, hogy a gazdasági népességgel közvetlenül érintkező és az arra hivatott elemek a gaz-

dasági népességnek a gazdasági munkáknak elvégzésére való szervezését lehetőleg támogassák.

Van szerencsém tisztelettel felkérni a Főtiszt. Főhatóságot, hogy a főnhatósága alá tartozó tanítókat utasítani méltóztassék, hogy a törvényhatóság főispánjának utmutatása szerint ezen szervezés körül hathatósan közreműködjenek.

Mindnyájunkat át kell hatnia annak a meggyőződésnek, hogy a jelen viszonyok között fokozottabb kötelességteljesítéssel tartozunk s hogy az itthon maradtak úgy leszünk méltó fiai szeretett hazánknak, ha azok helyett is, a kik érettünk a harcmezőre mentek, kettőzött szorgalommal és megfeszített erővel műveljük a hazai földet.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 12-én.

Jankovich.

3317

1914

Mihez tartás végett közlöm a vallás- és közokt. m. kir. miniszter urnak 3045/1914. eln. sz. a. kiadott alábbi rendeletét:

Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1913. évi XIV. t. c. 73. §-a értelmében a névjegyzékre vonatkozó összes kivonatokat, bizonyítványokat és egyéb okiratokat bélyegmentesen és amennyiben maga az idézett 1913. évi XIV. törvény másként nem rendelkezik — díjtalanul kell kiállítani.

Miniszteri rendelet a választók névjegyzékére vonatkozó okiratok díjtalan kiállításáról.

Minthogy ismételten előfordult, hogy egyesek a törvény e szakaszának eleget tenni vonakodtak, a hatóságom alá tartozó hatóságokat, hivatalokat, intézeteket, illetve iskolákat az idézett törvényszakasz rendelkezésének szigorú megtartására ezennel nyomatékosan felhívom.

Netáni visszaélések elkerülése végett elrendelem, hogy a kiállítandó bizonyítványokra, kivonatokra és egyéb okiratokra a következő záradék vezettség: „Jelen bizonyítvány [kivonat, okirat] kizárólag a választói jogosultság igazolása végett az 1913: XIV. t. c. 73. §-a alapján bélyegmentesen állíttatott ki.”

Erről Cimet mihez tartás, illetőleg a hatáskörébe tartozó hivatalokkal és intézetekkel, illetőleg iskolákkal való közlés végett értesitem. K. m. f. A miniszter helyett *Klebelsberg* s. k. államtitkár.

3318

1914

A vallás- és közoktatásügyi magy. kir. Miniszttertől. 64529/914. V. sz. Azt, hogy középiskolai tanárok mennyiben vállalhatnak akár polgári

Miniszteri rendelet a

középiskolai tanárok mel-
lékfoglalko-
zása tárgya-
ban. jogaik gyakorlásából, akár pedig szellemi tevékenységükből eredő oly tiszt-
séget vagy megbízást, mely őket tanári hivatásuk betöltésében akadályoz-
hatná, az 1883. évi XXX. t. 32. §-ának utolsó bekezdése értelmében esetről-
esetre előzetesen a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, illetőleg az
illető felekezeti főhatóság állapítja meg.

Az utóbbi időkben mind gyakrabban előfordult, hogy középiskolai tanárok középiskolai tanulókat vizsgálatokra előkészítettek s nagyon sokszor megtörtént, hogy az illető tanárok ebből a mellékfoglalkozásából kifolyólag vitás anyagi kérdések merültek föl, melyek birói utra terelve, a tanári állás tekintélyét nagy mértékben gyengítették s alkalmat adtak arra, hogy az ilyen tanárok működésének tárgyilagosságába vetett bizalom megrendüljön.

Tekintettel arra, hogy egyrészt a tanári állás tekintélyét óhajtom kellőleg megvédeni, másrészt pedig a törvény fenti rendelkezéséhez képest éber figyelemmel kívánok örködni a felett, hogy középiskolai tanárok oly tisztséget vagy megbízást, mely őket tanári hivatásuk kellő betöltésében bármi módon is akadályozhatná, ne vállaljanak, már pedig középiskolai tanulóknak tényleges szolgálatban s ugyanannak az intézetnek kötelékében álló középiskolai tanárok által díjazásért történő rendszeres magántanítása mindkét szempontból méltán kifogásolható, ezennel megtiltom, hogy tényleges szolgálatban álló középiskolai tanárok díjazásért olyan tanulókat részesítsenek rendszeres magánoktatásban, akik annak az intézetnek, amelyben a tanár tanít, akár rendes, akár magántanulói vagy pedig abban az intézetben óhajtának vizsgálatot tenni.

Tényleges szolgálatban álló középiskolai tanárok oly tanulóknak magántanítását is, akik az illető tanár intézetével semmiféle összeköttetésben nincsenek (nem az intézetnek tanulói, nem ott szándékoznak magánvizsgálatot tenni), szintén csak engedély alapján láthatják el. Ezen engedélyeknek megadását további rendelkezésig az illetékes tankerületi főigazgatókra ruházom.

Ugyanez az eljárás alkalmazandó, ha tényleges szolgálatban álló középiskolai tanár intézetének növendékeit nem középiskolai tárgyakra (pl. nyelvekre, zenére stb.) óhajtja tanítani.

Erről a tankerületi kir. Főigazgatóságot tudomás és miheztartás végett értesitem. Budapest, 1914. július hó 22-én.

Jankovich.

Datum Quinque-Ecclesiis, 17. Aug. 1914.

† Julius m. p.
episcopus.